የኢትዮጵያዊያን ሽግግር፤በአገርና ውስጥና በውጭ አገር

<u>ጥምር ሕትመት</u>

በ፡ከበደ ኃይሌ
2007

የኢትዮጵያዊያን ሽግግር፣ በውጭ አገርና በአገር ውስጥ

Ethiopian Transitions: Abroad and at Home
© የጸሐፊው መብት፣ በሕግ የተጠበቀ ነው።

የአታሚው ድርጅት ስምና አድራሻ፣
Allwrite Publishing
P.O. Box 1071
Atlanta., GA 30301

የውጭ ሽፋን ዲዛይን፣

የመጀመሪያው እትም በአሜሪካ በ2015 ዓ.ም ታተመ

Cover design by Melissa Phillips
Layout by Christina Coleman

Printed and bound in the U.S.A.
First printing August 2015

ምስጋና

ይህ መጽሐፍ በሚዘጋጅበት ጊዜ የብዙ ኢትዮጵያውን የዕርዳታ እጅ አለበት። በመጽሐፉ ውስጥ ተደራጅተው የወጡት ጽሁፎች ስብስብ የደራሲውና የብዙ ወገኖች አስተዋጽኦ ውጤት ናቸው። ምክንያቱም አንድ ጸሐፊ ምንም እንኳን እውቀቱንና ጽሁፍን አቀነባብሮ የማውጣት ችሎታ ቢኖረውም ከሚመለከታቸው የህብረተሰብ ክፍሎች ትብብር ካልታከለበት ሙሉ ሆኖ ለአንባቢያን ለመቅረብ አይችልም።

አንደኛ፤ጽሁፎቹን አዘጋጅቶ ለአንባቢያን ለማቅረብ ተፈላጊውን መረጃ ለማግኘት ጥረት በሚደረግበት ጊዜ አስተያየታቸውን የሰነዘሩ፤ቃለ-ምልልስ ለማድረግ ጊዜያቸውን በመሰዋት ለቀረቡላቸው ጥያቄዎች መልስ በመስጠትና ለአንባቢያን ከቀረቡም በኋላ የግል አስተያየት በመስጠት ያልተቆጠበ ትብብርና ድጋፍቸው ያልተለየኝ ወገኖች ቁጥር ብዙ በመሆኑ ስማቸውን በመጥቀስ ለማመስገን አስቸጋሪ ስለሚሆንና በአጋጣሚ ቢረሱ ቅር ስለሚሰኙ ደራሲው ያለውን አድናቆት ለሁሉም በከፍተኛ አክብሮት ይገልጻል።

ሁለተኛ፤ጽሁፎቹ ለህትመት በደረሱ ጊዜ በኢትዮጵያውያን ድረ-ገጾች ላይ በማውጣት የረዱኝን ግለሰቦች እንዲሁም በየወሩ እየታተመ በአትላንታ ከተማና በአካባቢዋ ለሚገኙ እስቴቶች ለሚኖሩ ኢትዮጵያውን የሚደርሰው ለታዋቂው ወራሐዊ ድንቅ መጽሔት ዋና አዘጋጅ ለአቶ ቴዎድሮስ ኃይሌና የአርትኦት (ኢዲተር) ስራ ለሚያከናውኑ የቡድን አባሎች በሙሉ ለአደረጉት ያልተቆጠበ ትብብር የደራሲው ምስጋና ይድረሳቸው። እንዲሁም ዶር. ሰሎሞን አቦነሽና ወ/ሮ እመቤት ስለአገር ቤት መረጃ ምክራቸው አመሰግናቸዋለሁ።

ሶስተኛ፤ጽሁፎችን ሳዘጋጅ ሙሉ ትኩረቴ በመጽሐፉ ላይ በነበረበት ጊዜ ልጆቼ ማለትም ዳንኤል፤ናሆሚና ሩት አንዳንድ ነገር ሲጠይቁኝ ተገቢውን መልስ ስነፍጋቸው ለነበራቸው ትእግስት፣ እንዲሁም ባለቤቴ ወ/ሮ አሥቴር አለማየሁ መጽሐፉን እግብ እንዳደርስ በማበረታታትና ትእግስት በተሞላው እንደበት ነገሮችን እንድይዝ ስለሰጠችኝ ድጋፍ ከምስጋናውም በላይ ኮርቼባቸዋለሁ።

አራተኛ፤ ሥራዬ ብለው፤ ሙሉ ሐላፊነቱን በመውሰድና ሙሉ ጊዚያቸውን ሰውተው የመጽሐፉን የአርትኦት ስራ ለአከናወኑት ለወንድሜ ለአቶ አረጋ ወ/ቂርቆሥ ከፍ ያለ ምስጋናዬ ይድረሳቸው። በመጨረሻም የመጽሐፉን የውስጥ አቀማመጥ በኮምፕዩተር በመቅረጽ ለህትመት እንዲበቃ ያደረጉልትን እና ለጽሑፉ አግባብ ያለው የውጭ ሽፋን እንዲኖረው ያደረጉትን Allwrite Publishing አመሰግናለሁ።

ደራሲ፤ከበደ ኃይሌ፤ አትላንታ ጆርጅያ

2007

ማውጫ

ምስጋና 173
የደራሲው ማስታወሻ 175
የመረጃ አሰባሰብና አደረጃጀት 176
መግቢያ 177
ኢትዮጵያን በጨረፍታ 179
አሜሪካንን በጨረፍታ 181

1. ኢትዮጵያውያን ዲስፖራ ትናንት እና ዛሬ 183
2. የህክምና ቤት አሠራር ሄደት ለምን አይፋጠንም? 201
3. ዩን ሻሻዝ ይሆናል መለስ 205
4. ጎመን በጤናየዲካብ ፋርመርስ ሠራተኞች ተሞክሮ 208
5. ከሥልጣኔው ባሻገር 221
6. ቴክኖሎጂ ወላጆችና ወጣቶችን አስመረረ 224
7. ኢትዮጵያውያን ሴቶች ለምን በፖለቲካ ጉዳይ ውስጥ በብዛት አይሳተፉም 236
8. ከደስታው ባሻገር 239
9. ድጋሜ ጋብቻና የልጆች ድስፕሊን ጉዳይ 245
10. የባለሥልጣኖች ደመወዝና ታክስ ክፍያ 248
11. ለስፖርተኛ ባለሞያዎቻችን እንክብካቤ 252
12. ሃሳባችንን በግጥም ለመግለጽ ለምን እንመርጣለን 255
13. በእኔ አመለካከት፣የማንበብ ፍላጎታችን ለምን ቀነሰ 258
14. የመኖሪያ ቤትና የመቃብር ቦታ ልቀቁ ጣጣ 261
15. በአዲስ ዓመት አዲስ ፕላን 264
16. የበጎ አድራጎት አገልግሎት ሥራ 266
17. በእኔ አመለካከት፣ሕንድ ከአፍሪካ ጋር ለምን ተወዳጀች 268
18. የወላጆችና የልጆች ብሶት 271
19. ከለሙያ መሰለፍ ግዴታ ሆነ፣ ባሰበት 275
20. እኔ አውቃለሁ ትውልድ 278
21. መደምደሚያ 280

ወደፊት ታትመው የሚወጡ መጽሐፍትና የርዕሰ-አንቀጾች ዝርዝር 281
የመረጃ (ዋቢ) ምንጭ 281
ስለመጽሐፉ 282
ስለደራሲው 283

የደራሲው ማስታወሻ

በአሜሪካ የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን፣ የኤርትራ፣ አልፎ አልፎም የሶማሌና የሱዳን ተወላጆችን ጨምሮ በቆዳ ቀለም፣ በፊት ገጽታ፣ በጸጉርና በቁመት ተመሳሳይነት ያላቸው ሆነው ሲያገኟቸው ኢትዮጵያዊ ነህ/ነሽ ከማለት 'አበሻ' ነህ/ነሽ ማለት ስለሚቀናቸው በዚህ መጽሐፉ ውስጥ አልፎ አልፎ 'አበሻ' የሚለውን ቃል ደራሲው ተጠቅሟል።

በመጽሐፉ ውስጥ የጠቀሱት የግለሰብ ወይም የቦታ መጠሪያ ስሞች በሕይወት ወይም ከዚህ ዓለም በሞት የተለየን አንድን ሰው ሆነ ብሎ ለመጥቀስ እንዳልሆነ አንባቢያን እንዲያውቁት። እንዲሁም ከግለሰቦች ጋር የተደረጉትን ቃለምልልሶች፣የተሰጡ መልሶችንና አስተያየቶች በከፊልም ሆነ በሙሉ ለውጥ ወይም መሻሻል ሳደረግባቸው የተጻፉ መሆኑን ደራሲው በቅድሚያ ያሳስባል። በመጨረሻም አንዳንድ ቃላት ወይም የአረፍተ ነገር ስህተት ቢገኝበት ሆነ ተብሎ እንዳልሆነ በቅድሚያ ይታወቅ።

ከአንባቢያን ለሚሰጡ ማንኛውም ሥነስርዓታዊና ሕጋዊ አስተያየቶች ደራሲውም ሆነ አታሚው ድርጅት ተገቢውን መልስ ይሰጡበታል።

የመረጃ አሰባሰብና አደረጃጀት ሂደት

በእያንዳንዱ ርዕስ ግርጌ የታቀፉ ጽሁፎችን ለማዘጋጀት ደራሲው በቂ መረጃዎችን ለማሰባሰብ ከተጠቀመባቸው ዘዴዎች መካከል ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው። ከሚመለከታቸው ግለሰቦች ጋር ቃለ-ምልልስ በማድረግ፤በደራሲው ተሳትፎ ማለትም በሕብረተሰቡ ውስጥ የረጅም ጊዜ ነዋሪ በለሆን ባገኛቸው የኑሮ ተሞክሮ፤የተለያዩ ስደተኞችን ከሚረዱ የአሜሪካ ድርጅቶች ውስጥ ተቀጥሮ ይሠራ ስለነበር ከኢትዮጵውያን፤ ከኤርትራውያንና ከሌላ አፍሪካ አገሮች ከመጡ ስደተኞች ጋር ቀጥታ የሆነ የሥራ ግንኙነት ስለነበረውና በተጨማሪም የዶኮሜትና የፊት ለፊት የቋንቋ ትርጉም ሥራ ላይ ተሠማርቶ ስለሚሰራ ተፈላጊ መረጃዎችን ለመሰብሰብ ሰፊ ዕድል ሰጥቶታል።በመሆኑም ርዕሱን በሚመለከቶት የወጡትን ልዩ ልዩ ድረ-ገጾችን፤ጋዜጦችንና መጽሄቶችን በማንበብና ከደራሲው ከግሉ ተሞክሮ የተገኙ መረጃዎችን በዚህ ሕትመት ውስጥ እንዲገቡ ተደርገዋል።

የመጽሐፉ የውስጥ ይዘቶች አቀማመጥ በሁለት ተከፍለው የተደራጁ ሲሆን፤ አንደኛው ክፍል በእንግሊዝኛ ቋንቋ የተጻፉ ርዕስ-ጉዳዮችን አቅፏል። ሁለተኛው ክፍል ደግሞ በአማርኛ የተጻፉትን ርዕሶች ይዟል።ይሁን እንጂ ከጥቂት ርዕሶች በስተቀር አብዛኞቹ በአማርኛ ወይም በእንግሊዝኛ ቋንቋ አልተጻፉም። ከጽሁፎቹ ግርጌ የሚታዩት የቀናቶች ቁጥር የሚያመለክቱት እያንዳንዱ ርዕስ የተዘጋጁባቸው ቀናቶችን የሚያለክቱ ናቸው።

መግቢያ

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ተቀነባብረው የቀረቡት ርዕሶች ለስድስት ዓመታት ያህል በተከታታይ ተዘጋጅተው ለአንባቢያን ይቀርቡ የነበሩ ናቸው። በውጭ ዓለማት በስደት ከሚኖሩ ኢትዮጵያዊያን አመለካከት አኳያ ደራሲው ትኩረት ሰጥቶባቸው በአማርኛና በእንግሊዝኛ ቋንቋዎች ተጽፈው በልዩ ልዩ ደረ-ገጾችና መጽሔቶች ላይ በየወቅቱ ታትመው ለአንባቢያን ቀርበው የነበሩ የጽሁፍ ስብስቦችን ያቀፈ መጽሐፍ ነው።

በልዩ ልዩ ምክንያት በውዴታም ሆነ በፈቃደኛነት ከአገሩ ወጥቶ በአለም ዙሪያ እንደጨው ተበትኖ የሚኖረውን ኢትዮጵያውያን ብዛት የሚገልጽ ትክክለኛ መረጃ ባይኖርም በግምት ወደ አንድ ሚሊዮን ይገመታል፤ አሁንም በጥቂቱ እየተንጠባጠቡ መምጣታቸው አላቋረጠም።አጠቃላይ የኑሮ ሁኔታን የሚመለከቱ በግልም ሆነ በተናጥል ስለውቅቱና ስለወደፊቱ በማሰብ የሚያደርጉት እንቅስቃሴ ከፍተኛና መጠነ-ሰፊ ነው።ወደፊት በታሪክ ውስጥ የሚንጸባረቁ፤ለተፈጸሙት አንከኖች እርማት፤ወደፊት ለሚነሱ ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት ለሚፈልጉ ሁሉ ብዙ ይህ የጽሁፍ ጥንቅር አስተዋጽኦ ያደርግ ይሆናል ተብሎ ይታመናል። በተጠቀሱትና በሌሎች ጽንሰ-ሃሳብ እያንጸጸሩ በአረቦቹ ላይ ተጨማሪ ጥናት ለማካሄድ ግለሰቦችን ያነሳሳል።ይሁን እንጂ ርዕሶቹ የተዋጠለት ይዘት አላቸው ለማለት ሳይሆን ለበለጠ ጥናት ቢያንስ ለመነሻነት ያገለግላሉ።

በአሁኑ ጊዜ ወደ አሜሪካ የሚፈልሰው ኢትዮጵያውያዊ በሉቶሪና በትምህርት በመሆኑ ስለአገሩ አኗኗር መጣጣም እንዲሁም ትምህርት የሚያገኝበት ስልት የሚመራው ድርጅት ስለሌለው በራሱ ጥርት ኑሮውን ለማስተካከል ሲሯሯጥ፤ፖለቲከኛው የሚፈልገውን የፖለቲካ መሪ በኢትዮጵያ በትረ-ሥልጣን ለማስጨበጥ ወይም ለማስቀምጥ ይታገላል።

ስለሃይማኖት ተቋማት በየሳምንቱ ለህብረተሰቡ የመንፈሳዊ አገልግሎት በማበርከት ከምእመናኑ በሚያገኙት ሳምንታዊ ገቢ ለመተዳደር፤ወላጆች ልጆቻቸው የአገራቸውን ባህል ይዘው እንዲወጡና እንዲያንጸባርቁ ያላሰለሰ ጥረት ቢያደርጉም፤ የአብዛኛው ወጣት ባህርይ በአካባቢው ህብረተሰብ ኑሮ ተጽዕኖ አሰምሮው ስለተበረዘ ወላጆችና ልጆች ተከባብሮና ተሰባስቦ ለመኖር ለመቻል ሁኔታ ይንጸባረቃል።በልዩ ልዩ ምክንያት ጠባየ ብልሹ የሆነው ወጣት ባከኖ፤ በአጠቃላይ ህብረተሰቡ በንባ፤ በፖለቲካ፤በአዲስና በነባሮች፤በትምህርት፤በገቢ ልዩነትና በሃይማኖት ተከፋፍሎ የሚኖር ህብረተሰብ በመሆኑ የወቅቱ ትኩረት ተሰጥቷቸው ጽሑፎች ወጥተው ነበር።

እነኝህ ለአንባቢያን ቀርበው የነበሩ ጽሑፎች በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች የተከፈሉ ሲሆኑ፤ በውስጣቸው የኢትዮጵያዊያንን ማህበረሰብ በአጠቃላይ የኑሮ ሁኔታን የሚዳስሱ ናቸው።

ታትመው የወጡት ብዛት ያላቸው ስለነበሩ ከዚያ ውስጥ ለህብረሰቡ ይጠቅማሉ ተብሎ ግምት የተሰጣቸው ወቅታዊ ርዕሶች ብቻ ተመርጠው በዚህ መጽሐፍ ውስጥ እንዲገቡ ተደርገዋል፣ ፣መጽሐፉ፤በተለይ ያተኮረባቸው ጉዳዮች ሃይማኖት፤ ማህበራዊ፤ ፖለቲካ ኢኮኖሚ፤ እስፖርት፤ አህጉራዊና አለም አቀፋዊና ተዛምዶ ያላቸው ናቸው። ርዕሶቹ ከአገር ቤት ጉዳዮች ጋር ግንኙነት ያላቸው ሆነው ከሁለቱ አገሮች ጉዳዮች ጋር ተገናዝበው በወቅታዊና አንገብጋቢ ጉዳዮች ላይ የባለሙያዎችንና የግለሰቦች አስተያቶችን አካቷል።

በደራሲው አመለካከት ዓለም እየሰፋችና እየተዋሃደች በመሄድ ላይ ስለሆነች ማቆሚያዋ የትና መቼ እንደሆነ የማይታወቅበት ጊዜ ላይ ተደርሷል። የዓለም መለጠጥ ከምን ጊዜውም በላይ በውል በማይታወቅበት በአሁኑ ጊዜ የወቅቱ የአለም ሁኔታና የህዝብ የማህበራዊ ኢኮኖሚያዊና የፖለቲካ ችግሮችን ማንም ሃያል ነኝ ባይ አገር ብቻ ሊፈታው የማይቻልበት ወቅት ላይ ነው ያለችው። በአፍሪካ ቀንድ ላይ የምትገኘው አገራችን ኢትዮጵያም በአለም ጉዳይ ውስጥ ባላት አቅም የሚጠበቅባትን

ሐሳሪነት ለመውጣት ወደኋላ አለማለቷን በተግባር በማሳየት ላይ መገኘቷ በየጊዜው ይሰማል።

በተጨማሪም መጽሐፉ የወገናዊነት አቋም የሌለውና ለህዝብ ጠቃሚ ናቸው ተብለው በተመረጡ ወሳኝ ጉዳዮች ዙሪያ የሚያጠነጥን በትንተና እና በምሳሌ የተደገፉ ትምህርታዊ የመፍትሄ ሃሳቦችን ለአንባቢያን የሚያካፍል ነው።

አንዳንዶቹም ውይይት እንዲጋብዙ ተደርገው የተጻፉ ናቸው።ጽሑፎቹ በስደት አገርና በአገር ቤት የሚኖረው ኢትዮጵያውያንን ወቅታዊ ጉዳዮች ላይ አጥብቆ ያተኩሩ ስለሆነ፤ ስለማንኛውም የኑሮ እንቅስቃሴ ለማወቅ፤ጥናት ለማካሄድ ለሚፈልግ ወደፊት ሰቅድ ላለው ሀብረተሰብ ጠቃሚ መረጃና ርሰስ ይሆናል ተብሎ ይገመታል።

ይህ የጽሁፍ ስብስብ በመጽሐፍ መልክ ታትሞ እንዲወጣ የተፈለገበት ምክንያቶች፡-

1. ወቅታዊ ርዕሶች በመጽሔትና በጋዜጦች ላይ ተዘጋጅተው ለአንባቢያን ሲቀርቡ የሚኖራቸው የመቆያ ጊዜ አጭር ስለሆነ በዚያን ወቅት ጽሁፎቹን አግኝተው ካላነበቡ ጊዜ ሰጥተው ፈልገውና አፈላልገው ካላገኙት በቀር ሌላ እድል ስለማይኖራቸው እድሉ ላመለጣቸው ግለሰቦች ጽሁፎቹን በመጽሐፍ መልክ አደራጅቶ እንዲያገኙት ለማድረግ፤

2. አዲስ መጥ ኢትዮጵያዊያን መጽሐፉን አያነበቡ ትምህርት እንዲያገኙበትናሃሳባቸውንም እንዲያዳብሩ ብሎም በተተኪ ትውልድ አዕምሮ ውስጥ ትዝታ ሆነው እንዲቀሩና በአጠቃላይ የኮሚኒቲው ጽንሰ ሃሳብ ደብዛው እንዳይጠፋ በማሰብ፤

3. በተለይ በሰለጠኑት አገሮች ለሰው ልጅ አጠቃላይ ኑሮ እንቅስቃሴ መረጃ ማግኘት ወሳኝነት እና ጠቃሚነት ስላለው፤በውጭው ዓለም ተሰድዶ የሚኖረው ኢትዮጵያዊ በቋሚነት ወይም በጊዜያዊነት ኑሮውን አደራጅቶ ቤተሰቡንና እራሱን ሲመራ ለኑሮው ይረዳዋል በሚል ግምት በመጽሐፉ ውስጥ የታቀፉት ምርጥ ርዕሶች በወቅቱ ኮሚኒቲው ትኩረት ሰጥቶባቸው እንደነበሩና ህብረተሰቡም ተጠቃሚ መሆኑን ለማሳየት ይህ መጽሐፍ ታትሞ እንዲወጣ ተደረጓል። መጽሐፉ እንደሌሎች መጽሐፍቶች ጠቃላላውን ማንበብ አስፈላጊ ላይሆን ይችላል። ምክንያቱም በመጽሐፉ ውስጥ የታቀፉት ርዕሶች ራሳቸውን የቻሉ ገላጭ ስለሆኑ ለማንበብ የሚልፈጉትን ብቻ መርጦ ማንበብ ይቻላል።

በመጨረሻም ከግድፈት ነጻ የሆነ መጽሐፍ የለምና በዚህ የጽሁፍ ሰብሰብ አቅርቦት ውስጥ ይህ ጎድሏል፤ ይህ ቀርቷል የሚባሉ ጉዳዮች ከተገኙበት አንባቢያን አስተያየት ለመሰንዘር በሩ ክፍት ነው።ይሁንና ለተሰነዘሩት አስተያየቶች ወይም ለጥያቄዎች እንደ አስፈላጊነቱ እየታየ ከደራሲው፤ከአሳታሚ ወይም ከአርትኦት ተቋም ወገን መልስ እንዲሰጠበት ይደረጋል።

ኢትዮጵያን በጨረፍታ

አስፈላጊው ክለሳ የተደረገበት የኢትዮጵያ አገር አቀፍ ህገ መንግሥት መስተዳደር መመሪያ ጸድቆ ሙሉ በሙሉ ሥራ ላይ መዋሉን ነሐሴ 15 ቀን 1987 ታትሞ ለህዝብ በተበተነው "የፌደራል የኢትዮጵያ ነጋሪት ጋዜጣ" ታውጇል። በዚሁ ህገ መንግሥት ድንጋጌ መሰረት የኢትዮጵያ መንግስት የኢትዮጵያ ፌድራላዊ ሪፐብሊክ በሚል ስያሜ ተሰይሞ ይጠራል ይላል። መንፈሱም በኢትዮጵያ ውስጥ ዘላቂ የሰላም ዋስትና ያለው ዲሞክራሲ እንዲሰፍን፤ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እድገት እንዲፋጠን፤ የራሷን እድል በእራሷ የመወሰን መብት ተጠቅማ በነጻ ፍላጎት በህግ የበላይነት እና በራስ ፈቃደኛነት ላይ የተመሰረተ አንድ የፖለቲካ ማህበረሰብ በጋራ ለመገንባት፤ ግለሰብና የብሔር/ብሄረሰብ መሠረታዊ መብቶች መከበራቸውን፤ የጾታ እኩልነት መረጋገጡን፤ ባህሎችና ሃይማኖቶች ካለአንዳች ልዩነት እንዲራመዱ ማድረጉን፤ አገሪቱ ያላትን ባህል፤መልክዓ ምድር፤ የታሪክ ቅርሳ ቅርሷና የግዛት ወሰኗ ተጠብቆ፤ አገሪቱን በተደጋጋፊነት በማንኛውም ረገድ ማሳደግ አስፈላጊነቱ ታምኖበት ብሔራዊ ህግጋቱ ከላይ በተጠቀሰው ቀን ስራ ላይ እንዲውል ተወስኗል፣ በህገ መንግሥት ጉባኤ ደንብ መሠረት ሥርዓተ መንግስቱ ፓርላማዊ አመራር እንደሚኖረው ይጠቅሳል።

የቆዳ ስፋት

ኢትዮጵያ ጠቅላላ ያላት የቆዳ ስፋት 409,206 ሚሊዮን ስኩዌር ኪሎ ሜትር ሲሆን በአፍሪካ ቀንድ ዙሪያ ትገኛለች።

አዋሳኝ አገሮች

በአሁኑ ጊዜ የሚያዋስኗት አገሮች ኤርትርራ፤ጂቡቲ፤ኬንያ፤ሶሜንና ደቡብ ሱዳን ናቸው።

ሰንደቅ ዓላማ

የኢትዮጵያ ሰንደቅ ዓላማ ሶስት ቀለማቶች ያሉት ሲሆን፤ ከላይ አረንጓዴ፤ ከመሐል ቢጫ፤ ከታች ቀይ ሆኖ ሦስቱም ቀለማት እኩል ሆነው በአግድም ተቀርጸው ወጥተዋል። አጠቃላይ መልእክታቸውም የኢትዮጵያ ህዝብ በአንድነትና በእኩልነት ተባብረው ለመኖር ያላቸውን ጽኑ ተስፋ የሚያንጸባርቁ ናቸው።

ብሔራዊ መዝሙር

"የኢትዮጵያ ብሔራዊ መዝሙር ህገ-መንግስቱ የሚያንጸባርቀው ዓላማዎችንና የኢትዮጵያ ሕዝቦች በዲሞክራሲ ሥርዓት አብረው ለመኖር ያላቸውን እምነትና የወደፊት ዕድላቸውን በጋራ የመወሰን መብታቸውን የሚጠቁም ነው።

የዜግነት ክብር በኢትዮጵያ ፀንቶ
ታየ ሕዝባዊነት ዳር እስከዳር በርቶ
ለሰላም ለፍትሕ ለሕዝቦች ነፃነት
በእኩልነት በፍቅር ቆመናል በአንድነት
መሠረተ ፅኑ ሰዕብናን ያልሻርን
ሕዝቦች ነን ለሥራ በሥራ የኖርን

ድንቅ የባህል መድረክ ያኩራ ቅረሰ ባለቤት
የተፈጥሮ ጸጋ የጀግና ህዝብ እናት
እንጠብቃሻለን አለብን አደራ
ኢትዮጵያችን ኑሪ እኛም በአንቺ እንኩራ።"

የሕዝብ ብዛት

በአሁኑ ጊዜ የኢትዮጵያ ህዝብ ብዛት ወደ 80 ሚሊዮን እንደሚጠጋ የኢትዮጵያ የቤቶችና የህዝብ ቆጠራ መ/ቤት በ2006 አትሞ ያወጣው ሪፖርት ሲጠቅስ፤ ከዚሁ ውስጥ 1.5 ሚሊዮን ኢትዮጵያውያን በአለም ላይ ተሰራጭተው እንደሚኖሩ ይገመታል።

ቋንቋ

ማናቸውም የኢትዮጵያ ቋንቋዎች በእኩልነት የመንግሥት እውቅና ይኖራቸዋል። የአማርኛ ቋንቋ የፌዴራል መንግሥት የሥራ ቋንቋ ሲሆን፤እያንዳንዱ የፌዴሬሽኑ አባሎች የየራሳቸውን የሥራ ቋንቋ በሕግ ይወስናሉ።

የክፍለ-ሃገራት ቁጥር

የኢትዮጵያ ክፍለ-ሃገራት በዘጠኝ የፌዴራል ክልሎች የተዋቀሩ ሲሆኑ፤ እነሱም አፋር፤ አማራ፤ ቤንሻንጉል/ጉሜዝ፤ ጋምቤላ፤ ሐረሪ፤ ኦሮሚያ፤ የደቡብ ሕዝቦች፤ ሶማሌ እና የትግራይ ክፍለ ግዛቶች ናቸው።

ብሄራዊ ገንዘብ

የአገሪቱ ገንዘብ የኢትዮጵያ ብር ተብሎ የሚጠራ ሲሆን፤ የውጭ ምንዛሪዋ እንደየወቅቱ የሚለዋወጥ ይሆናል። በአሁኑ ወቅት $1 የአሜሪካ ዶላር በአማካይ በ17 የኢት. ብር የውጭ ምንዛሪ ዋጋ አለው።

የውጭ ኢኮኖሚ ንግድ

የአገሪቱ የውጭ ንግድና የውጭ ምንዛሪ ማስገቢያ ዋና አካሎች የግብርና የፋብሪካና የአገልግሎት ሥራ ውጤቶች የአገሪቱ የኢኮኖሚ የጀርባ አጥንት ናቸው።

አሜሪካንን በጨረፍታ፣ከሌላው ዓለማት ልዩ ከሚያደርጋት ምክንያቶች አኳያ

ከተለያየ ዓለማት በልዩ ልዩ ምክንያት አሜሪካ መጥቶ በቋሚና በጊዜያዊ ኑሮ የሚኖርባት አገር በመሆኗ በግምት ወደ አንድ ሚሊዮን የሚቆጠረው የኢትዮጵያዊያንም ተሰድዶ የሚኖርባት አዲሱ የእንጀራ አገራቸው ስትሆን፤ አሜሪካ ለተወለዱት ትውልደ-ኢትዮጵያውያን ደግሞ እናት አገራቸው ናት።

አሜሪካ በአሁኑ ጊዜ 51 ክፍላተ-አሁጉራት እንዳላት ሁሉ የተለያየ የዓየር ጠባይና የአኗኗር ባህል የሚከተል ህብረተሰብ ነው።ህዝቧ አንድ ወጥ ጎሣ የሌለውና ወጥ የሆነ ሃይማኖት የማይከተል ስለሆነ እንደ ወጥ ጎሳ ካለው አገር ህዝብ ደረጃ ጋር አመሳስሎ በማይት የማህበራዊ ባህርይውን ገልጾ ለማስቀመጥ ያስቸግራል። ህዝቡ ድብልቅ ባህል ያለው በመሆኑ የየግሉን ባህል የሚከተል ስለሆነ ስለባህል ጥቅም ደንታ አይሰጠውም።

አሜሪካ ከዓለም አንደኛ አንጋፋ ሃብታም፤ በንግድ፤ በእንድስትሪ ማዕከልና በወታደር ሃይል የታወቀች አገር ለመሆን በቅታለች። ነገር ግን በዓለም ላይ በደረሰው ኢኮኖሚ ውድቀት ሳቢያ ለወደፊት አገር ተረካቢው ትውልድ ከሌላው ዓለማት ጋር ያለውን አጠቃላይ ግንኙነት እንዲለውጥ አስገድዶታል።

አሜሪካ የምትመራበት አገር አቀፍ የውስጥ መተዳደሪያ ህገ-መንግስት እንደ አውሮፓ ቀን አቆጣጥር በ1789 ዓ.ም በሥራ ላይ አውላለች። የተለያዩ አገሮች እንደናሙና አድርገው የወሰዱት ይህ ህገ-መንግሥቷ በሶስት ዋና ዋና ክፍሎች የተከፈሉ ማለትም ህግ-አመንጪ፤ ህግ አስፈጻሚና የህዝብ ተወካይ ፓርላማ ናቸው።የህገ-መንግሥቱ ዓላማም አገሪቱ የምትዳደርበትና ህዝቧን አስተሳስሮ መብትና ግዴታውን አሳውቆ የአገሪቷን የፖለቲካ፤የኢኮኖሚና የማህበራዊ ታሪኳን ለትውልድ ትውልድ በማያወላውል ሁኔታ የሚያሸጋግር ድንጋጌ ያላት አገር በመሆኗ የተረጋጋ የምጣኔ ባለሃብት አገር ነች።

ሕዝቧ ከዓለም የተሰባሰበ፤ አብዛኛው የተማረ፤ባይማርም ከኑሮ ተሞክሮ ንቃተ ህሊናው ከፍ ያለ፤ባለው ተደስቶ የሚኖር፤ ጥሮ ግሮ አዳሪ፤ ለገንዘቡ ሟች፤በሥራ ክቡርነት የሚያምን፤በኢኮኖሚ ኑሮው ዕድገትና ውድቀት የሚለካ፤ለትንሹም ለትልቁም ውጤት መመስጋገን የሚወድ፤ ግለኝነት የሚያጠቃው፤ስለእራሱ እንጂ ስሌላው ሰው ግድ የሌለው፤ ካለድካም በልቶ የማደርና ዕድገት እንደሌለ የሚያምን፤ ሃይማኖተኛ፤ ኃይለኝነትና ለባለሥልጣን ታዛዥነት የማያምን ኅብረተሰብ በመሆኑ ታዳጊ ልጆቻቸውም ለወላጆቻቸው ያለመታዘዝ ባህርይ የማሳየት እምነት አላቸው፤ልጆች መገሠጽና አጥብቆ መቆጣጠር የማይቀናቸውና ለሴቶች ከፍተኛ ክብር የሚሰጥ ህብረተሰብ ነው።እንዲሁም ፍቃረ እንስሣ ያደረበት ህብረተሰብ በመሆኑ እንሰሳን መምታት ቀርቶ ተገቢውን እንክብካቤ እንኳን ያለሰጠ ግለሰብ ከተገኘ ለሕዝብ ማጋለጥና በህግ እንዲጠየቅ ማድረግ፤ ብሎም "ፈር" ያለው ልብስ ለብሶ በሕዝብ ፊት የታየ ግለሰብ የእንሰሳን መብት ለማስከበር በማህበር በተደራጀ ማህበረሰብ ይወገዛል፤ ብተለይማ ፈሩን የለበሰው ግለሰብ በህዝብ ዘንድ ታዋቂ ከሆነ በየሄደበት ስፍራ ሁሉ እየተከታተሉ ተሰሚነት ለማግኘት በሰላማዊ ሰልፍ በመውጣትና 'የእንስሳ አጥቂ ግለሰቦች ተባባሪ' ሰው የሚል መፈክር በመያዝ እተከታተሉ ይወቅሱታል፤ ያለሆነ ስም ሲሰጡት ይሰማሉ።

የቆዳ ስፋት

የአሜሪካን የቆዳ ስፋት 3.794 ሚሊን እስኩዌር ማይልስ ነች።

አዋሳኝ አገሮች

አዋሳኝ አገሮችአሜሪካንን በዋናነት የሚያዋስኗት አገሮች ካናዳና ሜክሲኮ ናቸው ቢባልም፤ ከአራቱ ማዕዘን ስትታይ ግን ከሁለቱ አገሮች በተጨማሪ ኩባና ጓም የተሰኙት ካረቢያን አገሮችንን ያካትታል።

ሰንደቅ ዓላማ

የአሜሪካ ሰንደቅ ዓላማ ሶስት ቀለማቶች ማለትም ቀይ፤ ሠማያዊና ያኗትን እስቴቶች ቁጥር የሚገልጹት 41 ነጫጭ ኮከቦች የተፈነጠቀበት ነው።አጠቃላይ መልዕክታቸውም ህዝቡ በአንድነትና በእኩልነት ተባብረው ለመኖር ያላቸውን ጽኑ እምነት የሚያንጸባርቅ ነው።

ብሄራዊ መዝሙር

የአሜሪካ ብሄራዊ መዝሙር ሙሉ በሙሉ ህገ-መንግስቱ አገሪቱ የቆመችበትን ዓላማ፤ ሕዝቦች በዲሞክራሲ ሥርዓት አብረው ለመኖር ያላቸውን እምነትና የወደፊት ዕድላቸውን በጋራ የመወሰን መብታቸውን እንዲያንጸባርቅ ተደርጎ የተቀረጸ ነው።

የህዝብ ብዛት

በ2013 የህዝብ ቆጠራ ሪፖርት መሰረት የህዝቧ ብዛት ከ300 ሚሊዮን በላይ እንደሆነ ይጠቁማል፣

ቋንቋ

እንግሊዝኛ የህዝቡ የብሄራዊ ቋንቋ ሲሆን፤ የሚክስኮያዊያን ህዝብ ብዛት ስላለው የእስፓንሽ ቋንቋን እንደሁለተኛ ቋንቋ አድርጋ ለመውሰድ ዳር ዳር እያለች ነው።

ክፍለተ-ሃገር

አሜሪካ በ51 እስቴቶች የተከፋፈለች ሆና፤በፋይናንስ፤በመከላከያና በውጭ ፖሊሲ አንድ ወጥ መተዳደሪያ የሚከተሉ ናቸው። እያንዳንዱ ስቴት የተለያየ የውስጥ የመተዳደሪያ ደንብ አውጥተው ስለሚተዳደሩ ርዕሰ-ብሄሩ የሚያስተላልፋቸውን አዲስ የአገር ውስጥ ደንብ ለመቀበል ወይም ላለመቀበል መብታቸው ነው።

ብሄራዊ ገንዘብ

የአገሪቱ ገንዘብ የአሜሪካ ዶላር በሚባል የሚታወቅ ሲሆን፤ የምንዛሪው አቅም እንደየወቅቱ የሚለዋወጥ ይሆናል።

የወጪ ንግድ ኢኮኖሚ

አገሪቱ የውጭ ምንዛሪ የምታገኘው ከግብርና፤ ከፋብሪካና በምትሰጠው የአገልግሎት ሥራ የንግድና የኢንዱስትሪ የምርት ውጤቶች ነው።

ምዕራፍ አንድ

ኢትዮጵያውያን ዳያስፖራ ትናንት እና ዛሬ

በዚህ ርዕስ የሚተኮርባቸው ሃሳቦች ዲያስፖራዎች ወደ አገራቸው ተመልሰው በሚኖሩ ጊዜ በማህበራዊ ኑሮ፤ በንግድ ሥራና አካባቢው ላይ ስላደረሱት ጥቅምና ጉዳት፤በሚኖሩበት ውጭው ዓለም ውስጥ ከመንፈሳዊ ደርጅቶች ጋር ስላላቸው ግንኙነት፤ተቃዋሚ የፖለቲካ ፓርቲዎችና የኢትዮጵያ መንግስት ስላላቸው አመለካከት፤እንዲሁም የውጭ አገር ቸርቻሪ ነጋዴዎች፤ካፒታሊስቶችና ቁጥጥርን በሚመለከቱ ነጥቦች ላይ ያተኩራል።

ሁለተኛውና ሶስተኛው ትውለደ-ዲያስፖራ ከቀድሞው ዲያስፖራ በብዙ ነገር ስለሚለያዩ ልዩነታቸው በዚህ አጭር ጽሁፍ ተዘርዝሮ አያልቅም። ሆኖም ጥቂቱን ለመጠቆም ያህል፤ ወጣቱ ትውልደ-ዲያስፖራ በሁለት ተከፍለው የሚታዩ ሲሆን፤ እነሱም በምዕራቡ ዓለም ተወልደው ያደጉና ኢትዮጵያ ተወልደው አሜሪካ መጥተው አድገው የሚኖሩ ናቸው።በኢትዮጵያ ተወልደው በህጻንነታቸው ውጭ አገር መጥተው ካላደጉትና በውጭ አገር ከተወለዱት ልጆች በስተቀር ነፍስ አውቀው ከኢትዮጵያ የተሰደዱት የተወለዱበትን አገር (የኢትዮጵያን) ባህልና ታሪክ ከወላጆቻቸው ወርሰው የማስተጋባት ዕድል አላቸው። ከህጻንነታቸው ዕድሜ ጀምሮ በውጭ አገር ያደጉት ወቅቱና ቦታው ፈቅዶላቸው አብዛኛዎቹ ፍጹም ያደጉበትን የምዕራቡን ዓለም ባህል ተቀብለው ተግባራዊ የሚያደርጉ፤ከወላጆቻቸው ጋር በትንሹም በትልቁም የሚወዛገቡ፤ ምክር ላለመቀበልና ሰምቶ እንዳልሰማ ሆኖ ለማለፍ የተዘጋጁ፤ኃይል የሚያበዙ የባህሪያቸው ጥቂቶቹ አካል ናቸው።የኑሮ ውጥረት ስላለባቸው የወላጆቻቸውን አገር/ኢትዮጵያን የሚያስቧት ለመሄድ ሲያስቡ ብቻ ነው። በአመለካከት፤ በመልክና በቁመናቸው የተለዩ አድርጓቸዋል።ሙያ ተሸሚ፤ነጠላ ፍቅር የተላበሱና ተራርቆ የመኖር እፍታሪ፤ ግድየለሽ፤ በምዕራቡ አገር ኑሮና ባህል የተመሰጡ የሚሉት በአጭሩ የሚገልጻቸው ነጥቦች ናቸው።

ለዚህ ጽሁፍ አመችነት የቀድሞ ዲያስፖራዎች ተብለው የተፈረጁት እንደ አውሮፓውያን ቀን አቆጣጠር ከ1950-1970 ክፍለ-ዓመታት ውስጥ ጥቂት ኢትዮጵያውያን ለትምህርት ወደ አሜሪካ ይመጡ የነበሩትን ነው። ይኖሩ የነበሩትም በአብዛኛው በሚሄዱባቸው ትምህርት ቤት ከተሞች ማለትም በካሊፎርኒያ፤ በቦስተን፤ በዋሽንግተን፤ በኦክላሆማ፤በቺካጎና በዋሽንግተን ዲሲ ነበር።ከ1984-1995 ዓመታቶች ውስጥ በሺዎች የሚቆጠሩ ኢትዮጵያውያን በጥገኝነት ወይም በስደተኝነት አሜሪካ የገቡ ናቸው። ከ1995 ዓመተ ምህርቶች እንስቶ እስካሁን ድረስ አብዛኛው የዲቪ (የቪዛ ሉቶሪ) እየወጣላቸው ወደ አሜሪካ የገቡና የሚገቡ ኢትዮጵያውያን መጤ ናቸው፣ ሕነሱም አብዛኛው ሠርቶ አደር ህዝብ በመሆናቸው የሥራ ዕድል በሚገኙባቸው አሜሪካ ግዛቶች (ስቴቶች) ውስጥ ተሰራጭተው ይኖራሉ።

የአሜሪካ መንግስት በ2011 ዓ.ም በወሰደው የህዝብ ቆጠራ አሰሳ በህጋዊ መንገድ አሜሪካ ገብተው የሚኖሩ ወደ 640 ሺህ የሚጠጉ ኢትዮጵያውያን ናቸው ይላል። በደራሲው አመለካከት

አሰባሰው ያተኮረው በአሜሪካ በተካሄዱት ምርጫዎች (voting) ላይ የተሳተፉትን በማየት እንጂ በአጠቃላይ ወደ አንድ ሚሊዮን የሚጠጋ ኢትዮጵያውያን በጥገኝነትና በስደት አሜሪካ ለመግባት ችለው እንደሚኖሩ በአፈ ታሪክ ይነገራል።

የአሁኑን አድርገውና ኢትዮጵያውያን ከተወለዱበት ቄዬ/ሥፍራ ርቀው አይሄዱም ነበር። ቢሄዱም እንኳ ከ10 ማይልስ/ከ15 ኪሎ ሜትር በማይበልጥ ርቀት ባለው ቦታ ነበር። በአሁኑ ወቅት ግን የኢትዮጵያ ህዝብ በልዩ ልዩ ምክንያት በአገር ውስጥም ሆነ በውጭ አገር ተሰድዶ መኖርን ፈቅዶ ከአገር ውስጥ ይልቅ ወደ ውጭ አገር ተሰድዶ የሚኖረው የኢትዮጲያውያን ሕዝብ ብዛት ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ መምጣቱ ሲታይ አገር ቤት ሰው የቀረ አይመስልም።

በ30-40 ዓመታት ባሉት ጊዜያት ውስጥ ኢትዮጵያ የነጻ የትምህርት ዕድል በብዛት ወደምታገኝባቸው አውሮፓ አገሮች ማለትም ወደ ጣሊያን፤እንግሊዚ፤ ፈረንሳይና ጀርመን ለመደበኛ ትምህርትና ለአጭር ጊዜ የሙያ ሥልጠና ዜጎቿን ትልክ ስለነበር እነኝህ አገሮች የኖሩበትና የተላመዱዋቸው አገሮች ናቸው።የአውሮፓውያን ማህበረሰብ ካለው የኢኮኖሚ አቅም አኳያ ሲታይ ለአፍሪካውያን ሰደተኛ ምቹ ባለመሆናቸው ነው እንጂ ኢትዮጵያ ካላት የጂኦግራፊ አቀማመጥ አንጻር የአውሮፓ አገሮች ይቅርቧት ነበር። ነገር ግን ከአዎሮፓ ይልቅ አሜሪካ ምቹ መሆኗን ከ1950 እስከ 1970 አመታቶች ውስጥ ለትምህርትና ለሥራ ወደ አሜሪካ የገቡት ኢትዮጵያውያን ዲያስፖራ ፈር ባይቀዱ፤ሁኔታዎችን ባያመቻቹትና ባያረጋግጡት ኖሮ ይህንን ያህል ብዛት ያላቸው ኢትዮጵያውያን ስደተኞችና ጥገኞች ህጋዊ ተቀባይነት አግኝተው ወደ አሜሪካ ገብተው እንዲኖሩ ምክንያት ባልሆኑ ነበር።

ከላይ በተጠቀሱት ዓመታት ውስጥ ከንልማሳ እስከ መካከለኛ ዕድሜ ላይ ያሉ ጥቂት ኢትዮጵያውያን ወንዶች ወደ አሜሪካ ይመጡ የነበረው ለትምህርት ስለነበር የሚታዩትም በየትምህርት ቤቶች አካባቢ በመሆኑ ለኢትዮጵያውያንም ሆነ ለአገሩ ሰው አበሻው (ኢትዮጵያውያን) ብርቅዬ ነበሩ።በቁጥር አናሣ ከመሆናቸውም የተነሳ እርስ በእርሳቸው ለመገናኘትና የባህል ምግብ ይናፍቃቸው ነበር። በመሆኑም የውጭ አገር ዘጎች በየአጋጣሚው ሲያገኙዋቸው ከየት አገር ነው የመጣችሁት {"where are you (coming) from?"} የሚለውን የተለመደ ጥያቄያቸውን ሲያቀርቡላቸው 'ከኢትዮጵያ ነው' የሚል መልስ ሲሰጣቸው "Oh!Haile Selassie" ይባሉ ነበር። ምክንያቱም በዚያን ወቅት የነበሩት የአገሪቱ መሪ አገራቸውን ሳይሆን እራሳቸውን የማሳወቅ እምነት ስለነበራቸው በዚያን ጊዜ የምትታወቀው ኢትዮጵያ ሳትሆን የቀድሞ ንጉሥ ዓጼ ኃይለ ሥላሴ ነበሩ። አሁን ደግሞ የብሔር ብሔርሰቦች በራሳቸው ክልል ተከልለው መተዳደር ከጀመሩበት ከ1994 ወዲህ ኢትዮጵያውያን ከየት አገር እንደመጡ ሲጠየቁ የአብዛኛው መልስ ከኢትዮጵያ ጥቂቱም የተወለደበትን የጎሳ/የብሄር ስም ሲሰጡ ይሰማል። ይህ እራሱ በአገር ውስጥ ያለውን የመለወጥ/የሽግግር ገጽታን የሚያንጸባርቅ ነው።

በቀድሞውና በአሁኑ ጊዜ ወደ አሜሪካም ሆነ ወደ ሌላው ዓለማት ወጥተው ለመኖር የሚወጡት ኢትዮጵያውያን አመጣጣቸው/የሚሰደዱበት መንገድ ለየቅል ነበር።ከላይ እንደተጠቀመው የቀድሞ ተማሪዎች ወደ አሜሪካ ይመጡ የነበሩት አብዛኛው ለትምህርትና ለሥራ ጉዳይ የሚወጡት ጥቂቱም በህጋዊ መንገድ ነበር። በአሁኑ ጊዜ ግን በፖለቲካ ጥገኝነት፤ በስደት፤ በትምህርት፤ ቤተሰብ ለመገናኘትና ለአቅመ አዳም ያልደረሱ ልጆች ከወላጆቻቸው ጋር ለመኖር በሚል ምክንያት በድንበር አሳብረውና በህጋዊ መንግድ የሚወጡ ህብረተሰብ ሆነዋል።በመሆኑም ኢትዮጵያውያን በመላው ዓለም ተበትነው በእንጀራ አገሮቻቸው ውስጥ ከፋና ደጉን ችለው ይኖራሉ። በብዙ አገሮች ውስጥ ሁለተኛው ትውልድ አልፎ ሦስተኛ ትውልድ ላይ ደርሰዋል።እነኝህ ኢትዮጵያውያን ባህለ-ኢትዮጵያዊነት በሌሉባቸው ህብረተሰብ መካከል አድገው ለራሳቸውና ለወላጆቻቸው አገር ሲቆረቆሩ ማይትና መስማት ለብዙ የኢትዮጵያውያን ማንነት ማሳይ ምሳሌ ሊሆኑ የሚችሉ ዲያስፖራዎች አሉ።

የቀድሞው ዲያስፖራው እንደ አሁኑ ዲያስፖራ አዕምሮዋቸው በሃይማኖት፤ በጎሳ፤ በፖለቲካ፤ በቋንቋና በመሳሰሉት ምክንያቶች ስላልተከፋፈለ በኢትዮጵያዊነታቸውና በሃይማኖታቸው ጸንተው

ይኖሩ ስለነበር በአገራቸው ብሄራዊ ጉዳዮች ላይ ትኩረት ይሰጡ ነበር። በመሆኑም በአገር ውስጥ ዲሞክራሲ እንዲሰፍን፤ ድህነት እንዲጠፋ፤የሰው መብት እንዲከበር፤የጎሣ ልዩነት እንዲወገድና ህዝቡ የአገሪቱን ሀብት ተጠቃሚ እንዲሆን የሚሉትን የአገሪቱን አጀንዳ ለማራመድ የቀድሞ ተማሪ "የኢትዮጵያ ተማሪዎች አንድነት ማህበር በሰሜን አሜሪካ " በተሰኘው መጠሪያ ስም ሥር ተደራጅተው በውጭና በአገር ውስጥ የፖለቲካ ንቅናቄ ያካሄዱ የነበሩት የቀድሞ ተማሪዎች ነበሩ። በአሁን ጊዜ በዓለም ዙሪያ ተሰድደው የሚኖሩት በዕድሜ የበሰሉ ኢትዮጵያውያን ከመሆናቸውም በላይ ብዛት ያላቸው የፖለቲካ ፓርቲ አካሎች እቋቁመው እንደሚያካሄዱ የኢሌክትሮኒክስ/ኢ-መድርኮቻቸው ይናገራሉ።

በ1970ዎቹ ጊዜ ላይ እንደ አሁኑ የኢንተርኔት መድረኮች ያልተበራከቱበት ጊዜ ስለነበር ነጻ ሃሳባቸውን በስብሰባ መድረክ፤ በበራሪ ወረቀት ላይ ሥነሥርዓት በተሞላው መልኩ በመከባበር የየግል አመለካከታቸውን ያንሸራሽሩ ነበር። አሁን ግን ለዘመኑ ቴክኖሎጂ ምስጋና ይግባውና ለአገሩ የሚቆረቆር ኢትዮጵያዊ ዜጋ በብዙሃን ኢሎትሮኒክስ የዜና ማሰራጫዎች መድረክ ላይ በጽሁፍ ለአንባቢያን በሚያቀርቡት፤ በራዲዮ ሞገድ ስርጭት አማካይነት በሚለዋወጡት የፖለቲካ ሃሰና ግለሂስ ምክንያት ጠንካራ አቋም የያዘ የፖለቲካ ተቋማት ያለመኖሩና ለአገሩ አንድነትና ዕድገት የሚመኝ የትኛው የፓርቲ አካል እንደሆነ ለመለየት ስለሚቸግር፤ዲያስፖራው ከየትኛው ፓርቲ ጋር ወግኖ ለመቆም ወይም እንደሚወግን ተቸገሮ የተሳታፊው ቁጥር ጥቂት እንደሆነ ያመላክታል።

በአሁኑ ጊዜ የሚሰደዱት ኢትዮጵያውያን ስለውጭው አገር ኑሮ በሚገባ ተገንዝበውና ዓላማቸውን ሰንቀው ከአገር ስለሚወጡ 'ትምህርትም ሆነ ጠንክሮ መስራት የመጨረሻው ውጤቱ ያው ገንዘብ ነው' ብለው ስለሚያምኑ ከትምህርቱ ይልቅ ወደ ሥራ ዓለም ላይ ተሰማረተው ገንዘብ የማፍራት ዓላማቸውን ግብ ለማድረስ ሌት ከቀን ተግተው ስሲሩ ይታያሉ እንጂ ስለትምህርት ያላቸው ዝናባሌ ዝቅተኛ ነው። ወላጆችም ቢሆኑ በአሁኑ ጊዜ ልጆቻቸው ከኢትዮጵያ ሲወጡ ሰርተው ገንዘብ ይልኩልናል፤ ለወንድሞቻቸውና ለእህቶቻቸው ከአገር ለመውጣት መንገድ ይከፍታሉ ሲሉ የቀድሞዎቹ ወላጆች ግን ተምረው ሲመለሱ ያስከብሩናል ለወንድም ለእህቶቹና ለጎረቤት ልጆች ምሳሌ ይሆናሉ የሚል አመለካከት ነበራቸው እንጂ እንደ አሁን ጊዜ በየሄዱበት ይቀራሉ የሚል እምነት የላቸውም ነበር።

የቀድሞው ዲያስፖራ ትምህርታቸውን ወይም የመጡበትን ተልዕኮ ሲጨርሱ ወደ አገራቸው በመመለስ ተቀጥረው እየሰሩ አገራቸውን ማገልገል ብቻ ነበር። በዕድሜ የገፉት ዲያስፖራዎች ወደ አገራቸው ተመልሰው ሳይጨነቁ የቀረ የሕይወት ዘመናቸውን በርካሽ ኑሮ እየተዝናኑ ያሳልፋሉ። በሌላ በኩል ትምህርት ያላቸው ደግሞ ተቀጥረው፤ ተሞክሮና ሃብት ያካበቱት መዋለንዋይ በማፍሰስ እራሳቸውንና ህዝብን በመርዳት ላይ ይገኛል።

በአሁኑ ጊዜ በምዕራቡ አገር የሚኖሩት አበሾች ቁጥራቸው በመበራከቱ በአሜሪካ ለተወለዱና ከኢትዮጵያ በሕጻንነታቸው ወደ አሜሪካ መጥተው ላደጉ ኢትዮጵያዊያን የወላጆቻቸውን ባህል ለማስተላለፍና ለውጭ አገር ዜጋ ለማስተዋወቅ ዋና የባህል የማስተጋባቱን ሥራ የተያያዙት በኢትዮጵያውያን በተያዙት መደብሮች አማካይነት ነው። ምክንያቱም ለንግድ ሥራ ብለው የሚያስገቧቸው በያይነቱ የባህል የቁሳቁስ ዕቃ፤ አላባሳት፤ቅመማቅመምና ምግብ ለህብረተሰቡ በማቅረብ፤ በበዓል ወቅት ቄጤማ ጎዝጉዘው ቡና አፍልተው ለበዓሉ እግባብ ያለው ምግብ እያዘጋጁ ንብኙን እያሉ በመገናኛ ብዙሃን ድርጅታቸውን ሲያስተዋውቁ፤ ወላጆቻች ከልጆችጋር ለግብይት ወደ እነኝህ መደብሮች ሲሄዱ ልጆቹ በሚሰሙት የሃማኖት መዝሙርና በዓሉን የሚመለከቱ ሙዚቃ፤ በሚያዩትና በሚገዙት እቃዎች በውጣቱ አዕምሮ ውስጥ የማይረሳ እሴት ጥሎ ስለሚያልፍ ከወላጆቻቸው ይልቅ የኢትዮጵያውያን ባለመደብሮች ስለሚጫወቱቱ ረቂቅ ሚና በጥልቀት የተገነዘቡ ጥቂቶች ናቸው። አሁን በአሜሪካ የሚኖረው የዲያስፖራ ቁጥር የበዛ ስለሆነ በየመዝናኛ ቤቶች፤ የህዝብ ማመላለሻ ድርጅቶችን ያስተዳድራሉ፤በየትምህርት ቤቱ፤ በየመደብሮችና በየሥራ ቦታዎች ስለማይታጡ ለነባሩም ሆነ ለአዲስ መጡ አበሻ የባዕድ አገር ኑሮና እንግድነት አይሰማቸውም፤

እይጨነቅም፤ ከየት አገር እንደመጡ የሚጠየቅ የውጭ ዜጋም ጥቂቱ ነው። በተፈለገው የባህል ምግብና ሸቀጣሸቀጦች ዓይነት እንደተፈለገው ለማግኘት በመረጡት ቋንቋ እምልኮ ቤት ሄደው በመጸለይ፤ በጎሳቸው ቋንቋ እየተነጋገሩና እየተገበያዩ ለመኖር በቅተዋል። ልጆች በአያቶቻቸው እጅ ለማደግ፤አባቶችና እናቶች ከልጆቻቸውና ከልጅ ልጆቻው ጋር ጊዜያቸውን ለማሳለፍ እድል አግኝተዋል።ይህ ጥሩ ጎኑ ሆኖ ሳለ ለውስጥ ማህበራዊ ችግሮችና የኢንግሊዘኛ ቋንቋን አሻሽሎ ለመናገር ዓይነተኛ እንቅፋቶች እንደሆኑ የኢንግሊዘኛ ቋንቋ አስተማሪዎች በእንክሮ ይናገራሉ።

በሌላ በኩል ከ40 ዓመት በፊት ፋብሪካዎች ያልበዙበት ጊዜ ስለነበር ወቅታቸውን ጠብቀው የሚመጡት የአሜሪካ ዓየር ጠባዮች ጉዳት ቢያደርሱም እንደ አሁኑ ወቅት በተፈጥሯዊ አደጋ ከመቅሰፈት ንብረትና የሰው ሕይወት ካለማስጠንቀቂያ የማውደምና አንድን ስፍራ እንዳልነበር አድረጎ የማለፍ ኃይላቸው አልጠነከረም ነበር። አሁን ግን በዓለም ላይ በደረሰው የዓየር ሃብት መዛባት ሳቢያ በውቅያኖስ ማዕበል፤ በኃይለኛ ነፋስና በጎርፍ በሚወድመው የሕዝብ ህይወትና ንብረት ኢትዮጵያውያን ዲስፖራው ተጋሪ ሆኗል። ህዝቡ ከሚገለገልባቸው ተሽከርካሪዎች የሚወጡት የጢስ ብናኝ ጥቂት በመሆኑና ለጉዳት እንደማያደርሱ ታምኖበት ተሽከርካሪዎች እንደአሁኑ በጢስ ብናኝ መጠን መለኪያ መሳሪያ አይመረመሩም/ኢሚሺን የማይታዩ ስለነበርና የኢትዮጵያውያንም ገቢ ጥቂት በመሆኑና በዱቤ ስቃ የመግዛት ዕድል ስለሌላቸው ያገለገሉ ተሽከርካሪ እየገዙ ይጠቀሙ ነበር።በአሁኑ ጊዜ በአሜሪካ የሚኖሩ ትውለደ-ኢትዮጵያውያን (ዲያስፖራ) ግን ገቢው ከፍተኛ በመሆኑና በዱቤ የመግዛት ዕድል የጊዜው የመገበያያ ስልት በመሆኑ ዘመናዊ ተሽከርካሪና የመኖሪያ ቤት ገዝተው ለመጠቀም መቻላቸው ሽግግሩን በግላጭ እያስመሰከሩ ነው።

አሜሪካ እንደ አሁኑ በስደተኛ ከመጥለቅለቋ በፊት ኢትዮጵያውያን በየሄዱበት ቦታ እንደብርቅ ይታዩ ስለነበር የነጻ የትምህርት ዕድልና በሙያቸው ተቀጥረው የመስራት አቅማቸው ከፍተኛ ነበር፣ ፣ አሁን ግን እስኮላርሽፕ/የነጻ ትምህርት ለማግኘት ከፍተኛ ውድድር ስለሚገጥማቸው ለትምህርት የሚሰጥ የመንግስት የገንዘብ ዕርዳታ ከባድ እየሆነ መጥቷል።ሙሉ ሰዓት እየሰሩም ትምህርት ለመማር የጊዜ እጥረት ገጥሟቸዋል።ይህ እድል ስለተነሳቸው ትምህርት ቤት ገብተው የሚማሩ ኢትዮጵያውያን በቁጥር ጥቂት የሆኑበት አንዱ ምክንያት ይህ ነው። በተጨማሪም የተማረው አበሻ በሙያው ተሰማርቶ የሚሰራ ጥቂት በመሆኑ "የተማረው መቼ ተጠቀመበት" በሚል እምነት ወጣቱ ትውልድ ከትምህርቱ ይለቅ ወደ ሥራው ዓለም ለማዘንበል ሌላው ምክንያት ሆኖታል።

የዲያስፖራው ቁጥሩም ስለበዛ በየምክንያቱ ለመከፋፈልና ላለመረዳዳት ስለበቃ በግል ትውውቅ ካልሆነ በቀር በአገር ተወላጅነት መጠቃቀም ቀርቶ ሁሉም በግሉ ሲፍጨረጨር ይታያል።ካለመረዳዳትና ካለመደጋገፍ ያስብውን እግቡ የማድረስ ድክመቱን ለመሸፈን ከዲያስፖራው የሚሰነዘሩ ትርጉሞች ቢኖሩም፤ የዲያስፖራው ትክክለኛው ምክንያቶች ግን ከእውቀት ማነስ፤ ከኋላ ቀርነት፤ከባህል ተገዥነት፤ የመተባበር ጥቅሙን ባለመገንዘብና ግለኝነት ስለሚያጠቃው እራሱን ለመለወጥና ተባብሮ ላለመኖር ሰለባ ሆኗል።

ወደ አገሩ ተመልሶ የሚኖረው ዲያስፖራ ኢኮኖሚያዊ ዋስትና በማጣት፤ በስደት ይኖሩባቸው እንደነበሩት አገሮች የመጻፍና የመናገር ነጻነት እለ ቢባልም አስከትሎ የሚመጣው ተጠያቂነት አስተማማኝ ዋስትና ስሌለውና ሙያቸውን ለመጠቀም ያልቻሉትን ጨምሮ የዕውቀትና የሰው ኃይል ስደት እንደሚቀጥል አዝማሚያው ያመለክታል። ስለሆነም በአሁን ወቅት ኢትዮጵያ ውስጥ ከሚገኙት ባለሙያዎችና ምሁሮች ይልቅ በዓለም ዙሪያ ተሰድደው የሚገኙት ኢትዮጵያዊያን ምሁሮች ቁጥራቸው እንደሚበልጥ አያጠራጥርም።

የቀድሞ ዲያስፖራ ተልዕኮውን አሟልቶ፤ባህሉንና ቃሉን ጠብቆ ወደ አገሩ ተመልሶ ህዝቡን አገልግሎ የአገሩን አንድነት ጠብቆ ለተካው ትውልድ ለማውረስ በቅቷል። በውጭ አገር በሚኖሩም ጊዜ ባላቸው ውስን ገቢ እራሳቸውን ችለው ይኖሩ ነበር እንጂ የውጭ ምንዛሬ ለአገራቸው የመላክ ዕድል እምብዛም የገንዘብ አቅም አልነበራቸውም።በአጠቃላይ የቀድሞ ዲያስፖራ አገር ወዳድ፤ ባህል አጥባቂ ስለነበሩ በችሎታቸው ተመድበው አገራቸውን አገልግለው ግዴታቸውን ከመወጣታቸውም

በላይ ለባህል መበረዝ ምክንያት አልሆኑም።ገሚሱም ከዚህ ዓለም ተለይተዋል፤ በህይወት ያሉትም የሚችሉትን እያደረጉ የተተኪውን ዲያስፖራ አካሄድ በአግራሞት እየተመለከቱት ነው።የወቅቱ ዲያስፖራዎች በምዕራቡ አገር ኑሮ አዕምሮአቸው ሲበረዝ ስለአገራቸው ያላቸው አመለካከት ቀንሶ በመካከላቸው የተፈጠረው ክፍፍል በምድራዊ አቀማመጥ ብቻ ሳይሆን በፖለቲካና በማህበራዊ ኑሮ ጭምር ሆኗል። ወደ አገራቸው ተመልሰው በወገናቸው መሃል ለመኖር የወሰኑት በቴሌቪዥንና በአካል የራሳቸውን የቆዳ ቀለም ለማየት ስለሚችሉ የባዕድነት ስሜት በስነልቦና አይሰማቸውም ብሎም በእራሳቸው መተማመንና ኩራት ተሰምቷቸዋል።የሚያተኩርባቸው ሰው እለ ብለው ስለማያምኑ ሳይሸማቀቁ በፈለጉት ስፍራ ይዘዋወራሉ። ማወቅ ስለሚፈልጉት ጉዳይ ሁሉ ጥያቄ ሲያቀርቡ ማንነታቸው ሳይጠረጠርና እንደ ሁለተኛ ዜጋ ሳይታዩ የተሟላ መልስ ለማግኘት በባዕድ አገርና በእራስ አገር ኑሮው ያለውን ልዩነት በግልጽ እንዲረዱ አድርጓቸዋል። ይህም ማለት በምዕራቡ አገር የተሻለ ኑሮን ዋጋ፤ በቴክኖሎጂና በኢንዱስትሪ ማደግ ሳቢያ ያገኙት እድል የለም ለማለት አይደለም፡ ፣ ሆኖም ዲያስፖራው ወደ አገራቸው ተመልሰው በወገናቸው መካከል በሚኖሩበት ጊዜና ትክክለኛው የማህበራዊ ኑሮ ማዳበር ሲጀምሩ በወገን መሃል መኖር ትልቅ ዋጋ እንዳለው ይገነዘባሉ።ጉዞዋቸው ግን ረጅም ይሆናል።

ይህም ሆኖ የውጭው ኑሮ እንደ አገር ቤቱ ኑሮ ስለማይቀልና በአገር ውስጥ ሰላም ሰፍኗል ብሎ የተባበሩት መንግስታት የስደተኞች ጉዳይ ክፍል (UNCHR) አምኖበት በየጎረቤት አገሮች በስደት የሚኖሮትን የኢትዮጵያውያንን ወደአገራቸው እየመለሰ ነው። ስደተኛ ተቀባይ የነበሩ አገሮችም እንዲሁ የኢትዮጵያን ስደተኛ መቀበል ስለቀነሱ ብዙ ኢትዮጵያውያን እንደቀድሞው በብዛት አይወጡም።ብዙ ወጣቶች ከአገራቸው ወጥተው ጠባያቸው ተበላሽቶና ያለቡት ሳይሳካላቸው ወደ አገር ቤት የሚመለሱትን ስደተኞች በአገር ውስጥ የሚኖሩ ወላጆች በመመልከትና ልጆቻቸው ውጭ ሄደው የማይማሩና በኑሮ የሚሰቃዩ ከሆነ ልጆችና ወላጆች የመሰደዱን ጉዳይ በሚታሰብ ይዘውታል፣ ፣በሌላ በኩል በፍላጎትም ሆነ በተጽዕኖ አገራቸውን ለቅቀው በወጡ ኢትዮጵያውያን የተማረ የሰው ኃይል ምትክ ወደ አገር ውስጥ ገብተው እንዲሰሩ ለተፈቀደላቸው ለውጭ አገር ዜጎች ባለሙያ የስራ ዕድል ቢከፍትም በሌላ በኩል ለባህል መበከል ጉዳይ ላይ አስተዋጽዎ እንዳደረጉ ግልጽ ነው፣ ፣ ሆኖም አንዳንድ ወላጆች ለልጆቻቸው ትምህርት ቤት ሲሉ ከአገር ወጥተው ለመኖር የሚፈልጉ ሰዎች ቢኖሩም በውጭ አገር አስተማማኝ ተቀባይ/አስተናጋጅ ያላቸው ናቸው እንጂ በተለይ በዕድሜ የገፋ አዛውንቶች ከአገር ወጥቶ ለመኖር የሚሹ ጥቂቶች እንደሆኑ የአገር ቤት የኑሮ ሁኔታን ጠንቅቀው አይተውና አሜሪካ ገብተው የስደትና የአገር ቤት ኑሮን ካመዛዘኑት ኢትዮጵያውያን ለመረዳት ተችሏል።

ዲያስፖራው አገሩ ተመልሶ ሲኖር ስለሚያደርሰው ተጽዕኖ

በውጭ አገር ኖረው ወደ አገራቸው በቋሚነት ለመኖር ሲመለሱ ያካበቱትን የኑሮ ተሞክሮ፤በትምህርት ያገኙትን ዕውቀትና ይዘው በሚገቡት የጥሬ ገንዘብ ካፒታልና የማምረቻ መሣሪያዎች ለአገራቸውና ለወገናቸው ለማካፈል ቢጥሩም፤አገሩንና ሕዝቡን የሚመለከቱት ግን እነሱ ከአገራቸው ሳይወጡ የነበረውን የቀድሞ ሁኔታ በአዕምሯቸው ውስጥ ይዘው ነው።ለእራሳቸው ወይም ለዘመዶቻቸው ድርጅት ሲከፍቱ በባለሙያ ሳይሰጡ እንደመጡ ደስ ያላቸው ቦታ ድርጅት ከፍተውና ሠራተኛ ቀጥረው በሚያስተዳድሩበት ጊዜ አመራራቸው እነሱ ውጭ አገር ተቀጥረው በሚሰሩበት ጊዜ በቀሰሙት የሥራ ልምድ ዓይነት ካለምንም ጥቅማጥቅምና በዝቅተኛ ደመወዝ ቀጥረው ለማስተዳደር መሞከራቸው አንዱ ደካማ ጎናቸው መሆኑን ቀጥረው የሚያሰሯቸው ሠራተኞቻቸው ጠቆመዋል። በዚህ ምክንያት ሰራተኛው ለአምስት ደቂቃ እንኳን ሲዘገይ ደመወዝ መቁረጥና ቅጣ ይቀናቸዋል፤ የምሳ ሰዓት እረፍትና ሥራው ገብ ሲል መቀመጥ ያለመፍቀዳቸውና የወገናዊነት ስሜት ያለማሳየታቸው የአገሩ ሁኔታ እንዳልገባቸው ያስገነዝባል ብሎም የአስተዳደር ስርዓታቸው ከሚከፍሏቸው ደመወዝ

ጋር ስለማይጣጣን ከሰራተኛው ጋር ተግባብተው ድርጅታቸውን ሊመሩ የሚችሉ አይመስሉም። ስለሆነም ሠራተኛው ከችግር አኳያ እንጂ ተደስቶ ስለማይሰራ ሰራተኛውም አልተጠቀመም፤ በስራው ላይ አይቆይም፤ ለድርጅት ሥራ ብለው ወደ አገር ውስጥ ባስገቡት መሳሪያዎች ላይ እንዲሰሩላቸው ያስለጠኑዋቸው ሠራተኞች ሲለቁ፤ተመሳሳይ የንግድ ሥራ ላይ መሠማራታቸው ለድርጅታቸው ስራ መዳከምና ህልውና እየተፈታተናቸው ነው።

ዲያስፖራ ነጋዴዎች የሚሉት ደግሞ ከፍተው በሚያስተዳድሩት ሥራ ላይ ተቀጥረው ይሰሩ የነበሩት ግለሰቦች የሚሰናበቁት በስራቸው ደካማ ሆነው ሲታዩ፤የገንዘብ ጉድለት ሲያደርሱ፤ተመክረው አልሻሻል ሲሉና ከደንበኞች ጋር ግጭት ወይም መመሳጠር ሲፈጥሩ ነው። የድርጅቶቻቸው ሥራ መቀዝቀዝን በተመለከተ ሲናገሩ ተመሳሳይ ድርጅቶች ቁጥር ስለበዛ፤ በተለይም የአቅርቦት ዕቃ ዋጋ ግሽበት/በመናሩ፤በድርጅቶች ውስጥ ቀጥረው የሚያሰሯቸው ሠራተኞችን የጥቅማጥቅም ጥያቄ ለማሟላት ለደንበኞች በሚያቀርቡት ሸቀጣሸቀጦቻቸው ላይ ዋጋ ሲጨምሩ ከደንበኞች ገቢ ጋር ሊጣጣም ያለመቻሉ፤ የመንግስት የሥራ አፈጻጸም መጓተትና ተዛምዶ ባላቸው ምክንያቶች ሳቢያ እንዲሁም የአገሩ የኑሮ ሁኔታ ውድ በመሆኑ ሠራተኛው ሲቀጠር የሚጠይቀው ክፍያ በዚያው ልክ ከፍ ያለ ስለሆነ ድርጅቶቻችን አትራፊ ለሆኑ አልቻሉም ይላሉ።

ስለሰራተኛ መብት አጠባበቅ ጉዳይ በሰራተኛና በአሰሪዎች መካከል ጥያቄ ሊያስነሳ የቻለው የኢትዮጵያ ሰርቶ አደር ሕዝብ መብቱን በማስከበር ረገድ የደርግ መንግሥት አገሩን ለ17 ዓመታት በሚያስተዳድርበት ጊዜ አሰሪ ድርጅቶችና ሠራተኛው መብትና ግዴታን መወጣት እንደሚገባቸው በሚገባ ሕዝቡን አስጨብጦ ስላለፈ ነው። በተጨማሪም ስለውጭ አገር ድርጅቶች የሠራተኛ አመራር ምን እንደሚመስል በዘመኑ ቴክኖሎጂ ሳቢያ ወደ አገር ውስጥ ከሚገባው የመረጃ ፍሰትና በውጭ አገር ከሚኖሩ ኢትዮጵያውያኖች በሚደርሳቸው መረጃ ሕዝቡ ግንዛቤ ለማገኘት ስላስቻለው የኢትዮጵያ ሰርቶ አደር ንቃተ ህሊናው ከፍ ብሏል።ዲያስፖራውም የኢትዮጵያን ሕዝብ እንደገመተው ሆኖ አላገኘውም። በመሆኑም ዲያስፖራው በሚያካሄደው ድርጅት ውስጥ ለመቀጠር የሚፈልጉ ኢትዮጵያውያን ከተቀጠሩ በኋላ በውጭው ዓለም ያለው የሰርቶ አደር የመብት መከበር፤ ስለአሰሪና ሠራተኛ ግንኙነት ጥያቄዎች ዞር በእነሱ ላይ ሲደርስ ድርጅቱ ሲያተርፍ ማካፈል እንዳለባቸው በአእምሮዋቸው ውስጥ ድቅን እያለ በአጠቃላይ የሥራ ዓለም ኑሮ ጉዳይ አሳሰቧቸዋል።

ይህ ሁኔታ በኢትዮጵያ ላይ ያለ/ያጣተረ የአሰራር ጉድለት ብቻ ሳይሆን በጠቅላላው የአፍሪካ አሁጉራት መንግሥታት እንዱ የአመራር ችግራቸው የአገሮቻቸውን ሕዝቦች የኑሮ ሁኔታ መለወጥ ስላልተገነዘቡና ሕዝባቸውን ስለሚንቁ መሪዎች የሚመለከቱት መዋለ-ነዋይ ወደአገር ውስጥ ማስገባታቸውን እንጂ የሕዝቡን መብት የሚያስከብር ፖሊሲ በስምምነት ውስጥ አጠብቀው አይጠቅሱም፤ አፈጻጸሙንም በቅርብ ስለማይከታተሉት የውጭ ባለሃብቶች ኃላፊነታቸውን በአግባቡ አይወጡም።

ስለሰራተኛው መብት መጠበቅ በመዋለነዋይ ስምምነት ውስጥ እንደማይጠቅሱና በአፈጻጸም ላይ ክትትል የማደረግ ችግሮች በአጠቃላይ በአፍሪካ አህጉራት ውስጥ እንደሉ ባለሃብቶችም ቀድመው ስለሚያውቁት ወይም ባለሥልጣናትን በጥቅም በመያዝ ገንዘባቸውንና የማምረቻ መሣሪያዎቻቸውን ይዘው እየገቡ የሠራተኞቻቸውን ጉልበት ካለጥቅም እየበዘበዙ ትርፍ ያጋብሳሉ፤ ካለምክንያት ሰራተኛ ያሰናብታሉ።ሠራተኛው ተጎዳሁ ብሎ ለሚመለከተው የመንግሥት አካል ስሞታውን ሲያሰማም ተቀባይነት አግኝቶ ፍትህ ፍርድ አያገኙም። አቤቱታ ሲያሰሙም ከአካባቢው ህግ አስከባሪዎችና ከሠራተኛው ጋር እየተመሳጠሩ ሠርቶ አደሩን ሕዝብ ካለ ተመጣጣኝ ክፍያ ከሥራው ያሰናበታሉ፤ ገበሬውን መሬቱን እየቀሙ ከሚኖርበት ሰፈር ያፈናቅሉታል። ኢትዮጵያውያን ዲያስፖራዎችም ይህንኑ የአሠራር ፈለግ እየተከተሉ ድርጅት ከፍተው ለማስተዳደር ስለሚጥሩ አመራራቸው ከውጭው ዜጋ ይልቅ በወገኖቻቸው ላይ እነሱ እንደሚጨክኑ ይነገርላቸዋል።

በሌላ በኩል ዲያስፖራዎች ሕንጻ ለማሰራት የከተማ መሬት ሲገዙ ወይም የተሻለ ንግድ ቤት ሲከፍቱ በቦታው ላይ እየነገደ ይኖር የነበረው ህብረተሰብ ከነበረበት አካባቢ ለማፈናቀል ምክንያት

ስለሆኑ ለምን አካባቢያችሁን ለቀቃችሁ ሲባሉ "አሜሪካ አገር ለሚኖሩ ኢትዮጵያን ዲያስፖራዎች መሬቱ ስለተሸጠ ነው ወይም ንግድ ቤት ስለተከፈተ ገቢያችን ስለቀነሰ ነው" እያሉ ስለመፈናቀላቸው ዲያስፖራው ምክንያት እንደሆነ ይናገራሉ። ቤቱ ፈርሶበት የተፈናቀለው ነዋሪም መንግሥት ምትክ በሚሰጣቸው መሬትና ቤት ከከተማ የራቀ በመሆኑ ከለመዱት አካባቢ ርቀው እንዲኖሩ፤ የመተዳደሪያ ገቢ ያገኙ ከነበረበት ቋሚ ሥራቸው፤ ከጎረቤቶቻቸው፤ የትራንስፖርት፤ የሕክምና እና የመንግስት መሥሪያ ቤት አገልግሎቶች በቅርብ ከሚያገኙበት ቦታ ስላራቃቸው የኢኮኖሚና የማህበራዊ ኑሮ ችግር እንዳሳደረባቸው የዚሀ ጽሁፍ አቅራቢ ሲያማርሩ ሰምቷል።

ምንም እንኳን የኢትዮጵያ መንግስት በውጭ አገር የሚኖሩ ዲያስፖራዎች ወደ አገራቸው ተመልሰው ያካበቱትን ሙያ፤ ገንዘብና የሥራ ልምድ በአገራቸው መሬት ላይ በማዋል አገራቸውንና ወገናቸውን በቅንነት እንዲያገለግሉ በሚጠይቀው ምላሽ ወደ ወላጅ አገራቸው የሚገቡ ትውልደ-ኢትዮጵያውያን ቁጥር መብዛት ቢያስደስተውም፤ ወደ አገራቸው ሲመጡ የአገራቸውን ደንብ፤መመሪያና ህግ አክብረው ያለመገኘታቸው ያበሳጨዋል። ለምሳሌ ጉዳያቸውን በዝምድና እና በጉቦ ማስፈጸም ወይም ታክስ ላለመክፈል ካለደረሰኝ ሽያጭ ማካሄድ ስለሚቀናቸው ለሙስና መስፋፋት አስተዋጽዎ አድርጊ እንዱ እነሱ ለመሆናቸው ደርሼበታለሁ ይላል።

እንዲሁም ወደ አገር ውስጥ የሚያስገቡት የሥራ መስኮች በኢትዮጵያ ውስጥ ያለውን የገበያ ዕድል በመጠቀም በህገ-ወጥ መንገድ ለማስፋፋትና ገበያቸውን ለማዳበር ይጥራሉ።እንደ ኮንትሮባንድ ንግድ፤ቁማር፤ሴትኛ ተዳዳሪዎችን መልምለው በመቅጠር እያሰማሩ የሚጠቀሙትንና በአደንዛዥ ዕጽ ሻጭነትና አከፋፋይነት ተግባር ላይ ተሰልፈው መገኘታቸው ለህዝቡ በተለይም ለአገር ተረካቢው ወጣት ትውልድ ጠቃሚ ሆኖ አላገኘሁትም ሲል መንግስትም በበኩሉ ሲያማርር ይሰማል፣ መንግስት እንደሚለው የአንዳንድ ዲያስፖራዎችን መሰል ተግባር አጥብቆ የሚቃወምበት ምክንያት ትውልደ-ኢትዮጵያውያን ወደ አገራቸው እንዳይገቡ ለመከላከልና ኢንቨስተሜንትን ለማራቅ ሳይሆን የሚሰለፉበትን ሕገ-ወጥ ተግባራቸውን ለማመንመን ነው ይላል። ተያይዞም በአገሪቱ ውስጥ እንቨስትሜንት አውላለሁ በሚል ሳቢያ ወደ አገር ውስጥ ለመግባት የሚፈልጉ ወገኖች ዓላማቸውን በግልጽ እስከላስቀመጡት ድረስ በስመ-ትውልደ ኢትዮጵያዊነት ወደ አገር ውስጥ ገብተው ለመኖር የሚጠየቅ ቪሳ የማገኙቱን ዕድል እንደሚጣብባቸው፤ዕቃቸው ከቀረጥ ነጻ ገቢ እንደማይሆንና ወደ አገር ውስጥ ከገቡም በኋላ ጥብቅ ክትትል እንደሚደረግባቸው የኢትዮጵያ መንግስት ከአሁን በፊት ጥብቅ መግለጫ ተሰጥቶባቸዋል ይላል።

ዲያስፖራው በኢትዮጵያ በባህላዊ ገበያ ላይ ስላሳደሩት ተጽዕኖ

ምንም እንኳ ነጻ ገቢያ የፉክክር ጠባይ እንዳለው ቢታወቅም፤ ዲያስፖራዎች በአገሩ ውስጥ ገብተው ሲኖሩና በተለይ በንግድ ሥራ ላይ ሲሰማሩ ባሳዩት የተሞከሮ የደንበኞች አያያዝ፤በገንዘብ ኃይል፤በቴክኖሎጂ፤ ዓይንና ጆሮዋቸውን ደፍነው የምዕራቡ አገር ነጋዴዎችን ዘዴ በመጠቀም እየተመሳጠሩ በሽያጭ/በገበያ ላይ መበላለጥን እንዳሳዩና አትራፊ ነጋዴዎች እንደሆኑ ይነገርላቸዋል፣ ብተጨማሪም በገንዘብ ኃይል ለየት ያለ የንግድ ቤት ከፍተው ለመስራት ሲሉ የመረጡትን ቦታ ከግለሰብ ላይ እየገዙ ቤት ሲያስፈርሱና ጥርጊያ መንገድ ሲያሰሩ በዚህ የሥራ መስክ ላይ የተሰማሩትን ኢትዮጵያውያን ነጋዴዎች ሥራ እንዳዳከሙባቸውና ለቅርሳቅርስ ንብረት ሊተርፉ በሚችሉ የቆዩ አካባቢዎችን እንደሚጎዳ ቢታወቅም የኢትዮጵያ መንግስት በአጠቃላይ አገሪቱን ዘመናዊ ለማድረግ በዕቅድ ላይ ነኝ ብሎ ታጥቆ የተነሳ በመሆኑ ጉዳዩን እንዳላየ አይቶ ስለሚያልፍ ተወቃሹ የሚመለከተውን የመንግስት መሥሪያ ቤት እንጂ ዲያስፖራዎቹ እንዳልሆኑ ከታዛቢዎች ይሰማል።

መንገድና ቤቶች ሲያስፈርሱ በባህላዊ የግብይይት ሥርዓት እየተጠቀሙ ዕቃዎቻቸውን መሬት ላይ ዘርግተው በችርቻሮ ንግድ የሚተዳደሩ ነጋዴዎች አቤቱታ ለመንግሥት ሲያቀርቡ 'የቻለ

በግሉ ያልቻለ ደግሞ ተደራጅታችሁ ወደ ሱቅ ውስጥ ሽያጭ የግብይት ዘዴ ፊታችሁን አዙሩ እያለ በቡድን እየሰሩ መኖር ለማያምን ህዝብ የሚመክረው የምዕራቡን አገር የሕንጻ ውስጥ ገበይይት ሞል (Mall) ለማዳበር ነው።' የሕንጻ ውስጥ ግብይይት ለፋብሪካ ውጤቶች እንጂ ለብትን ወይም በሚዛን ለሚሸጡ ሸቀጣሸቀቶች ዘመናዊ መደብሮች አመቺ እንዳልሆኑ መንግስት እያወቀ ለህዝብ መሠረታዊ ኑሮ ጠቃሚ ነው በሚል ምክንያት በተፋጠነ ሁኔታ ተግባራዊ ለማድረግ የሚያፋጥነው የመሠረተ-ልማት ግንባታ ሂደት(basic infrastructures) አልቆ ለማየት የሚጥረው የመንግስት ተቋም ባለሃብት ነጋዴውን ስለሚገፋፋ በነባሩ መርካቶ ገበያ ውስጥ ባህላዊ ንግድ ችርቻሮ ሽያጭ ላይ ተሰማርቶ የሚኖረውን የነጋዴ ቀጥሩንና የመርካቶን ባህላዊ ቅርሳቅርስ እንዲናጉ በማድረግ ላይ መሆኑ በግልጽ እየታዩ ናቸው።

ባህላዊ ገበያ ወይም በተለምዶ አጠራሩ እንደ መርካቶ ያለ ትልቅ የመገበያያ ቦታና በሰፈር ውስጥ ያሉ ገበያዎች/ጉልት) ስባል ዕቃቸውን በሜዳ ላይ ዘርግተው ከታክስ ነጻ በሆነ መንግድ ላይ እየነገዱ የሚኖሩ ነጋዴ ህብረተሰብን ለማለት ነው።መርካቶ ገበያ ደሃና ሀብታም እስላምና ክርስቲያኑ ሕዝብ ተሰባስቦ የሚኖርበት፤ የተሰበረ ዕቃ የሚጠገንባት፤ የተቀደደ ልብስ የሚሰፋባት፤ ንጹህ ወርቅና አልማዝ መለየት የማይቻልባት፤ተዘዋዋሪ ቡና እና ቁርስ የሚቀርብባት፤ በአጠቃላይ እራሳቸውን በልምድ ያሰለጡኑ ባለሙያዎች ያሉባት፤ጦም የማይታደርባት የንግድ መናኸሪያ ነች። ስለዚህም በእንደዚህ ያለ የንግድ መናኸሪያ አካባቢ ተወልደው ያደጉ ወይም የነጋዴ ልጆች የሆኑ ዲያስፖራዎች ቢማሩም ባይማሩም ንግድ ቤት ከፍቶ ማስተዳደር ቀና ሆኖ ይታያቸዋል።

ይሁን እንጂ ለዘመናት የቆየውን ነባሩንና በግዙፍነቱ በአፍሪካ የመጀመሪያ ደረጃውን ይዞ የቆየውን ይህች የሜዳ ላይ ግብብይት የሚካሄድባትን ታሪካዊው "መርካቶ" ገበያን ለማቆየት አንዳንድ ነባር ተቆርቋሪ ሰዎች ቢጥሩም ባለሃብት ዲያስፖራዎች ከወላጆቻቸው ላይ ንግድ ቤቱን ወይም ቦታውን እየወረሱ ወይም እየገዙ ሲያሻሽሉት ወይም አዲስ ሕንጻ ሲሰሩበት ባህላዊ ነጋዴዎች የሚጠቀሙበትን በጣሊያን ወረራ ጊዜ የተገነቡ መጠለያ ወይም የጣሪያ ድጋፍ ሰጪ ግድግዳዎቻቸውን እያፈረሱባቸው ከንግድ ሥራቸው እንዲፋለሱ ስለተደረጉ ነባሩ ቸርቻሬ የሜዳ ነጋዴዎች ከሥራቸው እየተፈናቀሉ አንዳንዱም ከከተማ ውጭ ወጥቶ የሜዳ ላይ ንግዱን ሲቀጥል ጥቂቱ ቸርቻሪ ነጋዴ ከቀበሌና ከሆነ አስከባሪ ሰዎች ጋር እየተዋጋ በሚኖሩበት ሰፈርና ዋና ዋና መንገዶች ዳር ጉልት እየተቀመጡ የንግድ ዕቃቸውን ዘርግተው የእግረኛ መተላለፊያ መንገዶችን እያጣበቡ ስጋት የተሞላው የንግድ ስራ ላይ እንዲሰማሩ ተገድደዋል።

ይህ የግብይይት ሥርዓት በተለይ እንደ ኢትዮጵያ ያሉ ደሃ አገሮች ከባህልና ከህዝባዊ ኢኮኖሚ ኑሮ አንጻር ጠቃሚነቱ ባያጠያይቅም፤አገሪቱን ወደ ዘመናዊ ከተማ ለመለወጥ ከሰፈለገ ሁሉቱንም የግብይይት አሰራር ጎን ለጎን ማካሄዱ ለመንግሥት ታክስ ገቢ ምንጭ ለማዳበር በረዳ ነበር። በተለይ በአነስተኛ ኑሮ ላይ ያለው ህዝብ እንደ አቅሙ እየነገደና እየተገበያየ መኖሩ ባህላዊ የግብይይት አኗኗር ደህነትንና ለሥራ አጥነትን ማመንመን በህዝቡ ኑሮ ላይ ወሳኝ ሚና እንደሚጫወት አያጠራጥርም፣ ፡በባህላዊ ችርቻሮ ንግድ ላይ የተሠማሩ አብዛኛው አዛውንት ነጋዴዎች የሚሉት "አገራቸው በተፋጠነ መንገድ ተሻሽላ ዓይተን የማናውቀውን ለማይት በመብቃታችን ቢያስደስተንም፤እንጋፋው የመራካቶ ታሪክ ግን መጠበቅ ይኖራበታል ይላሉ።" ባህላዊውን የግብይይት ሥርዓት ማቆየቱ በእራሱ የኢትዮጵያን የምርት ውጤቶች ግዙ ብሎ ገበያተኛን እንደመጋበዝ ይቆጠራል፤አምራችና አቅራቢ አርሶ አደሮችንና በቋሮ አርሻ የሚተዳደሩ ኢትዮጵያንን በዚህ ዓይነት አነስተኛ የግብርና ሥራ ላይ ተሰማርተው እራሳቸውን ለማስተዳደር የሚጥሩትን ሰዎች የሚያገናኝ ስለሆነ የእነሱን ሞራል መጠበቅና በተሰማሩበት የንግድ ሥራ ግፋበት ብሎ የሚያነሳሳ አንዱ መንገድ ነው። ስለሆነም የምግብና ሸቀጣሸቀጦችን ለገበያተኛው የሚያቀርቡትን ቸርቻሪ የሜዳ ላይ ነጋዴዎች እንዳይሰሩ ማድረግና በባለሃብትና በመንግስት ድርጅቶች እንዲተኩ ማድረጉ ሥራ አጥነትን ቁጥር ከመጨመሩም በላይ ለመስራት የሚፈልገውን ሕዝብ ወደ ቦዘኔንት እንዲያመራ መጋበዝ አይሆንም?

ከመንግስት በኩል የሚሰጡት ምክንያቶች ግን በተለይ አዲስ አበባ ከተማ ውስጥ የውጭ አገር

ዜጎች ስለበዙና አዲስ በተገነቡ ሕንጻዎች ውስጥ መደብሮች በየአካባቢው እየተከፈቱ ስለሆነ እንደቀድሞ ጊዜ ወደ መርካቶ ገበያ ሄዶ የሚገዛ ተጠቃሚው ቀንሷል። አካባቢው በሚገኙ አምራች ገበሬዎች ለመርካቶ ገበያ የምርት አቅርቦታቸውን በክልሉ ኬላ ቁጥጥር ምክንያት ምርታቸውን ወደ ከተማ ማስገባት ስለቀነሱ በሚዛን የሚሸጡ ብትን የምግብና ደረቃ ደረቅ ምርቶች አቅርቦት አምብዛም የለም። በዚህ ምክንያት ከመርካቶ ቸርቻሪዎችና በየመደብር ውስጥ እየታሸጉ ከሚሸጡ የሸቀጣሸቀጥ ዋጋ ጋር ሲተያዩ የጎላ ልዩነት የላቸውም፤ ትርፉ የመኪና መጨናነቅ፤የነዳጅ ወጪና ደካም ነው ቢባልም ህዝቡ ከኋላቀር የግብይይት ባህል እንዲላቀቅ መንግስት የሚያራምደው ዘመናዊው የግብይይት ስልትም ይመስላል።

በባህላዊ ገበይይት ሸምቶ አዳሪው ህዝብ የሚለው ሁለቱም የግብይይት ዜዴዎች ቢኖሩ ለሸማቹ ህዝብ ምርጫ እንዲኖረው ያደርግ ነበር። ዋጋቸውም ይረከሳል።ያልነቀዘ ምግብ ሸማቹ ይገዛል። እየታሸጉ በዘመናዊ ገበያ ላይ ቀርበው ለብዙ ጊዜ ሳይሸጡ በመቀመጣቸው የነቀዙ ሸቀጣሸቀጦችና ጥራት የሌላቸው እቃዎች ለተጠቃሚው የሚሸጡ ነጋዴዎች ተይዘው ተቀጡ እያለ የዕቃዎች የዋጋ ተመንንና ህጋዊ እቃዎችን እንዲቆጣጠር የተመደበው የአገር ውስጥ 'የዕቃ ደረጃዎች መዳቢ ድርጅትና የንግድ ሚኒስቴር' በቡዙሃን መገናኛ የሚያጋልጡበት ጊዜ አለ።

በግሮሰሪ ውስጥ (በሱፐር ማርኬት) ለገበያተኛው የሚሸጡ ዕቃዎች የሚወደዱበት ምክንያት የቤት ኪራይ፤ መብራት፤ ውሃ የማሸጊያ ዕቃና የሠራተኛ ደመወዝ ስለሚጨመርበት የታሸጉ ዕቃዎች ዋጋ በጉልት/በመርካቶ በሜዳ ላይ ከሚሸጡት ዕቃዎች በእጥፍ እጅ ውድ ናቸው።

ነገር ግን በችርቻሪ ነጋዴዎች ቦታ ላይ በሚሰሩት ህንጻዎችና መንገዶች ምክንያት መንገዶች ለእግረኛ መታለለፊያ እንኳን በመዘጋታቸውና በመጥበባቸው በኪብት ጀርባና በሰዎች ትከሻ እየተጓጓዙ ለቸርቻሪ ነጋዴዎች የሚመጡ ዕቃዎች እንዲቀንሱ፤ የነጋዴዎችን ቦታ እየተሻሙ፤ የከተማ መንገዶች ዙሪያ ጥምጥም ስለሆኑ ለእግረኛው፤ ለባለተሽከርካሪ ሸማቾችና ለከተማ ታክሲዎች አመቺ ባይሆኑም፤ሸማቹ እየተቸገረ መጥቶ መግዛቱን አላቆመም።

መንግስት ማድረግ የሚችለው ባለሱፐር ማርኬቶች የቸርቻሬ ነጋዴዎችን ሥራ እንዳይሻሙ አድርጎ ማስተዳደር አገራዊ ግዴታም አለበት።ቸርቻሬ ነጋዴዎች ባህላዊና ታርካዊ መሆናቸውን በግምት ውስጥ ባለማስገባት ቸርቻሪ ነጋዴዎችን ባለሃብቶች (ዲያስፖራው) ከከተማ እንዲወጡ በመግፋት ላይ ይገኛሉ። ምክንያቱም ግማሹ ዲያስፖራ ንግድ ይካሄድበት የነበረው ቦታ በውርስ ስላገኙትና ወጪ ስለሚቀንስለት የሜዳ ላይ ቸርቻሪዎችን ለቅቀው እንዲሄዱለት ይጥራል።ይሁን እንጂ ቸርቻሪዎች መተዳደሪያቸው ስለሆነ ቢባረሩም እነሱ የትም ሄደው ተቀምጠው መነገድ ስለሚችሉ የተወሰነ ቦታ ወስኖ መስጠት፤ብዙ ቦታም ስለማይዙ የዕቃ መደርደሪያ ቦታ አይፈልጉም፣ ፡ የመኪና ማቆሚያ አይጠይቁም፤ ብዙም ዕቃ ስለማይዙ በትላላቅ የንግድ ሥራ ላይ የተሰማሩትን ነጋዴዎች ትርፍ ስለማይሻሙ ጎን ለጎን እየነገዱ መኖር እንደሚችሉ ማድረግ ይቻል ነበር።

ባህላዊ ግብይይት በምዕራቡ አገሮችም ውስጥ አለ። ባህላዊውን የግብይይት (Open Air Market) ቦታ በንጽህና ይዘው ስለሚሰሩ ለአገራቸው አንዱ የቱሪስት መስህብ ሆነው ያገለግላሉ፣ ፡ የኢትዮጵያ የሜዳ ላይ ባሕላዊ ቸርቻሪ ነጋዴዎች በእርግጥ ንጽህና ይጎላቸዋል። ዕቃቸውን በአሮጌ እቃ እንዳይዙ፤ አካባቢውን ከማቆሸሽ እንዲቆጠቡ፤ በንጽህና እንዲነግዱ ቢያስተምሯቸውና በያደራጇቸው በምዕራቡ አገር እንዳሉት ቸርቻሪ ነጋዴዎች ለመሆን ምንም ነገር አይጎላቸውም።

ለሁለቱም እድል ለመስጠት የሚመለከታቸው አካባቢ ሰዎች እራሳቸውን መለወጥ ይኖርባቸዋል፣ ፣ ወደድንም ጠላንም ባህላዊ ግብይይት የህዝቡ ኑሮ ሲሻሻል ቀስ በቀስ መቀየሩ አይቀርም። ባህላዊው ንግድ በንጽህና ከነገዱ ዋጋቸው ርካሽ ስለሆነ በአገር ውስጥ የሚኖሩ የውጭ ዜጋ ነዋሪዎችም ለለውጥ ያህል ከቸርቻሪ ነጋዴዎች መግዛታቸው አይቀሬ ነው።

በአጠቃላይ ኢትዮጵያ የደሃ አገር ስለሆነች ባህላዊው የንግድ ልውውጥ በተለይ መርካቶ ገበያ ለሀቶቱም ሆነ ለታሪክ ማቆየቱ ይጠቅማል እንጂ አይጎዳም። በመሆኑም በሚዛናዊ አስተዳደር ዘመናዊውንና ባህላዊንም የመገበያያ ሥፍራን መንከባከብ ያሻል።.ዘመናዊው ንግድ ቤት ለባህልና

ለቅርሳቅርስ፤ ሳይታሽጉ ለሸማቾች ለሚቀርቡ የምግብ እቃ አቅርቦት ንግድ ሥራ ጠቃሚ ናቸው፣ ብቸር ማርኬት/ግሮሰሪ ትናንሽ ንግድን በቁጥጥር ስር አድርገው ለመነገድና ትርፍ ለማጋበስ ስለሚፈልጉ በአነስተኛ ንግድ ሥራ ላይ መክተው ለሚኖሩት ኑሮዋቸውን በማስወደድ ተራ ነጋዴዎችን ለመቆጣጠር ታጥቀው የተነሱ ቢሆኑም በሌላ በኩል ለመንግስት የታክስ ክፍያ ገቢ አዳበሪና ለመግስት ቁጥጥር ስለሚያመቹ መንግስት የሚደግፈው የግሮሰሪ/የመደብርን የንግድ ሥራ ነው፡፡

ቸርቻሪ የውጭ አገር ዜጎች ስላሳደሩት ተጽዕኖ

በባህላዊ ቸርቻሪ ነጋዴዎች አማካይነት ለተጠቃሚው ሕዝብ የሚቀርቡ ሸቀጣሸቀጦች ዋጋ ስለሚቀንስ በተለይ ኑሮዋቸውን በኢትዮጵያ ውስጥ ያደረጉ የቻይና፤የቱርክ፤የየመን፤ የኬንያና የሕንድ ዜጋ ሸማቾችና ቸርቻሪ ነጋዴዎች አቅራቢያቸው ወደ የሚገኙት የሰፈር ውስጥ "የጉልት ገበያዎች" እየሄዱ ስለሚገበዩ የእቃና የመኖሪያ ቤት ኪራይ ዋጋ እንዲወደዱ ምክንያት ሆኑብን የሚል እሮሮ ነዋሪው ያሰማል። ኢትዮጵያውያኑ ሸማቶ አዳሪ ደግሞ እንደልማዱ ብዙ ምርጫ ወደ አሰበት፤ ዋጋን አወዳድሮ አማርጦ ለመሸመት ወደሚቻልበት መርካቶ ገበያ ሄዶ መግዛቱን ይመርጣል፣

መንግስት በከፈተው የነጻ ገበያና የታረፍ ቅናሽ ፖሊሲውን በመጠቀም የውጭ አገር ዜጎች ማለትም የቱርክ፤ የሕንድ፤ የቻይና፤ የኬንያን፤ የናይጄሪያ፤ የየመኖችና ሌሎች ውጭ አገር ዜጋ ተወላጆች ወደ ኢትዮጵያ ገብተው በቸርቻሮ ንግድ ላይ ስለተሰማሩ አገራቸው ባገኙት የቀለም ትምህርት፤ ባሰለፉት ሥርዓተ-ፋክክር ኑሮ ተሞክሮዋቸው፤ በቴክኖሎጂና በገንዘብ ኃይል በኢትዮጵያ የቸርቻሮ ንግድ ሥራ ውስጥ ገብተው የንግድ ሥራውን ስለተያያዙት ብግድ ሥራ ላይ ተሰማርቶ ይተዳደር የነበረው አገሬውን ሕዝብ የንግድ ሥራና ትርፍ ዋና ተጋሪ ሆነዋል።

እነኝህ ነጋዲዎች ኑሮቸውን በኢትዮጵያ ስላደረጉ በሚኖሩበት አካባቢ በሚቀመጡት የጉልት ገበያ እየሄዱ በመሸመት ለቸርቻሮ ገበያ ከማቅረባቸውም ባሻገር በብትንና በተሰፋ ጨርቃጨርቅ፤ ቀላል ጫማዎች፤ ቀበቶዎችና የኤሌክትሮኒክስ ዕቃዎችን እያስገቡ በመደብር ውስጥና በሰው ኃይል ተዘዋዋሪ (human mobilility trade) ንግድ አማካይነት ስለሚነግዱ በመርካቶና በትላላቅ ከተሞች ያሉ ነባር ኢትዮጵያውያን ነጋዴዎችን ተቋቁሟቸዋል።ዕቃ እያዞሩና በመደብር ውስጥ ለኢትዮጵያውያን ባለመደብሮች ተቀጥረው ይሰሩ የነበሩትን ነባር ሰራተኞች በከፍተኛ ደመውዝ ከፍለው በመቅጠር የመርካቶ ነባር ነጋዴዎችን የንግድ ገቢ ለመቀነስ ምክንያት ሆነዋል፣ ፥ምክንያቱም የውጭ ዜጋ ነጋዴዎቹ የቋንቋ ችግርና ከአገሬው ሰው ጋር ስለማይተዋወቁ ከኢትዮጵያ ነጋዴዎች ላይ በወሰዷቸው ሠራተኞችን በመጠቀም አዲስ ገቢያቸውን ለማስተዋወቅ፤ ማዳበርና አትራፊ ነጋዴ አድርጓቸዋል።

እነኝህ የውጭ ዜጋ የአገር ውስጥ ቸርቻሪ ነጋዴዎች ከምግብ ነክ ዕቃዎች በተጨማሪ በሕዝቡ ዘንድ ተፈላጊ የሆኑ እንደ ብረታብረት፤ የቧንቧና የኤሌክትሪክ፤ የመጸዳጃና የማዕድ ቤት፤የአርሻ ያገለገሉ (ሳልቫጅ) ልብሶችና የመገልገያ ዕቃዎችን በማስገባት በየመደብሮቻቸው፤ በጉልት ገበያዎች ውስጥና ተዘዋዋሪ ንግዱን በሰፊው ይዘውታል። የሥራ ልምድ (ተሞክሮ) ያላቸው ተዘዋዋሪ ነጋዴዎች ለውጭ ዜጋ ነጋዴዎች ተቀጥረው ለመሥራት የሚፈልጉበት ዓይነተኛ ምክንያታቸው ቀጣሪዎች ተዘዋዋሪ ሰራተኞቻቸውን የሚቆጣጠሩት ነጻ የእጅ (ሞባይል ስልክ) ፤ንጽህናቸውን እንዲጠብቁ ልብስ ገዝቶ በመስጠትና ከፍ ያለ ደሞዝ በመክፈል ነው። በአንጻሩም ለእነሱ ተቀጥረው የሚሰሩት ሰራተኞቻቸው አዲስ የንግድ ሞያ ለመቅሰም ነባር ነጋዴዎችንም ያነቃ በመሆኑ ነባር ነጋዴዎች ካለምንም ጠንካራ ተወዳዳሪ፤ አነስተኛ ደመወዝ ሠራተኛ እከፈሉ በሚያሰሩዋቸው ወዛደር ላብና ድካም ተዝናንቶ ነግዶ ከማትረፍ ወደ ሰርቶ አትራፊነት የሥራ ዘርፍ ተዛውሮ ለመሥራት አስገድዷቸዋል።

በሌላ በኩል የፋክክር ሥርዓቱ ለኢኮኖሚ ዕድገትና ዕቃቸውን ለሸምቶ አዳሪው ሕዝብ በፈለጉት ዋጋ ከሚሸጡ ነጋዴዎች አውጥቶ ዕቃን አማርጦ ዋጋን አበላልጦ የመግዛት ዕድል ለመስጠት ገበያተኛውን ረድቷል። የገበያ ፋክክር ሥርዓተ ንግድ ጠቃሚነቱ የእኔ እቃ ይሻል፤የእኔ ይሻል እያሉ

ገበያውን ለማሸነፍ በሚያደርጉት የንግድ ፍክክር በየትኛውም አገር ውስጥ ለደንበኞች እንደሚጠቅም የታወቀ በመሆኑ የንግድ ሥራ ምን ጊዜም እንደሚያበላና እንደማይወድቅ የሚያስገነዝብ የንግድ ሙያ ዘርፍ ነው።

ዲያስፖራውና መንፈሳዊ ድርጅቶች በአሜሪካ

የቀድሞ የአገራችን የሃይማኖት መሪዎች፤ ለአገራቸውና ለተከታዮቻቸው እየታገሉ፤ አገሪቱ ለረጅም ጊዜ ትከተለው የነበረውን የኦርቶዶክስ ሃይማኖት በአገር ውስጥና በውጭው ዓለም እንዲታወቅ የተጫወቱት ሚና የሚያኮራ ነው። ይህ አኩሪ ተግባራቸው ለብዙሃኑ በረከት መሆኑን የምንመለከተው በአሁኑ ጊዜ በየውጭ አገር ተሰድዶ የሚኖረው ትውልደ-ኢትዮጵያዊ በሚገባ ተረድቶት የሚኖርበት አገር ተጽዕኖ ሳይገታው ሲወርድ ሲዋረድ የመጣውን የሃይማኖት፤ባህሉንና የአገሩን ፍቅር ለተተኪው ትውልድ አውርሶ ለማለፍ ተገቢውንና የተቻለውን ሲያደርግ ይታያል። በስደት የሚኖርባት አሜሪካን አገር የሚኖረው ኢትዮጵያውያን ወደ ቤተ-ዓምልኮ ቤት የሚያስኬድ ስሜት የሚፈጥርበት አያሌ ጉዳዮች ስላሉበት ኢትዮጵያዊያን በብዛት በሚኖሩባቸው ስቴቶች በራሳቸው አነሳሽነት፤የገንዘብ፤የቅሳቁስና በሰው ኃይል መዋጮ ባህላቸውን የተከተለ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ፤ ወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት፤ መስግዶችና የጸሎት ቤቶች በብዛት መሰርተዋል። በተለይ የኦርቶዶክስ ቤተ-ዓምልኮ ቤቶች ቄሳውስት፤ዲያቆናትና የቅዱሳት መጻሕፍትን ከኢትዮጵያ ድርስ ቀጥረውና እየገዙ እያስመጡ ማህበረሰቡ መንፈሳዊ ትምህርት እንዲያገኝ በማድረግ ላይ ይገኛሉ።

የእነኝህ ቤተ-ዓምልኮ ቤቶች አገልግሎት በየሳምንቱ በሚከሄዱት የጸሎት ሥርዓት ላይ ብቻ ሳይወሰኑ በሰንበት ትምህርት ቤቶች አማካይነት የአማርኛ ቋንቋን ለመማር ፈቃደኛ የሆኑ ልጆችን ያስተምራሉ፤ የሰርግ፤ የክርስትና እና ለሙታን የፍታት አገልግሎት ለአባላት በነጻና በክፍያ አገልግሎት ይሰጣሉ። እነኝህ ሥፍራዎች ወጣቱ ትውልድ ስለአገሩና ስለባህሉ ዕውቀት የሚቀስሙባቸው፤ ህብረተሰቡ የሚገናኝበት ማዕከላት ሆነው በማገልገል ላይ መሆናቸውን አሁን የሚታየው እንቅስቃሴዎቻቸው ያረጋግጣል።

ይሁንና አንዳንድ የቤተ-አምልኮ ቤቶች/ድርጅት አስተዳዳሪዎች ወይም የሃይማኖት መሪዎች የወላጆችን ድካም ለመቀነስ፤ ለምዕምናኑና ለምዕምናት የተሟላ የመንፈሳዊ አገልግሎት ለመስጠትና ኢትዮጵያን ወጣቶች ወደ ምዕራብያውያን ቤተ-ዓምልኮ መሄዳቸውን ቀንሰው ወላጆቻቸው ወደሚሄዱበት ቤተ-ዓምልኮ ሥፍራ ከወላጆቻቸው ጋር እንዲመጡ ለማድረግ አጭር የሃማኖት ትምህርት በኢንግሊዘኛ ቋንቋ ለልጆች መስጠት ተጀምሯል።

በአንጻሩም ቤተ-አምልኮዎች የሚሰጡትን የግዕዝ መንፈሳዊ የጸሎት ስርዓትን ለአዲሱ ትውልድ ለማሸጋገርና ልጆች በአማርኛ የሚሰጠውን የሃይማኖት ግልጋሎት ለመከታተል እንዲችሉ በሚል ዓላማ ተነስተው በሰንበት ትምርት ቤት አማካይነት ልጆች የአማርኛ ቋንቋ እንዲማሩ ዓባላትና የቤተ-ዓምልኮ አስተዳደርና አገልጋይ አባቶችና እናቶች ጥረት ሲያደርጉ ይታያል። ይህ ጥረታቸው በወላጆች በኩል የሚደገፍ ሆኖ ሳለ በኢንጊሊዘኛ ቋንቋ ሃይማኖታዊ ትምህርት መስጠት ልጆቹ በሕጻንነታቸው የመንፈሳዊ ጉዳይ በአዕምሮአቸው ይቀረጻል።በደራሲው እምነት ኢንግሊዘኛን ማስተማር አማርኛን እንዲረሱ የሚያደርግ አካሄድ አይመስልምን? ለእነኚህ ጉዳዮች አሳማኝ ምሳሌ ለመጥቀስ ያህል፤

1/ በአሜሪካን ትምህርት ቤቶች ውስጥ ኢንጊሊዘኛ ሁለተኛ ቋንቋ ለሆነባቸው ተማሪዎች ቋንቋ እንዲማሩ ለማድረግ ሲሉ ሁሉን የትምህርት መስክ በኢንጊሊዘኛ ቋንቋ ብቻ ተማሪዎቹ እንዲከታተሉት ለማስተማር የሚገለገሉበት ዋንኛው ምክንያት ተማሪዎቹ የኢንጊሊዘኛ ቋንቋን ፈጥነው አቀላጥፈው እንዲጽፉ፤ እንዲናገሩና የሚሰጣቸውን ትምህርት ለመከታተል እንዲያስችል ለማድረግ ነው።

2/ በተመሳሳዩ ሁኔታ ወላጆች እዚህ አገር ተወልደውና በልጅነታቸው መጥተው በምድረ-አሜሪካ ያደጉ ልጆቻቸውን ወደ ምዕራባውያን ማምለኪያ ቦታ አዘውትረው እንዲሄዱ የሚያደርጉበት

ምክንያት የመጽሐፍ ቅዱስ (ሕይወተ-ቃል) ትምህርት በሚገባቸው ቋንቋ ተምረው እንዲቀስሙ፤ አዕምሮአቸው በግብረገብ እንዲቀረጽና አግረመንገዳቸውንም የቋንቋ ችሎታቸው እንዲዳብር ለማድረግ ሲሉ ነው።

3/ ወላጆች ወጣት ልጆቻቸውን ወደ ምዕራቡ ቤተ-ዓምልኮ ሥርዓት በሚካሄድባቸው ሥፍራ ሄደው እንዲካፈሉ የሚያደርጉበት ሌላው ምክንያታቸው የኢትዮጵያውያን የሃማኖት ተቋማት የሃይማኖት መሪዎች መካከል በተለያየ ምክንያቶች የመከፋፈልና ያለመስማማት መንፈስ ስለሚታይ ይህ ጸረ አንድነት መንፈስ በልጆቻቸው አዕምሮ ውስጥ እንዳይቀረጽ ልጆቻቸውን ለማራቅ ሲሉ ነው።

ቤተ ክርስቲያናት በሚኖሩበት አካባቢያቸው ያለውን ትውልደ-ኢትዮጵያውያን በአሜሪካ ነዋሪ ህብረተሰብ መንፈሳዊ ትምህርት በአዕምሯቸው ውስጥ ተሰርጾ በኑሮአቸው ላይ ተግባራዊ እያደረጉ እንዲጠቀሙበት የሚጠሩ የሃይማኖት አባቶች ቢሆኑም የሚያስተምሩትን የመንፈሳዊ ትምህርት ሲተገብሩትና ሲጠቀሙበት ባለመቻላቸው ለህብረተሰቡ ምሳሌ ሆነው የማይታዩበት ጊዜ እያጋጠመ ነው።

በዚህ ሳቢያ በዲያስፖራው ጥረት ተቋቁመው በአውሮፓና በአሜሪካ የሚተዳደሩት ቤተ-ዓምልኮ ሥፍራዎች በዘር፤ በፖለቲካ፤ በአስተሳሰብ፤ በኑሮ ልዩነት፤ በሥልጣን ሹኩቻና በማህበራዊ ጉዳዮች ምክንያት ተከፋፍለው ምዕምናኑና ምዕምናትን ለመበታተን እንዳደረሰ ከአሁን በፊት በአሜሪካ፤ በካናዳና በአውሮፓ የደረሱ ክስተቶች አሁንም በአሜሪካ እየተደገሙና እየተለመዱ መጥተዋል።

- ለዚህ ዓይነተኛ መነሻ ምክንያቶች ሊሆኑ ይችሉ ይሆናል ብሎ ጸሐፊው የገመተው፤ በመጀመሪያ ደረጃ የሃይማኖት መሪዎች ከኢትዮጵያ በስደት ወደ አሜሪካ መጥተው ወይም ካለመመዘኛ በዘመድ ተመልምለው በሙያቸው የሚያገለግሉ ናቸው እንጂ በአሜሪካን አገር ቀጥሮ በሚያስተዳድራቸው ዲያስፖራ ተመርጠው አይደለም።
- በሁለተኛ ደረጃ ቀሳውስቶች አሜሪካ መጥተው ሥራውን ከተረከቡ በኋላ ምዕምናኑና ምዕምናት እንደ አገር ቤቱ ስለሚያከብሯቸው፤ የጠየቁትን ሁሉ ስለሚያደርጉላቸው፤ ስለሚንከባከቧቸውና የቦርድ አባላቱም ስለቤተ-ዓምልኮ አመራር በቂ እውቀት ስለሌላቸው የሃይማኖት አባቶች የእለባቸውን የሥራ ኃላፊነት በጽሁፍ ዘርዝረው አሳውቋቸውም። የሃይማኖት መሪዎቹም ምዕምናኑና የቦርድ አባለቱን በሚያመቻቸው መንገድ ይመሩታል እንጂ በሕዝብ የተመረጡት የአባላት አስተዳደር አካል አይመራቸውም።
- በሦስተኛ ደረጃ ሲወርድ ሲዋረድ የመጣው የኢትዮጵያ መንግስት አመራር በሕዝብ በተመረጡ መሪዎች የምትተዳደር አገር ባለመሆኗ የቤተ-ዓምልኮ ተቋሞቶችም ይህንኑ የአስተዳደር ሥርዓት ስለሚከተሉ ምዕምናኑ ካለአንዳች ማጉረምረም ሰጥ-ለጥ ብሎ በየሳምንቱ የሚሰጡትን የጸሎት አገልግሎቶችና የሰበካ ትምህርቱን አዳምጦ መውጣት አለበት የሚል አመለካከት ያላቸው በመሆናቸው ነው።በአሜሪካን ያሉ የኢትዮጵያ ቤተ-ዓምልኮ አባላት ሂሊናው የነቃው ተገልጋዩ ዲያስፖራ በገንዘቡ የሚያስዳድሯቸው የሃይማኖት መሪዎች እኔ ያልኩት ካልሆነ በማለት ተጭነው ሲያስተዳድሩት መሪዎቹ ላይ የቅራኔ አስተያየት ሲሰነዘርባቸው እኛ የእርምት አስተያየት መስማት አንፈልግም የሚል መንፈስ እያደረባቸው ችግሩን ለማርገብ ምዕምናኑ ይከፋፍሉታል።
- በአራተኛ ደረጃ የመንፈሳዊ ትምህርቱ በትክክል ተግባራዊ ካደረጉት ሕይወቱን የሚቆጣጠር ሥርዓት ስለሆነ የሃማኖት አባቶች ከስህተታቸው እንዲታረሙ ሲነገራቸው አስተዳደርና ሃይማኖት የተለያዩ መሆናቸውን ባለመረዳት ጉዳዩን ከሃይማኖት ጋር በማያያዝ ምክንያት ስለሚሰጡና አስተዳዳሪዎቹም ሆነ ምዕምናኑ የመንፈሳዊ ዕውቀት ኖረውም አልኖረውም ይልኙታ እያደረባቸው የሃይማኖት አባቶች የሚሉትን ተቀብሎ፤ አሜን ብሎ ይመለሳል እንጂ አስረድቶ ለማሳመን ስለማይጥር ድክምቱ በሃይማኖት አባቶች ስለታወቀ የሚያሸንፉበትን መንገድ ያውቁታል።

- በአምስተኛ ደረጃ የሃይማኖት መሪዎች አገር ከለመዱ በኋላ፤ ደጋፊ ሲያፈሩ፤ በአሜሪካን አገር የትውልድ-ኢትዮጵያውያን ሃይማኖት መሪዎች እጠረት መኖሩንና ቤተ-ዓምልኮ በየቦታው ከፍቶ የማስተዳደር የአሜሪካን አገር አንዱ ሥርዓት መሆኑን ጠንቅቀው ሲረዱ ከዚህ ሥራ ብንለቅ ሌላ ቤተ-ዓምልኮ ቤት ከፍቶ የመኖር ዕድል ስላላቸው በስንት ጥረት ወደ አሜሪካ ያስመጣቸውንና አገር ያላመዶ ያቋቋማቸውን ቤተ-ዓምልኮ ጥለው ይሄዳሉ፣

- በስድስተኛ ደረጃ ዲያስፖራውና የሴቶች ተሳትፎ በአመራሩ ውስጥ እተበራከተ መምጣቱና ቤተ-ዓምልኮ ቤታቸው እንደ አሜሪካኖች ቤተ-ዓምልኮ እየተዳደረ በሁለመናው የመሻሻል ጥያቄ ሲንጸባረቅ ማየታቸውና መስማታቸው የሃይማኖት አባቶች አይዋጥላቸውም። ስለሆነም የቦርድ አባላትና የቤተ-ዓምልኮ ቤት አስተዳዳሪዎች ዓላማቸውን ለመሳት ተገደው መቆጣጠር ሲያቅታቸው የተፈጠረው ብሶት ይፋ ይወጣል፣ ይህ ሁኔታ ሲከሰትና ስብሰቡ እምነት ሲያጣ ህብረተሰቡ ወደማይቆረቆርበት የባዕድ አገር ቤተ ክርስትያናት ወይም ተቋማት ለመሄድ ይገደዳሉ።

የአንዳንዱን ዲያስፖራ አመለካከት እንኳን ለጊዜው ወደጎን አድርገው የአንዳንድ የሃይማኖት አስተዳደሮችና መሪዎች ከውጪ የሚመጣላቸውን የአማፃቻቸውን ሐሳብ ልክ እንደ መንግሥት፣ "አፍራሽ፣ የተቃዋሚ ፖለቲከኞች ጥያቄ" አድርገው ሲመለከቱት ማየት እየተለመደ መጥቷል። 'አጋጣሚ ነው ወይስ የተላለፈ አዋጅ አለ?' የሚያሰኝ ነገር ነው። የቤተ እምነት መሪዎች ሰማያዊውን መንግሥት መጠበቅ ትተው ምድራዊውን መንግሥት ለመጠበቅ ደፋ ቀና ሲሉ እነርሱን የሚከተላቸው ምዕምናን እንደሚመለከታቸው እንኳን ይዘነጉታል። እነርሱም ከምድራዊው ባለሥልጣኖች ጋር ተደርበው የፖለቲካ ተቃውሟቸውን በሰበካ አስታከው ጣል አድርገው ማለፍ የተለመደ ተግባራቸው እየሆነ መጥቷል።

ከላይ በተጠቀሱትና ደራሲው ባልደረሰባቸው የውስጥ ምክንያቶች ሳቢያ በቤተ-ዓምልኮ ውስጥ አልፎ አልፎ በሚነሱ የእርስ በእርስ አለመግባባት ሳቢያ የሃማኖት አባቶች ከሥራ መሰናበት፤ የአባላት ቁጥር መቀነስና የአመራር አካላት ባላታሰቡ ጊዚያት መለዋወጥ ምክንያት በስንት ጥረት የተደራጁ የመንፈሳዊ አገልግሎት መስጫ ተቋማት ሳታሰብ ሲፈርሱና ሲከፋፈሉ ይታያሉ። ዲያስፖራውም በተከፋፈሉ ቁጥር ከሥፍራ ሥፍራ ከመዘዋወር አያለ ወደ የባዕድ የሃማኖት ቤት እየሄዱ ማምለክና አባል መሆን ጀምረዋል። ምክንያቱም በውጭ አገር ተወልደው ያደጉ የትውልደ-ኢትዮጵያውያን ወላጆች ልጆቻቸውን በግብረግብ ትምህርት አዕምሮአቸውን ለማነጽ በሚገባቸው ኢንግሊዘኛ ቋንቋ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት በሚሰጥበት የማምለኪያ ቦታዎች እንዲሄዱላቸው ስለሚገፏፏቸው ወደ ምዕራብያውያን የሃይማኖት ማምለኪያ ቦታዎች በመሄድ ይገለገላሉ።

አንዳንድ የባዕድ የማምለኪያና ተቋማት መሪዎችም የቆሙበት ዕቅዳቸውን ለማሳካትና የተራቀቀ ምስጢራዊ እኩይ ተልኳቸውን ለማሳካት ተናግሮ የማሳመን ችሎታ ያላቸውን ምዕምናን/የሃይማኖት ተከታይ ትውልደ-ኢትዮጵያውያን ተገልጋዮችን ወደ ኢትዮጵያ ሄደው የእነሱን ሃይማኖትና ዓላማ እንዲያስፋፋላቸውና መረጃ ቃርመው እንዲመለሱ መልምለው በሚሸነሪ መልክ እየቀጠሩ ሲልኳቸው የሚሄዱባቸው ወይም የሚቀርቡት አገር ነዋሪ ሕዝብ ከእነሱ የሚጠብቀው ለህዝቡ የሚጠቅም እንደ የውሃ ጉድጓዶችና የጤና ጣቢያዎችና የመሳሰሉትን ቋሚ የመገልገያ ንብረቶችን እንዲሰሩላቸው እንጂ የሃይማኖት የማስፋፋቱን ሥራማ አገር በቀል ሃይማነተኞች ነን ባዮች በዲሞክራሲ ስም በአገራችን ውስጥ በየአካባቢው እየፈሉ በአሁኑ ጊዜ የሃይማኖት ዓይነት ተበራክቶ የሕዝቡን ጆሮ በማደንቆር ላይ ሆነው፤ የሃይማኖት የመሮከከሪያ መድረክ ከፍተው ሰውን ለመሳብ የማያራምዱበት የድለላ ዘዴ የለም፣ በአንጻሩም እንደ ውጭው ዓለም የሃማኖት ምርጫ ነጻነት እንዳለ ሕዝቡ ለመገንዘብ ቢያስችለውም ትክክለኛውን የሃይማኖት ፈር የሚያራምዱትን የሃይማኖት ዓይነት ለመምረጥ ስለተቸገረ በአገር ቤት ያለው የሃይማኖት ተከታይ እመኔታ አሳጥቶታል።

ወደ አገር ውስጥ ከገቡም በኋላ ስለህዝቡ ኑሮና ስለአገሩ መስተዳደር መረጃ መሰብሰቡ ተግባራቸው ላይ ብቻ ያተኩራሉ። ተወስኖ የተሰጣቸው የሥራ አገልግሎት ዘመን ሲያጠናቅቁና ሲመለሱ ቀጥሮ ለላካቸው አካል ሪፖርት በሚያደርጉበት ጊዜ በተልዕኮአቸው ላይ በነበሩበት ጊዜ በየአገሩ ሲዘዋወሩና በአገሬው መሃል ሲኖሩ በየአጋጣሚው የተመለከቱትን የአገራቸውን የማህበራዊ ኑሮ-የውስጥ ገበና መረጃዎችን ለባዕድ አሳልፈው መስጠታቸው ለእነሱ ለጊዜው ፋይዳ አይሰጣቸው እንጂ አሳልፈው የሰጡት መረጃ ውሎ ሲያድር ለኢትዮጵያውያንና ለአገሪቱ አስነዋሪ ጉዳይ ሆኖ በታሪክ ሲወሳ ይኖራል።

አሁን በየቦታው የተያዘው ፈሊጥ ሁሉም የየራሱን ሃይማኖት ለማራመድ ሲጥር በመሃል አገርና ሕዝብ ይከፋፈሉ፤በሕዝብ መካከል ሰላም ይደፈርሳል የሚል ግምት በዓለም ዙሪያ ባለው ሕዝብ ላይ ፍራቻን አሳድሯል። ለዚህ ዓይነተኛ ምሳሌ ለመጥቀስ ያህል ኃያላን አገሮች ዩጎዝላቪያን ለመከፋፈል ዋና መነሻ አድርገው የወሰዱት ሃይማኖትን ነው።እንደነገሩማ ንብረትነቱ የመንግስት በሆነ ስፍራና መሥሪያ ቤት ውስጥ ማንም ግለሰብ ሃይማኖት ነክ እንቅስቃሴ እንዳያራምድ ህጋዊ ገደብ ተጥሏል፤ ነገር ግን የማንኛውም አገር ፖለቲከኞች ቢሆኑ በአሁኑ ዘመን "ሃማኖት የግል ነው፤ አገር የጋራ ነው" የሚለውን መርሕ እየጣሱ ድጋፍ ለማግኘትና የቆሙበትን ዓላማ ለመጨበጥ የማይጠቀሙበት የድጋፍ መግዣ ዘዴ የለም። ይህም ድርጊት የኢትዮጵያም ፖለቲከኞች እየተጠቀሙበት ስለሆነ ደጋፊዎችና ተቃዋሚ ኃይሎች የመከሰሻ፤ የመወንጀሊያና የተቃዋሚን አቋም ውድቅ ማድረጊያ መሣሪያ አድርገው ሲጠቀሙበት ይታያል። ቤተ-ዓምለኮ ተቋማት በያይነቱ ተገንብተዋል።

የኢትዮጵያ መንግስትና የፖለቲካ ተቃዋሚ ዲያስፖራዎች ያላቸው አመለካከት

ዝቅ ብለው የተገለጹት አመለካከቶች በአሁኑ ወቅት በኢትዮጵያ መንግስትና በዲያስፖራው ተቃዋሚ ወገን የሚሰነዘሩ እንኳር የፖለቲካ አቋሞችን ጸሐፊው የወገናዊነት ስሜት ሳይዝ ያቀረበ መሆኑን ለአንባቢያን በቅድሚያ ማሳወቅ ይወዳል።

የፖለቲካ ተቃዋሚ ዲያስፖራዎች አመለካከት

በፖለቲካም ሆነ በኢኮኖሚ ምክንያቶች የተሰደዱት ደግሞ በየሚኖሩበት አገር ሆነው አገራቸው ውስጥ ስለሚታየው የአገር አመራር ግድፈት እንዲታረም፤እንደ አሜሪካና አውሮፓ አገሮች የኢትዮጵያ የፖለቲካ መሪዎችም በየተወሰነ ዓመታት ካልተለዋወጡ በቀር መንግስትን በትንሹም በትልቁም ማውገዝ ይቀጥል ተብሎ አይገመትም። ዳያስፖራው በየሚኖርበት አገር የሚያስማው ፖለቲካዊ፣ ኅሊናዊ፣ አካላዊ እና ሰብዓዊ ነጻነት መብት እንዲሻሻልና ሕገ መንግሥቱ እንዲከበር ይፈልጋል። ይህ መሠረታዊ ጥያቄው ካልተመለሰለት ግን ባገኘው አጋጣሚ ሁሉ በአገሩ ውስጥ ያለውን የአመራር ድክመት ይኮንናል፤ ተጽዕኖ ለመፍጠርም የማይፈነቅለው ድንጋይ የለም። በሌላ በኩል መንግስትን በሚደግፉና በማይደግፉ ዲያስፖራው መካከል የተለያየ አመለካከት መፍጠሩ አይቀርም።

አንድን ዜጋ ከአገሩ ርቆ ሲኖር ለአገሩ ስለሚቆረቆር ያለውን ሐሳብ፣ በመንግሥቱ ላይ የሚኖረውን ቅሞሜ እና ለችግሮች የሚኖረውን መፍትሔ ከማቅረብ ሊገታው የሚችል ነገር ስለማይኖር ስለአገሩ ጉዳይ ሃሳቡን ለመግለጽ 'በአገርህ መሬት መኖር አለብህ' የሚለው የአገር ውስጥ መመሪያ በውጭ የሚኖረውን ዲያስፖራ አይመለከትም።

ምክንያቱም ዛሬ ባይኖሩባት ዲያስፖራው እራሱ ወይም ወላጆቹ ተወልደው አድገውበታል፤ ዘር ማንዘሮች ኖረው አልፈውባታል። አገራቸውን ከጠላት ለመከላከል አጥንታቸው ረግፎባታል። በየወቅቱ በሚመጣና በሚሄድ ሥልጣን የአንድ ኢትዮጵያዊ ኢትዮጵያዊነቱ አይገመገምም። ኢትዮጵያዊነትን

ማንም ባለሥልጣን አይሰጥም ወይም አይነፍግም። ኢትዮጵያዊ ዜግነት ከወረቀት እና ከፖለቲካ ወገንተኝነት እንዲሁም ከየብሔረሰባዊ ማንነት በላይ ስለሆነ ዕድሜ ከሰጠው እራሱ አሊያም ልጆቹና የልጅ ልጆቹ መኖራቸው አይቀሬ ነው።

መንግሥት የአገር መሪ እንጂ አገር ስላልሆነ የመንግሥትን ችግር አመራር ማኮሰስ አገርን መተቸት አይደለም። ፓርቲና መንግሥትነት ከዘር ጋር በመቆራኘታቸው ፓርቲውን መተቸት የመጣበትን ዘር እንደመውቀስ ተደርጎ መቆጠርም ትልቅ ስሕተት ነው። ፓርቲዎች በዓላማቸውና በአሠራራቸው መነቀስና መተቸት ያለ ነገር ቢሆንም በዘር ላይ የተመሠረተ የፓርቲ አወቃቀር እስካለ ድረስ ከፓርቲው ጀርባ ያለው የዘር ወቀሳው ድርጊታቸውን እንጂ በፖለቲከኞች ላይ የተወረወረ አለመሆኑን መሪዎች ተገንዘበው በዲያስፖራው ላይ የግል ቂም መያዝ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ መጠቃት የለባቸውም። እንኳን የኢትዮጵያ መንግሥት በዲሞክራሲ አገር አስተዳደራቸው ወደር የማይገኝላቸው አገሮች በየጊዜው መንግሥታት ባልቀየሩ ከትችት አያመልጡም። ትችት መንግሥታቱን ከዓምባገነንነትና ድክመታቸውን ለማረምና ከመወቀስ የሚያተርፋቸው ዘዴ ነው። ተቃዋሚዎችን፣ ፕሬሶችን፣ ጥቃቅን ስብስቦችን ሁሉ በመዋጥና በዓይን ቁራኛ በመመልከት፣ ትችትን ሳይሆን ተቺውን በማፈን ጥሩ መንግሥት መሆን አይቻልም። "አትንኩን የሚል አነጋገር ለተፈጸመው የአመራር ጉድለት ከተጠያቂነት ነጻ አያደርግም።"

የአንድን አገር መንግስት ለማስተዳደር ሐላፊነት የወሰደ ባለስልጣን አገርን ማልማት የሚጠበቅበት የሥራ ድርሻ ቢሆንም ጥያቄው የአገር ልማት ላይ ሳይሆን የዜጎችን መሠረታዊ ሰብዓዊ መብት መጠበቅና የሕዝቡን የኑሮ ፈላጎቶች ማሟላት ጎን ለጎን መራመድ ይኖራባቸዋል።

በአገር ውስጥ የሚካሄደውን ማንኛውንም የአገር ጉዳይ ለማወቅ በአገር ውስጥ መኖር ስለማይጠይቅ የአገሩን ሁኔታ በቅርብ ለመከታተል መንግሥታዊ የመረጃ ግርዶሽ ጥሶ የሚሰተጋባ ቴክኖሎጂው ሰፊ ዕድል ስለከፈተለት የአገሩን ጉዳይ በዓይነ ቁራኛ ይከታተላል።

የኢትዮጵያ ሕዝብ እራሱን በእራሱ የመግለጽ መብት አለው ቢባልም መንግስትን የሚነቅፍ ጽሁፍ ያወጡ ጻሐፊዎች በሕግ ተጠይቀዋል፤ያልተጠየቀውም በመንግሥት ራዳር ውስጥ ነው። ሰላማዊ ሰልፍ ለመውጣት ጥያቄ ሲያቀርቡ የጠየቁበት ቦታ አይሰጣቸውም፤ቀኑ ይቀየርባቸዋል ወይም ጥያቄያቸው ስለሚሰረዝባቸው ትክክለኛ የዲሞክራሲ መርህ ሙሉ በሙሉ በአገር ውስጥ ተግባራዊ አልሆነም።

ህጋዊ ዕውቅና ካላቸው ጉቦ መስጠትና ሙስና የተም አገር መኖሩ ይታወቃል። ይሁን እንጂ በኢትዮጵያና መሰል ኋላ ቀር አገሮች ውስጥ ተስፋፍቶ ለባለሥላጣኖች መባለግ እና ለአግባብ ሥራ እንቅፋት እየሆነ መጥተው በዚህ ዓይነት ሥነምግባር ላይ ተሰልፈው የተገኙ ባለሥልጣኖች እየተወገዙ ነው። ይህንኑ ጉዳይ ለመቅልበስ ብዙ አገሮች ሕገ-ውጥ መመሳጠርን ለመቆጣጠር መሥሪያ ቤት አቋቁመዋል።በኢትዮጵያም ተቋቁሟል ቢባልም መ/ቤቱ ሥራውን እንደሚጠበቀው እንዳልሰራ የሚያረጋግጡ ድርጊቶች በደራሲው የተረጋገጠ አንድ ምሳሌ ለመጥቀስ ያህል፤ በቦሌ ዓለም አቀፍ ዓየር ጣቢያ ውስጥ የእንግዶችን ሻንጣ የሚያስተናግዱት ሠራተኞች ለሚሰጡት ግልጋሎት ዋጋ እንግዶች የሚችሉትን ያህል በውጭም ሆነ በአገር ውስጥ ምንዛሪ ተመን ሲከፍሏቸው ክፍያቸው ከፍ ያለ ለመሆኑ የታወቀ ነው። ነገር ግን ሠራተኞቹ የበለጠ ክፍሉን እያሉ እንግዶችን ሲያንጓጡ፤ ሲሳደቡ፤ ሲዛትባቸውና ሲያስቸግሩ እየታወቀ ምንም የማስተካከል የአስተዳደር እርምጃ ያለመወሰዱ ምን ያህል የቁጥጥር ድክመት እንዳለ በግልጽ ያመለክታል።ሕገ-ወጥ ተግባራቸው ለዓየር መንገድ ኃላፊዎች ሲጠቆም ሠራተኞቹ ተሰባስበው ባቋቋሙት ድርጅት ሥር የሚተዳደሩ ስለሆነ ኃላፊነት የለብንም የሚል መልስ ይሰጣል።ይህ ጉዳይ አልፎ ተርፎ በአሜሪካ አገር ባሉ በዲያስፖራው የራዲዮ ጣቢያዎች አማካይነት በዋሽንግተን ዲሲና በኒዎርክ ከተማዎች በሚገኙት የኢትዮጵያ ዓየር መንገድ ጣቢያ ኃላፊዎች ጋር ውይይት ተደርጎበት ስሞታውን የሚመለከተው መሥሪያት እንዲያውቀውና ለስህተቶች እርምት እንዲያደረግባቸው መረጃው ይተላለፋል የሚል መልስ ሰጥተዋል። የመልዕክቱ መተላለፍ ማረጋገጫ ባይኖርም፤ በኢትዮጵያ የወደብ አስተዳደር መ/ቤት ባለማስተካከሉ አሁንም

ችግሩ በተጠናከረ ሁኔታ ላይ ደርሶ አለቃና ጭፍራ ተደራጅተው በተለይ ትውልደ-ኢትዮጵያውያን (ዲያስፖራ) እንግዶችን ለማማረር ታጥቀው የተነሱ ይመስላል። ስለዚህ በአየር መንገድ ገቢ እንግዶች ላይ የሚካሄደው ሙስና በአገር ውስጥ መሥሪያ ቤቶች ውስጥ በሰፊው እንዳለ የሚያንጸባረቅ የአገር ውስጥ የመንግሰት አስተዳደር ችግር አሁንም እንዳለ ነው።

የኢትዮጵያ መንግስት አመለካከት

የኢትዮጵያ መንግስት እንደሚለው ከሁሉ በፊት፣በኢትዮጵያ መንግሥት አመራር ላይ ገንቢም ሆነ አፍራሽ አስተያየት መስጠት የሚችሉ ኢትዮጵያዊ ዜጋና ፓስፖርት ያላቸው ዳፖስፖራዎች ብቻ ናቸው እንጂ ዜግነታቸውን የለወጡ ኢትዮጵያውያን በትውልደ-ኢትዮጵያዊነት ስም በኢትዮጵያ የውስጥ ጉዳይ ውስጥ ጣልቃ ለመግባት ህጉም ዜግነታቸውም አይፈቅድላቸውም።

በሁለተኛ ደረጃ በውጭ አገር እየኖሩ ይሃድግን የሚቃወሙ ግለሰቦች የአገሩን ወቅታዊ ሁኔታ ከሕዝቡ ጋር ካልኖሩ በቀር ለአጭር ጊዜ ወጣ ገባ እያሉ የህዝቡን ፍላጎት ጠንቅቆ አውቃለሁ ማለት ዘበት ነው።ተቃዋሚው ወገን የአገሪቱን የውስጥ አመራር የማያውቅ ከመሆኑም ባሻገር ገንዘብ እየላኩ አገር ውስጥ ያለውን ወጣት ለወንጀል ድርጊት እንዲፈጽሙ ያነሳሱ እንጂ ስለአገራቸው እድገት አያስቡም፤ጸጥታ እንዲደፈርስና በህዝብ መሃል ጦርነት እንዲነሳሳ የሚቀሰቅሱ፤የአገር አንድነት ለማፍረስ የተነሱ ናቸው ብሎ መድረኩቸው በአገር ውስጥ ጸጥታ ለማደፍረስ ያለፈ የሕወት ታሪክ ካላቸው ጥቂት ግለሰቦች ጋር ግንኙነት ያላቸውን ትውልደ እትዮጵያ ወደ አገር ውስጥ ሲገቡ ብርቱ ክትትል የማድረግ ህጋዊ ግዴታ አለብኝ ይላል።

ይሃድግ በስልጣን ላይ ወጥቶ አገሩን ማስተዳደር ከጀመረ ወዲህ በአገር ውስጥ ሰኩሪቲ (ጸጥታ) ሰፍኗል፤ ከይሃዲግ መንግስት በፊት አገሩን ያስተዳድሩ የነበሩት መሪዎች አድርገው የማያውቁትን የሕዝብ ምርጫ በየዓምስት አመታት አምስት ጊዜ አካሄዷል፤የህዝቡን የመረጃ ፍሰት ለሟሟላት የብዙሃን መገናኛ ማሰራጫ በግለሰብ እንዲመሩ ከመደረጋቸውም ባሻገር ለአገሪቱ ህዳሴ መሳካት ይረዳ ዘንድ የሚከተሉት የሥራ ክንዋኔዎችን በተሟላ ሁናቴ እንዲከናውኑ አመቻችቻለሁ፤ በመቻቸት ላይም ነው ይላል።

የአገሪቱ ኢኮኖሚ በቅኗጥ ኢኮኖሚ ሥርዓት እንዲካሄድ ስለተደረገ የውጭ ባላሃብቶች መዋለንዋይ ወደ አገር ውስጥ እንዲገባ ስላደረገ የዓለም ምጣኔ ሃብት በወደቀበት በአሁኑ ሰዓት የኢትዮጵያን ኢኮኖሚ በተወሰነ ደረጃ አድጓል፤የንግድ ዘርፎች በውጭ አገር በሚኖሩ ኢትዮጵያውያንና ትውልደ ኢትዮጵያውያን መዋለ-ነዋይ እንዲያዙ ተደርገዋል፤ሕዝቡ እራሱን በእራሱ ለማስተዳደርና ለማሻሻል ኃብሏል፤ በአገሪቱ የከፍተኛ ትምህርት ቤት እንዲስፋፋ ተቋማት ተበራክተዋል፤የአገሪቱን የከተማ አስፋልት መንገዶች፤ የገጠር ጥርጊያ መንገዶች ስለተስፋፉ የክፍላተ አገራት ህዝብ እንዲገናኝ ረድቷል፤ የከተማና የገጠር የባቡር መስመሮች ተዘርግተዋል፤ የመኖሪያ ቤትና የቢሮ መገልገያ ዘመናዊ ሕንጻዎች ተገንብተዋል። ዘመናዊ የንግድ ቤት ተስፋፍቷል፣ ፣ የአገሪቱን የኢሌክትሪክ ማመንጫ ሓይል እጥረት ለማስወገድ በአባይ ወንዝ ላይ ወደብ በመሰራት ላይ ከመሆኑም በላይ አነስተኛ ወደቦች በየክፍላተ አገራት ውስጥ ተገንብተው አገልግሎት በመስጠት ላይ ስለሆኑ በአገር ውስጥ ያለውን የኤሌክትሪክ ኃይል እጥረት እንደሚቀንሰው ይታመናል ብሏል።

ጋዜጠኞች ጽፈው ባሰራጩት መጣጥፍ ምክንያት በህግ ለመጠቅና ለእስር ተዳረገዋል ተብሎ የሚሰራጨው ዜና ከእውነት የራቀ ነው። በሃገሪቱ ውስጥ ሃሳብን በነጻ የመግለጽ ሙሉ መብት ለህዝቡ ተሰጥቷል። ነገር ግን በህግ ተጠየቁ የተባሉት ጋዜጠኞች የኢትዮጵያ ጠላት በሆኑ አገሮች ግፊት እየተደረገባቸው በአገሪቱ ውስጥ አመጽ የሚያነሳሳ፤ የአገሪቱን ጸጥታ የሚያደፈርስና የአገሪቱ የውስጥ ምስጢርን በግላጭ ስላወጡ የተሰጣቸውን መብትና ግዴታ ስለጣሱ በህግ መተላለፍ ብያኔ ተሰጥቶባቸው በወህኒ ቤት እንዳሉ የማይካድ ሃቅ ነው። የተፈረደባቸውን ውሳኔ ሳያጠናቅቁ ይለቀቁ ብሎ ጥያቄ ማቅረብ ግን ዲያስፖራው በሚኖርባቸው አሁጉራት ውስጥ የፍርድ ቤት ውሳኔ ይጣስ ብሎ

የሚጠይቅ ሰው እንደሌለ ሁሉ የኢትዮጵያም ህግ እንዲጣስ መጠየቅ ተቀባይነት የለውም ይላል።

በአገር ውስጥ ዲሞክራሲ ተሰራጭቷል የሚለው ለውጭ ዓለም ፕሮፖጋንዳ ለመንዛት ነው እንጂ ህዝቡ ሙሉ ነጻነት ስላልተጎናጸፈ በፈለገው ቦታ ሰላማዊ ሰልፍ ለማድረግ አይፈቀድለትም ስለሚለው ጉዳይ ህዝቡ እሮሮውን በሰላማዊ ሰልፍ ለማሰማት ፈቃድ አውጥቶ የህዝብ ጸጥታ በማያውክ ሁኔታ ለማካሄድ ካቀድ የሚያግደው ሰውና ህግ የለም። ነገር ግን የሕዝብ ጸጥታ የሚያደፍርስና የሰላማዊውን ሕዝብ የቀን ተቀን የኑሮ እንቅስቃሴ የሚያደናቅፍ ሆኖ ከተገኘ ግን መንግስት የሰላማዊ ሰልፍ ጥያቄውን ተቀብሎ ላለማስተናገድና የተመረጠውን ሰፋራ ለመቀየር ይገደዳል።

በየዓምስት ዓመት በሚካሄድው አገር አቀፍ የሕዝብ ምራጫ ላይ ኢትዮጵያዊ የሆኑ ተቃዋሚ ቡድኖች ፈቃድ አውጥተው ለመሳተፉ መብት እንዳላቸው የታወቀ ነው። ነገር ግን ምርጫው ከተጠናቀቀ በኋላ በውጭ አገር የዜና አውታሮች ተዘግበውና እውቅና ለማትረፍ በምርጫ ጣቢያዎች ላይ መንግስት በድብቅ ቁጥጥር ስላደረገባቸው ቆጠራው ተዛብቷል የሚል ሰሞታ በማሰማትና ያልተፈቀደ ሰላማዊ ሰልፍ ለማድረግ እንዳያመቻቸው ይጥራሉ።ይህ ማረጋገጫ የሌለው አቤቱታ እንዳይሰማ የአገር ውስጥና የውጭ አገር ዜጋ ታዛቢዎች ባሉበት ምርጫው እንዲከናወን ተደርጎ ያሸነፉበትን የህዝብ ተወካይነት ቦታ ላለመያዝ መርጠዋል እንጂ የመንግስት እጅ የገባበት ጉዳይ እንዳልሆነ በ1997 ተካሂዶ በነበረው አገር አቀፍ ምርጫ ወቅት የኢትዮጵያ ሕዝብ ታዝቧቸዋል ይላል።

በእርግጥ የምዕራቡ አገር ዓይነት ዲሞክራሲ ለማካሄድ የአገሪቱ የምጣኔ ሃብትና የህዝቡ የፖለቲካ ንቃተ ሀሊና እንደማይፈቅድ ግልጽ ሆኖ ሳለ በሚኖሩበት አህጉራት ውስጥ ከሞላ ጎደል በሚካሄዱ ዲሞክረሲ ዓይነት በውጭ አገር እየኖሩ ለአገሪቱ ምቹ የማይሆን ዲሞክራሲ ሊካሄድ ይቻላል ብሎ ማሰብ የአገራቸውን ሁኔታ እንደማያውቁ የሚያረጋግጥ እምንታ ነው። በውጭ አገር የሚኖረው ትውልደ ኢትዮጵያ በሚኖሩበት አህጉራት ውስጥ ለሚካሄደው ዲሚክራሲ ዓይነት ትርጉም ሊሰጠው አይችልም ይሆናል እንጂ የአገሪቱ ሁኔታ በሚፈቅደው ደረጃ ይሃድግ ለህዝቡ ነጻነት ሰጥቶ ያስተዳደራል።

ምንም ነገር ባለበት ሊቆይ እንደማይችል ሁሉ ኢትዮጵያም የህዝቧ አመለካከት፤የከተማው አቀማመጥና የሕዝቡ ኑሮ ተለውጧል። አገራቸው ለውጥ እንዳይካሄድና እስከ ዕለተሞታቸው ድረስ አገራቸው እንደነበረች ቆይታ እንድትኖር ማየት የሚመኙ የቀድሞ ትውልደ-ኢትዮጵያውያን ናቸው እንጂ አዲሱ ትውልደ የለውጥ አፍቃሪ ነው። እነኝህ የጥንት ባለስልጣናት ልጆቻቸውን (ወጣቱን ትውልድ) እንተገቱ ጸረ ይሃድግ ፓርቲ አቋም እንዲይዙ ባይገፋፉ የልጆቻቸው አዕምሮ ባልተከፋፈለና ወደማያውቁት ጉዳይ እንዲያዘነብሉ ባልተገፋፉ። ማንም ሰው እንደሚረዳው ምንም ጊዜም በአገር ውስጥ ለውጥ ሲካሄድ ችግሮች ይከሰታሉ፤ችግሮችን በትዕግስት ሲወጡ ግን ውጤቱ ለሁሉም ወገን መልካም ይሆናል።

ነገር ግን የአንድ አገር ህዝብ ፍላጎት ሙሉ ለሙሉ አሟልቶ የሚያስተዳደር መንግስት በዓለም ላይ እንደሌላ እያወቁ፤ በሌላው አገር የሚሰማው የሕዝብ እሮሮ በኢትዮጵያ ሲሰማ በማጋነን አዲስ የሚያደርገው ነገር ምን አለ? የኢትዮጵያ መንግስት የህዝቡን ኑሮ ለማሻሻል፤ የአገሪቱን ኢኮኖሚ ለማሳደግ መንግስት ከሁሉ አንጻር እየተመለከተ በሚያካሄደው ስር ነቀል የሥራ ክንዋኔ የሞራል ድጋፍ መስጠት ሲገባቸው የመንግስትን ጥረት የሚያጣጠሉና ህዝብና አገር እንዲከፋፈል የሚጥሩ የአገር ጠላት ግለሰቦች አሉ።

በአሁኑ ጊዜ ቴክኖሎጂን ተገን በማድረግ የመንግሥትን ስም ለማጉደፍ ጽሁፎችንና ፎቶግራፎችን በኢሌክትሮኒክስ-መድረኮች ላይ በማሰራጨት፤ ስለአገራቸው መልካም አመለካከት/አስታራቂ ይዘት ያለው ጽሁፍ እንዳይታተም የሚከላከል ከወጣም ቀና አመለካከት ያላቸውን ጸሐፊዎች የሚነቅፉ፤ወይም ለጽሁፉ ተቃራኒ መልስ የሚሰነዝር የተቋቋመ ምንደኛ ቡድን ሰላለ ህዝብንና መንግስትን ለማጋጨት ሥራዬ ብሎ ታጥቆ የተነሳ የአንድነት ጠላት አለ።ነገር ግን ይህንን ከእውነት የራቀ ጽሁፎችን የማጣራት የዜግነት፤የሙያና የሞራል ግዴታ አንባቢያን ሊኖራቸው ሲገባ ጽሁፉን

እያንበቡ ሃሰትንና እውነትን ባለማመዛዘን ከመንግስትጋር ቅራኔ ሲፈጥሩ ይታያሉ። መንግስትም እንኝህን መሰል ነጠዋች በአገር ውስጥ በሰላማዊው ሕዝብ ከለላ መሸገው ሳያመቻቸው ሲቀር ሰላማዊ ሰው ካመቻቸው ደግሞ ጥቃት የሚያደርሱ ሽፍቶች በአገር ውስጥ የሚንቀሳቀሱትን ነሰዋች ለመመንጠር የዜግነት ግዴታውን ለመወጣት እርምጃ ሲወስድ የዘር ማጽዳት ዘመቻ ተፈጸመብን እያሉ ይጮሐሉ።መንግስት አንዱን ጎሳ ከሌላው አበልጦ አይመለከትም፤ ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ መብትና ግዴታውን ተገንዝቦ ህግን አክብሮ ሰርቶ የመኖር የሰላማዊ ህዝብ መለያ ምልክት ነው ይላል።

መመሳጠርና ጉቦ እየተቀበሉ ሥራ ማከናወን በአገር ውስጥ ተበራክተ ለሚለው ይህም በየትኛውም አገር ህዝብ ውስጥ የሚታይ/ ያለ ነገር ነው። ይህ በይሃድግ አስተዳደር ጊዜ የተፈጠረ ጉዳይ ሳሆን ቀድሞም የናረ ነገር ነበር። ይህን በግምት ውስጥ በማስገባት መሰል ሕገ-ወጥ ተግባርን የሚቆጣጠር ጽሕፈት ቤት ተቋቁሙ የሚችለውን እያደረገ መሆኑንና ለሌላው ሰው መቀጣጫ እንዲሆን በህግ የተጠየቁትን ግለሰቦች ድርጊት በየወቅቱ ሕዝብ እንዲያውቀው በመደረግ ላይ ነው፣ ለሰነምግባር ጉድለት ስራ ሊስፋፋ የቻለበት አንዱ ኑሮቸው በውጭ አገር የሆኑ ኢትዮጵያውያንና ትውለደ-ኢትዮጵያውያን ወደ አገር ውስጥ ሲመጡ ባላቸው ውስን ጊዜ ውስጥ የግል ጉዳያቸውን ለማፋጠን ሲሉ ያላግባብ የሚሰጡት ገንዘብ፤ ቀላቁስና መወዳጀት መስፋፋት አስተዋጽዎ እንዳደረገ ተደርሶበታል።

ሁሉም ለአገሩ እድገትና አንድነት ካሰበ የፖለቲካ እሰጥ አገባ ውዝግብን ወደጎን ትቶ በመቀራረብ ለአገርና ለህዝብ እድገት መፍትሄ መፈለግ ይሻላል እንጂ በሕገ-ወጥ መንገድና በኃይል ግፊት ይሃድግን መንግስት ለማውረድ መጣጣር የአገሪቱን ሕገ-መንግስት እንደመጣስ ስለሚቆጠር፤ የኢትዮጵያ መንግስት የአገሪቱን ሕገ-መንግስትና ጸጥታ ለማስከበር የዜግነትና ህጋዊ ሙሉ ሓላፊነት መወጣት ስላለበት የሚወስደውን ህጋዊ እርምጃ በቅድሚያ መረዳት ያሻል።

በውጭ አገር የሚኖሩት ሦስት ትውልደ-ኢትዮጵያዊያንን ያስቆጠረው ህብረተሰብ በፖለቲካ ልዩነት አመለካከት ሳቢያ የመረረ የማህበራዊ ግንኙነት ቢኖራቸውም፤ በጎሪጥ እየተያዩና ዱላ ቀረሽ ቃላት እየተለዋወጡ ጎን ለጎን ይኖራሉ። ኑሮቸው ኢትዮጵያ ውስጥ ቢሆን ኖሮ ጦር በተማዘዙ እናም የአገር ቤቱ አመራር ኢትዮ-አሜሪካ ኮሚኒቲ ውስጥም አለ።

-2014

ምዕራፍ ሁለት

የህክምና ቤት አሰራር ሂደት ለምን አይፋጠንም?

ለዚህ ጥያቄ ፍጹም የሆነ መልስ ለማግኘት በሙያው ላይ ሳልተሰለፈ ሰው ቢያስቸግርም፤ የህክምና ያአሰራር ሂደቶች ለምን እንደማይፋጠኑ በዓይን የሚታዩ ምክንያቶችን ለይቶ አውጥቶ ለማሳየት አይከብድም።

ስለሆነም ከታካሚዎች የሚሰማውን፤በተግባር የተመለከትነውን ወይም በህክምና አሰራር ሂደት ውስጥ ያለፍንባቸውን እና ሌሎችንም ተዛምዶች ያላቸውን አንኳር ነጥቦች ያነሳን ስለሆነ ባለሙያዎች ይህንን ጽሁፍ አንብበው ለህብረተሰቡ ተጨማሪ ትምህርታዊ መግለጫ እንዲሰጡበት መነሻ ይሆናቸው ዘንድ ይኸው አቅርበነዋል።

አንድ ሰው ሲታመምና ጤናውን ለማስተካከል ወይም ቅድመ-ጥንቃቄ ለማድረግ ሲል በሀኪም ለመታየት ወደ ሀኪም ቤት/ክሊኒክ ሲሄድ በተወሰነ ሰዓት ውስጥ ሀክምናውን አጠናቅቁ አመለሳለሁ ብሎ ቃል መግባት ወይም ማሰብ እንኳን በደሃ አገሮች በበለጸጉ አገሮች ውስጥም ቢሆን ዘበት መሆኑ ለማንም ግልጽ እየሆነ መጥቶ ተጠቃሚውን ወደማሰልቸቱ ደረጃ ላይ አድርሷል። ምክንያቱም በተለይ በአሜሪካን አገር ያሉ ባለሙያዎች የተሰለፉበትን የሙያ ግልጋሎት ለተጠቃሚው የሚያበረክቱት ህጉን ሳያዛንፉ ሥራቸውን ማከናውን ስለሚጠበቅባቸው፤ገልጦ ማጋለጥ ስላለና ከስህተት ለመታቀብ አንዳቸው ሌላውን እየተያዩና እየተጠባበቁ ስለሚሰሩ ነው።

በአሜሪካን የሚኖር ትውልደ-ኢትዮጵያውያን ህብረተሰብ እንደሚያውቀው በዚህች አገር (በምድረ-አሜሪካ) የሠራተኛ አገልግሎት ክፍያ የሚተመነው በአብዛኛው በተሰራው ሰዓት ጥቂቱም በስራ ውጤት እየተሰላ/ታስቦ ነው። በመሆኑም ሠራተኛው ተመድቦ የተሰጠውን የአንድ ቀን ወይም ሰምንት የሥራ ሰዓት ለመሙላትና ሙሉ ክፍያ ለማግኘት ብሎም ትርፍ ሰዓት ለማፍራት ሲል ጊዜ ወስዶ ስራውን ለማከናወን ይጥራል። በተመሳሳይ ሁኔታ የአሰሪና የሰራተኛ ግንኙነት ሀኪሞችንም ስለሚመለከት፤ ለሀክምና ሥራ መጓተት ምክንያቶች ሳይሆኑ አይቀሩም የተሰኙትን ነጥቦች ጥቂቶቹን ለመጥቀስ ያህል' - የሰራ ባህሪያቸው ነፍስ አድን ስለሆነ ስህተት ፈጥረው የሰው ህይወት እንዳይጠፋና በሐላፊነት እንዳይጠየቁ ጥንቃቄ የተሞላው ሂደት እንከተላለን ስለሚሉ ወይም ስለሚሰሩ፤ የወረቀት ሥራዎችንም ስለሚያከናውኑ፤ ቀጣሪ ድርጅቶቻቸው ወጪያቸውን ለመቀነስ በጥቂት ሰራተኞች ስለሚያስተዳድሩና ባለሙያ እየተዋዋሉ ስራቸውን ስለሚሰሩ፤ የባለሙያ፤ የነርስና የተሟላ የምርመራ ዕቃ እጥረት ስላሉባቸው ይሆናል የሚሉት ናቸው።

በተጨማሪም ሠራተኞቹ ሥራ ስለሚበዛባቸው ይሆናል ለሚባለው ጉዳዩ አያጠራጥርም። ምክንያቱም ቀጣሪዎች ለማትረፍ ሰራተኛው ደግሞ ከፍ ያለ ክፍያ ለማግኘት የምንጊዜም ምኞታቸው ስለሆነ ሰራተኞች የሚከፈላቸው ክፍያ ከስራቸው ጋር አይመጣጠን ይሆናል ለሚባለው አንድና-ሁለት የለውም። ስለሆነም ለእነኝህና ለሌሎች ምክንያቶች ለሀክምናው የሥራ ሂደት መጓተት ዋንኛዎቹ ነጥቦች ለመሆናቸው የሚከተሉት ምንባቦች ያብራሩታል።

በተለይ የመድኅን ዋስትና (ኢንሹራንስ) ያላቸው ግለሰቦች(ታካሚዎች) ኢንሹራንሳቸው

ውለታ ወደተዋዋሉት ሐኪም ቤት/ክሊኒክ (net work) ሄደው እንዲታዩ ስለሚያስገድዱ ወይም በአጭር ጊዜ ውስጥ ምርመራውን አጠናቅቀው ለመመለስ ሲሉ ወደ ግል ሀኪም ዘንድ ይሄዳሉ፤ ይሁን እንጂ አብዛኛዎቹ የግል ክሊኒኮች የተሟላ የምርመራ ዕቃና በቂ የሰው ኃይል ስለሌላቸው በእነሱ በኩል ያለውን የሥራ ድርሻ ካጠናቀቁ በኋላ በእነሱ ሞያ ሊከናወን የማይቻለውን ስራ ወደ ሌላ ተቋም ወይም ባለሙያ ማስተላለፍ/መቀባበልና መጠቃቀም የተለመደ አንዱ የወዳጅነት የሥራ ከንዋኔ መንገዳቸው ነው።

ሁሉንም ምርመራና ሕክምና በማጠናቀቅ የተሟላ የባለሙያም ሆነ የምርመራ ዕቃ ያላቸው ሆስፒታሎች ብቻ ሲሆኑ ወደ እነዚህ ስፍራዎች ሲኬድ ደግሞ ያለው የአሰራር ብሮክራሲክ ወይም ዝግመት የተሞላው ነው። ማለትም በቅድመ ህክምና ከሚደረጉት የምርመራ ውጤት የበሽታውን ዓይነት በትክክል ካላመላከተ፤ አጠራጣሪ ከሆን ወይም ህክምናውን ለማከናወን ከአለቃቸው ፈቃድ ለማግኘት ብሎም ስህተት እንዳይፈጠር ሃላፊነትን ለማውረድ በኮሚቴ ስለሚወሰኑና በህክምና ትምህርት ላይ ያሉ ተማሪዎችን በተግባር ልምድ እንዲቀስሙ አካትተው ስለሚያሰሩ ለሂደቱ መራዘም ሌላው ምክንያት ነው ይባላል።

በተለይም አሁን የተቀላጠፈ የህክምና አገልግሎት በመጠነኛ ክፍያ የአሜሪካ ህዝብ እንዲያገኝ የካፒታሊስት ወይም ነባር የህክምና ስርዓቱን ለመቀየር ወይም ማዕከላዊ አሰራር ሂደት እንዲኖረው ለማድረግ ዕቅድ ወጥቶ በተግባር ላይ ለማዋል ተቃዋሚና ደጋፊ የፖለቲካ ፓርቲ አባላት፤መድሃኒት አምራቾች፤ የኢንሹራንስ ወይም የመድህን ኩባንያዎችና የህክምና መገልገያ ዕቃ አምራቾችና ሌሎች ኩባንያዎች ጥቅማቸውን ለማስከበር በሚፋተጉበት ወቅት፤ የህክምና ከንዋኔ ሥራ ያለመፋጠን እየተጠናከረ መጥቶ በድንገት የታመመ ግለሰብ/ በሽተኛ ወደታወቁ ሆስፒታሎች ሲሄድ ህመሙ ለህይወት የሚያሰጋው ሆኖ እንኳን በአንቡላንስ ካልተጓዘ በቀር ተራ ጠብቆ በሃኪም ለመታየት የሚወስደው አማካይ ጊዜ ሶስት ሰዓት እንደሚፈጅ ይነገራል።አንዳንዴም በተለይ ታካሚ በሚበዛበት ሰዓት ወደ ሆስፒታሎች ከሄዱ ውሎና ታድሮ የተመለሱ ኢትዮጵያውያን ህመምተኞች የደረሰባቸውን እንግልት ከእራሳቸው እንደበት መስማቱ የተሻለ ሳይሆን አይቀርም።

የሐኪም ቤት የሥራ መጓተት እንደ አገራችን በአላደጉ አገሮች የሚያዘግመው የሀኪም፤ የነርስ፤የሐኪም ቤት እጥረትና የበሽተኛ ብዛት ሰላለ ነው። በእርግጥም የሰለጠኑ አገሮች እንደደሃ አገሮች አብዛ እንጂ የባለሙያ እጥረት አለብን ቢሉም የአለባቸው የባለሙያ እጥረት ከደሃ አገሮች ጋር አይወዳደርም። ምክንያቱም የሰው ኃይል እጥረት ቢኖርባቸውም ስራቸውን በዘመናዊ ቴክኖሎጂ መሳሪያ እየተረዱ ይሰራሉ። ነገር ግን እንደሚጠይቁት ክፍያ ቢሆን ሥራው መፋጠን በተገባው ነበር፤ ፡ በመሆኑም በሰለጠኑ አገር ውስጥ ያሉ ሀኪም ቤቶች ወይም ክሊኒኮች በደሃ አገሮች ውስጥ እንዳሉ ሃኪም ቤቶች ለምን ሥራቸው እንደማይፋጠን ለተጠቃሚውና ለታዛቢዎች ግራ የሚያጋባ የሥራ ሂደት ነው።ይሁንና የሀኪም እጥረት የተሟላበት አገር እንደሌለ በየጊዜው እየታተሙ የሚወጡት ጽሁፎች ይጠቁማሉ። ነገር ግን በኢኮኖሚ የበለጸጉ አገሮች ገንዘብ ሰላቸው በፈለጉት የበሽታ ዓይነት የሰለጠኑ ባለሙያዎችን ከፍተኛ ደመወዝ እየከፈሉ የማሰራት እድል እንበጣለን እያሉ የአገራቸውን የመወደጃ የሰው ኃይል መሳቢያ ፖሊሲ በሰሚያራምዱ ብሎም የደሃ አገር ሃኪሞችን ለልዩ ሙያ ሥልጠና ወደ አገራቸው እያስገቡ/እየጋበዙ ትምህርቱን ሲጨርሱ በጥቅም እየደለሉ በማስቀረት ህዝባቸውን እንዲያገለግሉ ስለሚቀጥሩ በኢኮኖሚ ያደጉ አገሮች የሃኪም እጥረት ያለባቸው አይመስልም ነበር። ይህም የባለሙያዎች መሰህብ ለመሆን አብቅቷቸው በደሃ አገሮች ወስጥ ያሉ አጠቃላይ ባለሞያዎች ተሰድደው እንዲኖሩ ከሚያደርጋቸው ምክንያቶች አንዱ ለመሆኑ የዚህ ጽሑፍ አቅራቢ በ2010 ዓ.ም ጽፎ ባሳተመው "The Ethiopian Experience in America, hard cover, second edition" መጽሀፍ በገጽ 84 ላይ በሰፊው ያትታል ።

ባለሙያዎችን እየደለሉ በጥቅማጥቅም ስለማስቀረቱ ጉዳይ የደሃ አገሮች አሁንም የማያቋርጥ እሮሮ በማሰማት ላይ ናቸው።የሰለጠነ የሰው ኃይል እጥረት እንዳይፈጠርባቸው የምዕራባውያን

አገሮች ባለሙያዎችን ከደሃ አገሮች በየምክንያቱ ከማስውጣት እንዲቆጠቡ በዓለም አቀፍ ድርጅት አማካይነት የተደረሰ ስምምነት ቢኖርም፤ ባለሙያዎቹ እራሳቸው ነጻነት ተነፈግን፤ ለሙያችን በቂ ክፍያ አይከፈለንም፤ ሞያችንን ልንገለገልበት አልቻልንም ወዘተ. . .በሚል ምክንያት የአስተማራቸውን ትውልድ አገር ጥለው ወደተቀበሏቸው አገሮች ተሰድደው እየተጨነቁና እየተጠበቡ የባዕድ አገር ህዝብን ሲያገለግሉ ይታያሉ።

የተማረ የሰው ኃይል መፍለስን በተመለከተ እንደ ፈረንጆቹ ዘመን አቆጣጠር በጥር ወር 2014 በአውሮፓ በተደረገው ስብሰባ ላይ የባለሃብት አገሮች በአፍሪካ አህጉራት ውስጥ መዋለንዋይ እንዲያፈሱ ፈቃደኛነታቸውን የአፍሪካ አንድነት ድርጅት ጽ/ቤት ጥያቄ ባቀረበበት ጊዜ የአገሩ ተወላጅ የሰለጠነ የሰው ኃይል/ባለሙያ መኖር አለበት የሚል አንደኛው የባለሃብቶች ከቅድመ መስፈርታቸው ጥያቄ ነበር።በዚህ ሳቢያ የአፍሪካ አንድነት ጽህፈት ቤት የተመሰረተበትን 50ኛ ዓመቱን ሲያከብር የሰለጠነ የሰው ኃይል ከየአገሩ በመውጣቱ ጉዳይ ላይ ቅድሚያ ሰጥቶ እንደሚወያይ አጀንዳ ተይዞ ነበር። መሰረቱ ካናዳ የሆነው CUSO የተሰኘው የዓለም አቀፍ ድርጅትን ዋቢ አድርጎ በ1990-2006 ታትሞ የወጣ አንድ ጥናት እንዳመለከተው ደግሞ በእነኝህ ዓመታት ውስጥ ብቻ በሺዎች የሚቆጠር ልዩ ልዩ ሙያ ያለው የተማረ የሰው ኃይል ከአፍሪካ አህጉራት በልዩ ልዩ ምክንያት እንደወጣ ጠቁሟል።

ከላይ የተመለከተውን አጠቃላይ አስተያየት በዚህ ላይ እናቁመውና ለህክምና ሥራ ያለመፋጠን ሌላው ምክንያት ነው ተብሎ ወደሚጠረጠሩት የአሜሪካን አገር ሥርዓተ-ህክምና ሂደቶች በግርድፉ ሲታዩ ደግሞ፤ አንድ ታካሚ/ህመምተኛ የሚከተሉትን የህክምና የአሰራር ሂደቶች/ቅደም ተከተሎች ወይም ደረጃዎችን ማለፍ ግዴታ ነው።

የመጀመሪያው ደረጃ ሂደት

በሽተኛው ሀኪሙ ዘንድ ከመድረሱ በፊት በእንግዳ አስተናጋጅ ቢሮ በኩል የሚከናወኑ የምዝገባ መሠረታዊ ሂደቶች አሉ። እነሱም፥-

ሕመምተኛው ህመሙ ለሞት የሚያደርሰው ባይሆንም እየተሰቃየ/እያቃሰተ ቢሮ ሲገባ ለምን እንደመጣና ቀጠሮ እንዳለውና እንደሌለው ከተጠየቀ በኋላ ተራ ለመያዝ ስሙን ያስመዝግባል፤ ግለሰቡ በተለይ ለህክምናው ቤት የመጀመሪያ ጊዜው ከሆነ ስለራሱ ዝርዝር መረጃ መጻፊያ ቅጽ ተሰጥቶት ሞልቶ እንዲመልስ ይጠየቃል።

የተሰጠውን ፎርም/ቅጹን ሞልቶ ሲመልስ በእንግዳ ተቀባይዋ ጸሐፊ በጥያቄና መልስ ከተዋከበ በኋላ ፎርሙን ሰጥቶ ይቆያል።ነርሷ በሽተኛው ከሞላው ቅጽ ላይ ስለሕመሙ ጠቃሚ መረጃ፤ ሰላለው የመድኅን ዋስታናና ስለአከፋፈሉ ሁኔታ በኮምፕዩተር ከመዘገበች በኋላ ስለገንዘብ አከፋፈሉ ጉዳይ ተነግሮት መስማማቱን ፈርሞ በነርሷ/በነርሱ ስሙ እስከሚጠራ ድረስ ተራውን እንዲጠብቅ ይነገረዋል። በተለይ በሽተኛው ከአሁን በፊት በዚያ ህክምና ቤት አገልግሎት ተጠቅሞ ካልሆነ በአዲስ ታካሚነት ስለሚመዘገብ የህክምና ሂደቱ የተራዘመ አሰጨናቂና አሰምሮ በሚረብሽ ባለ ሁኔታ ውስጥ ይቆያል።

የሁለተኛው ደረጃ ሂደት፤

ታካሚው ተራው ሲደርስ በነርሷ/በነርሱ ተጠርቶ ወደ ቅድመ ህክምና መታያ ክፍል/ክሊኒክ ቢሮ እየተመራ ይገባል። ከዚያም በህመምተኛውና በነርሶቹ በተሞላው ቅጽ ላይ መረጃ መሠረት በማድረግ ከተወያዩ በኋላ ህመምተኛው ከሚሰማው ህመም ጋር ግንኙነት ያለው ምልክት በበሽተኛው ሰውነት/ቆዳ ላይ በአይን የሚታዩ ምልክቶች እንዳሉና እንደሌሉ የሰውነቱ ክብደትና የትኩሳት ኃይሉ ተመዝግቦ ዶክተሩ ምርመራ ወደሚያካሄድበት ክፍል ገብቶ ዶክተሩ መጥቶ እስከሚያየው ድረስ እንዲጠባበቅ ተነግሮት ይቀመጣል።

ነርሷ/ነርሱ የታካሚው ታሪክ የተመዘገበበትን ፋይል/ዶሴ ዶክተሩ እንዲመለከተው ቢሮ ጠረጴዛ ላይ ወይም የዶክተሩ ቢሮ በራፍ ላይ ባለው የፋይል ሳጥን ውስጥ ያስቀምጣሉ።ዶክተሩም በሽተኛውን ከማግኘቱ በፊት የቀረበለትን የበሽተኛውን ህመምና የጤንነት ታሪክ መግለጫ በጥሞና አንብቦ ከተረዳ በኋላ ታካሚው/ህመምተኛው ወደሚገኝበት ክፍል ተረጋግቶ ይገባል።

የሦስተኛው ደረጃ ሂደት፤

ሀኪሙ ለመታከም ከመጣው ግለሰብ ጋር አጭር ትውውቅ ካደረገ በኋላ በነርሶቹ አማካይነት ከቀረበለት መረጃ ጋር ለማመሳከርና ግልጽ ያልሆነለት ነገር ካለም ግልጽ ለማድረግ በሽተኛው የሚሰማውን ስሜትና ህመሙ መቼ እንደጀመረው እንዲሁም በቅርብ ዘሞዶቹ ላይ በሽታው ከአሁን ቀደም ተከስቶ እንደሆነ እና እንዳልሆነ በቀጥታ ከበሽተኛው አንደበት በመስማት ተወያይተው በማረጋገጥ ወደ አስፈላጊው የምርመራ ክንዋኔ ያመራል።

ከዚያም አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ የበሽታውን ምልክት ከሚያሳዩ ጠቋሚዎች ናሙና ዋናዎቹ መካከል (ደምና ሽንት) እንዲሰጥ ምርመራ ወደሚደረግበት በተለምዶ አጠራር "ላቦራቶሪ" ክፍል፤እንዲሁም ኤክስሬ/ራጂ እንዲነሳ ይነገረዋል። የናሙናው ምርመራ ውጤት ደርሶ ለሃኪሙ ቀርቦለት ከተመለከተ በኋላ ከበሽተኛው ጋር ስለህመሙ ለመወያየትና ስለምርመራው ውጤት ተነግሮት የሚወስደው መድሃኒት እንደሚታዘዝለት ወይም ወደሌላ የህክምና ተቋም እንዲሄድ ከሀኪሙ ተነግሮት ይሰናበታል። ገዝቶ የሚወስደው መድሐኒት ከታዘዘለት ስለአጠቃቀሙ በነርሷ በኩል መግለጫ እንደሚሰጠው ተነግሮት ይጠብቃል። አንዳንዴም ዶክተሮቹ እራሳቸው የመድሀኒቱን ትእዛዝ የያዘ ቅጽ ሰጥተው ያሰናብታሉ። በአብዛኛው ግን የነርስ እጥረት ስላለ ትንሽ ጊዜ መጠበቅ ግድ ይላል።

የአራተኛው ደረጃ ሂደት፤

ነርሶቹ መጥተው ዶክተሩ ስለታካሚው በኮምፒዩተር/በወረቀት ላይ ያሰፈረውን ጽሁፉ አንብበው ከተረዱ በኋላ ህመምተኛው ስለሚገዛው መድሀኒትና አወሳሰድ በአጭሩ ተገልጾለት ጥያቄ ካለው ለጥያቄው መልስ ተሰጥቶት፤ ወደፊት ድንገት ህመሙ ከባሰበት ወይም አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ ስልክ እንዲደውል ተነግሮት የመድሀኒት መግዣውን ማዘዣና አወሳሰድ የጽሁፍ መግለጫ ተሰጥቶት ተመልሶ የሚመጣበትን ቀን ቀጠሮ እንዲያስዝ ወደ እንግዳ ማስተናገጃ ቢሮ ተመልሶ ይላካል። በሽተኛው ወደ እንግዳ ማስተናገጃ ቢሮ ተመልሶ የሚጠበቅበትን ተጨማሪ ክፍያ ካለ ከፍሎ ቀጠሮ ከስያዘ በኋላ መድሀኒቱን ለመግዛት ወደ መድኀኒት ቤት/ፋርማሲ ጉዞውን ያቀናል። ከላይ የተዘረዘሩት የሀክምና አሰራር ቅድመ ተከተሎች ለስራው መራዘም ዓይነተኛ ምክንያት ሳይሆኑ አይቀሩም የሚሉት የጸሃፊውና የጥቂት ግለሰቦች አስተያየቶች ናቸው።

2014

ምዕራፍ ሦስት

ዩን ሻፋዝ ይሆናል መለስ፣ አሟሟት የቀብር ሥነስርዓት እና አገር አመራርን በተመለከተ

በቅርብ ጊዜ ከዚህ ዓለም በሞት ስለተለዩት የቬኑዞላው መሪ ስለአቶ ዩን ሻቫዝ አሟሟትና የቀብር ሥነስርዓቱን አስመልክቶ አንድ ደራሲ አጭር ዘገባ አቅርበው ማስነበባቸው ይታወሳል፣ ፣የእኛህን ጸሐፊ ትንተና ለመድገም ሳይሆን፤ ለ14 ዓመታት በመሪነት አገልግለው ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩት የቬኑዞላው መሪና ኢትዮጵያን ለ21 ዓመት በጠቅላይ ሚኒስትርነት አገልግለው የነበሩት አቶ መለስ ዜናዊ ከአካል፤ከቆዳ ቀለም፤ከቁመትና ከዜግነት ልዩነት በስተቀር ነገረ ሥራቸው ሁሉ- በአጅጉ ተመሳሳይነት ነበራቸው በማለት ተመሳሳይነታቸውንና ልዩነታቸውን ለአንባቢያን ለማሳየት ነው።

ተመሳሳይነታቸውን በተመለከተ፣

የአገር አመራራቸውና የቀብር ሥነስርዓት አፈጻጸም፤የአገራቸውን ህዝብ ተጭኖ በመያዝ፤ ላልተወሰነ ጊዜ በመሪነት ለመቆየት ይቀይሱት ስለነበረው የአስተዳደር መንገዳቸው፤ በውጭው ዓለምና በሕዝባቸው ተዋቂነትን ለማትረፍ ለአገር አሳቢና ጥሩ መሪ ሆኖ ለመታየት በአገር መሰረታዊ ግንባታና በአገራቸው ውስጥ ጸጥታ በማስፈን ጉዳዮች ረገድ ትኩረት በመስጠት በአብዛኛው ተመሳሳይነት ነበራቸው።ሁለቱም ህዝባቸውን ፍትህ በተሞላበት መልክ ባለማስተዳደራቸው ህዝባቸው ከአገር ለመውጣት የማያደርገው ጥረት አልነበረም።ሁለቱ መሪዎች ይጠቀሙበት የነበረው የአመራር ስልት ከሥልጣን ያወረዷቸው የቀድሞ መሪዎች ይከተሉት ከነበረው የተለየ ባለመሆኑ በአገራቸው ውስጥ እየኖሩ ዲሞክራሲ ጽንሰ ሃሳብ ያለው የሕዝብና የአገር አስተዳደራቸውን ስልት እንዲያሻሽሉ ወቀሳ የሚሰነዝሩትን ጋዜጤኞች፤ ምሁሮች፤ ታዛቢዎችና ተቃዋሚዎቻቸውን ለማጥቃት ሲያሰኛቸው ህጉን በየወቅቱ በመለዋወጥ፤ በጥቅም በመያዝ፤ ከሥራቸው በማግለል፤ ሲወንጅሏቸውና ከአገር ውጭ አስገድዶ በማስወጣት ያርቁ ነበር። እንዲሁም በውጭ አገር የሚኖሩ ተቃዋሚዎቻቸውን ከሚደግፏቸው አገሮች መንግስታት ጋር በመተባበር ለማጥቃት ስለሚጥሩና ጸረ ምሁር አቋም ስለነበራቸው የተማረው ምሁር አገሩን እንዲጠቅም ካለማድረጋቸውም ባሻገር በርቀት ጠንካራ የፖለቲካ ተቀናቃኞቻቸው እንዲሆኑ አደርጓቸዋል።በመሆኑም ይመሩበት የነበረው የአገር ውስጥ ህግ ለእራሳቸውና ለተባባሪ ባለስልጣኖች እንጂ ለህዝብ ሲሰራ አልታየም።

የሟቾቹ እሬሳ ግባዕተ መሬት ከተፈጸመበት ጊዜ አንስቶ የተኳቸው መሪዎች አቶ መለስን በሙሴ አቶ ዩን ሻቫዝን በክርስቶስ ስም ሰይመው ሟቾቹ ዘርግተውት በሄዱት የአገር አመራር ሥርዓት እያመለኩ በመከተል ላይ ስለሆኑ ከተቃዋሚዎቻቸው ጋር አብሮ ለመሥራት ግልጽ የሆነ ፈቃደኛነት አላሳዩም። እንዲያውም በውጭ የሚኖሩ ተቃዋሚዎች በውጭ ሆነው ጩኸት ማሰማት እንጂ ለአገራቸው ተጨባጭ የሆነ አስተዋጽኦ ስላላደረጉ ተቀዋሚዎች በአገር ጉዳይ ውስጥ እንዲሳተፉ

ዕድል ሊሰጣቸው አይገባም ብለው የተተኩት

መሪዎቻቸው ተቃዋሚዎችን ያለመቀበል አቋም ከማውጣታቸውም ሌላ ወደፊት ለአገራቸው ለመፈጸም ያሰቡትን ዕቅድ/ራእይ እንኳ ለህዝብ ይፋ አላደረጉም።በዚህ ምክንያት ከደጋፊዎቻቸው በቀር የተኳቸው *መሪዎች* በህዝባቸውና በተቃዋሚቻቸው ዘንድ ተቀባይነት አላገኙም።ሁለቱ ሟች *መሪዎች* በዲሞክራሲ ስም ሥልጣን ከያዙ በኋላ የፖለቲካ ቁጥጥር/ሞኖፖሊ ያደርጉ ስለነበር ከፓርቲያቸው በስተቀር ሌላ የፓርቲ አካል እንቅስቃሴ ማየትና መስማት የማይፈልጉ ነበሩ። አቶ ሻቫዝ በዘይት አምራች ድርጅቶች ውስጥ የነበረውን የቆየ የዋጋ ፖሊሲ በማሻሻል ሚና ይጫወቱ እንደነበርና የፊደል ካስተሮን የፖለቲካ መርሆ አሻሽለው በላቲን አገሮች ሲያራምዱ እንደነበረው ሁሉ፤ አቶ መለስም በአፍሪካ አህጉራት ተቀባይነት ለማግኘት በአፍሪካ አንድነት ውስጥ ተሳትፎአቸውን ለማሳደግ ከፍተኛ ጥረት ከማድረጋቸውም በላይ ቻይና ለአገራቸው የምታደርገውን ዕርዳታ ሌሎች የአፍሪካ አገሮችም ተጠቃሚ እንዲሆኑ የቻይናን የኢኮኖሚ ፖሊሲ በየአጋጣሚው ሁሉ በማራመድ ረገድ ሚና ይጫወቱ እንደነበር ይነገርላቸዋል።

ሁለቱም *መሪዎች* በነበረባቸው የአመራር ድክመትና የብዙሃኑን ድምጽ ባለመስማት በአገራቸው ውስጥ የመሰረታዊ የዕቃ ዋጋ ፍጆታ ግሽበትና የረቀቀ የወንጀል ተግባር ለመስፋፋት ምክንያት ሆነዋል፣ ፣ የኢትዮጵያና የቬኑዙላው ህዝብ በህክምና አገልግሎትና በመድኃኒት እጥረት ምክንያት በህመም ሲሰቃይ፤ሲንገላታና ሲሞት ሁለቱ *መሪዎች* ግን ከአገራቸው ውጭ ሄደው በአገራቸው ወጪ የተሸፈነ የህክምና አገልግሎት ሲሰጣቸው ከቆዩ በኋላ ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተዋል።

ልዩነታቸውን በተመለከተ፣

አቶ ሻቫዝ የህመማቸው አይነት ለሕዝብ ይፋ ሆኖ ለህክምና ከአገር ሲወጡ ጊዜያዊ *መሪ* ወክለው ህክምናቸውን ይከታተሉ ነበር።በአገር ውስጥና በውጭ የሶሻሊስት ርዮተ-ዓለም ካምፕ ደጋፊ መሆናቸውን በይፋ ያሳወቁና ወደ ሶሻሊስት ሥርዓተ-አመራር በጣም ያደሉ ስለነበር ደሃ ህዝባቸውን አቅፈው ኑሮውን አሻሻለውለት እንደነበር የዓለም የዜና ምንጮች አብስረውታል። የአገራቸው ዳር ድንበር ጠባቂና የሃብታም ተቃራኒ ስለነበሩ ከአገር የወጣውን የህዝብና የአገር ሃብት ቢያንስ ወደ አገር ውስጥ ለማስመለስ ጥረት አድርገዋል። በተጨማሪም የላቲን አሜሪካንና የካረቢያን አገሮች ከሚከተሉት የምዕራብ አገሮች ኢኮኖሚ አመራር ነጻ በመሆንና የፊደል ካስትሮን የፖለቲካ መርሆ በመከተል አገራቸው ውስጥ በድህነት ኑሮ የሚሰቃየውን ህዝብ ከድህነት ለማውጣት ችለዋል። የላቲን አህጉራትም ከአደጉ አገሮች በምንም መልኩ ስለማያንሱ በፖለቲካውም ሆነ በኢኮኖሚ ውህደት ቢያደርጉ አሁን ቻይና ከደረሰችበት የዕድገት ደረጃ የማይደርሱበት ምክንያት እንደሌለ በማነቃቃት አስተባብሮ አንድ ለማድረግ ስራዬ ብለው ግፊት ያደርጉ ስለነበር ከምዕራብ አገሮች ጥላቻን አትርፈዋል።ሟቹ አቶ ሻቫዝ አገራቸውን ለማሻሻል የሶሻሊስት

ማኒፌስቶን/የፖለቲካ ርዮተ - ዓለምን ከ21ኛው ክፍለ ዘመን ጋር እንዲራመድ አድርገው በመቅረጽና በመተግበር ይጠቀሙበት ስለነበር የእስፓኒሽ ቋንቋ ታናጋሪ አገር *መሪዎችን* ቀልብ ስበው *መታየታቸው* ምዕራብ አገሮችን አስግቶ በተለይ በአሜሪካ *መንግሥት* ተወግዘው ነበር።አቶ ዩጎ ሻቫዝ አክራሪ የካቶሊክ ሃይማኖት ተከታይ ስለነበሩ በመድረክ ላይ ሲወጡ እንኳን *ፊታቸውን* በእጃቸው በመስቀል አምሳያ ሳይባርኩ ንግግር አይጀምሩም ነበር።ዩጎ ሻቫዝ በወታደርነት ያገለግሉ በነበሩበት ጊዜ ለህዝብ በመቆርቆር የመንግስት ግልበጣ ሙከራ አካሂደዋል ተብለው ታስረው ነበር።ተጠቃሹ ግርማ ሞገስ የነበራቸውና ፈገግታ ማሳየት የሚቀናቸው *መሪ* ነበሩ።

አቶ መለስ ግን በምስጢር ከአገር ውጭ ሄደው ህክምና ላይ የነበሩና የበሽታቸው ዓይነት ምን እንደነበር እስካሁን ድረስ ለህዝብ አልተገለጸም።በህክምና ላይ በነበሩበት ጊዜም የሚተካቸው ሰራተኛ አልወከሉም፤መንግስት ገልብጠው ስልጣን ለመያዝ በሽብርተኝነት ተሰልፈው ጥቃት በማድረስ፤ ፕሮፖጋንዳ በመንዛት፤ በአገር ውስጥ ካሉ የፖሊቲካ አካላት ጋር ግንባር ፈጥረውና

ከምዕራብ አገሮች በተሰጣቸው ያልተቆጠበ ዕርዳታ ደርግን ከሥልጣን በሰላም አስለቅቀው ሥልጣን ለመያዝ በቁ እንጂ በውትደርነት *ሙያ* አገልግለው አያውቁም።ይሁን እንጂ የአገርና የህዝብ አስተዳደራቸው *መንገድ* ግን የወታደር አገዛዝ ሥርዓትን የተከተለ ነበር።አቶ መለስ ይመሩት ለነበረው ህዝባቸው ከበሬታ ስለማይሰጡ ዘለፋ ያበዙ ነበር። የውጭ አገር ዜጎችና ኢትዮጵያውያን የደንህነት/የፖለቲካ አማካሪዎቻቸው በሚሰጧቸው ምክር ይሁን አይሁን በውል ባይታወቅም አቶ መለስ ተቃዋሚዎቻቸውን የስድብ ናዳ በማውረድና ምክንያት እየፈለጉ አጥቅቶ የማራቅ/የማግለል የረቀቀ አካሄድ ስለነበራቸው በህዝቡም ሆነ በሥራ ባልደረቦቻቸው ላይ የሥነልቦና ፍርሃት ያሳደሩ ሰው ነበሩ።ብስም የክርስትና ሃይማኖት ተከታይ ናቸው ቢባሉም ቤተክርስቲያን አንድም ቀን ሄዱ ሲባል ተሰምቶም ታይቶም አልታወቀም። ለአገር ውስጥ ጋዜጠኞች ፈገግታ ለማሳየት ይሰስቱ እንደነበርና ለውጭ ጸሐፊያን ግን ያልተቆጠበ ፈገግታ በመስጠት የታወቁ ስለነበሩ በዚህም ወቀሳ ይሰነዘርባቸው ነበር።

የግል ታዋቂነትን ለማትረፍ የምዕራብ አገሮች የሚያዙዋቸውን ትእዛዛት ሁሉ ፈጻሚ ስለነበሩ በተለይ ከምዕራብ አገሮች *መንግሥታት* ያልተቆጠበ ደጋፍ ይሰጣቸው ስለነበር በአገራቸው ውስጥ ስለሚያካሄዱት ጸረ-ዲሞክራሲ ሥርዓት አላጋለጧቸውም። አገራቸውን ዲሞክራሲ ለበስ ሶሻሊዝም በሆነ የአስተዳደር ሥርዓት ይመሩ ስለነበር ህዝብ ጨቋኝ መሆናቸው ቢታወቅም በምእራብ አገሮች ደጋፊዎቻቸው ዘንድ ተወዳሽነትን ለማትረፍ የቆሙ እንጂ ለህዝባቸው እንዳልተመቹና የአመራር ድክመት እንደታየባቸው የተነገረላቸው *መሪ* ነበሩ። አቶ መለስ ብልጣ-ብልጥ የነበሩ፤እምነት አጉዳይ፤ ለስራ ባልደረቦቻቸው ምስጋና (ክሬዲት) የሚነፍጉና የሰው ሃሳብ በመጥለፍ የራሳቸው አስመስለው የመጠቀም ልምድ እንደነበራቸው በቅርብ የሚያውቋቸው ግለሰቦች ያወጧቸውት መጣጥፎች ጠቁመዋል።

የህዝብ አመጽ እንዳይነሳባቸው 'ኢትዮጵያዊ ብሄር ሰብ የእራሱን ባህልና ቋንቋ የመጠቀም መብት ሊኖረው ይገባል' በሚል የአገር ውስጥ ፖሊሲ ነድፎ በማውጣት አገራቸውን በብሄር፤በቋንቋ፤በጾታ፤በፖለቲካና በመልክዓ ምድር አቀማመጥ ከፋፍለው ሽብርትኝነትን በመንዛት በህዝቡ ሥነልቦና ውስጥ ፍራቻ እያሳደሩና ለግል ባለሃብት የሚያደሉ ባለጸጋ ነበሩ እንጂ ለሰፊው ህዝባቸውና ለአገራቸው የሚጠበቅባቸውን ያህል ሳያገለግሉ ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተዋል።

-2013

ምዕራፍ አራት

ጎመን (ለ) በጤና፣የዲካብ ፋርመርስ ማርኬት ሠራተኞች ተሞክሮ

ከላይ በርዕስ-ጉዳዩ ላይ የተጠቀሰው ድርጅት በአትላንታ ከተማ ለመኖር የመጣውን ብዙት ያለው ኢትዮጵያዊያን ጥገኛና ስደተኛን ለዓመታት ያህል ቀጥሮ የአሜሪካንን አገር የአሰሪ፤ የሠራተኛ ግንኙነትና የስራ ባህርይ በተግባር እያስተማረ አዲስ መጤውን ወገን ያቋቋመና ለማኖር ያበቃ ድርጀት ስለሆኑ በርካታ ማስረጃ ማቅረብ ይቻላል። ስለተባለው ደርጅት፤ በውስጡ ተቀጥረው ይሰሩ የነበሩና አሁን በመስራት ላይ ስለሚገኙት ኢትዮጵያዊያን ወይም በተለምዶ አጠራር (አበሾች) ስላዳበሩት የሥራ ተሞክሮ በጽሁፍ ተዘጋጅቶ ቢቀርብ አገልግለው ለወጡት የቀድሞ ሰራተኞች የትዝታ፤ እነሱ በነበሩበት ጊዜና አሁን ይህ ድርጅት ስላለበት ሁኔታ ለማነጻጸርና ማስታወሻ እንዲሆናቸው፤ አሁን በውስጡ ለሚሠሩትና ለሌላው አንባቢ/ለኮሚኒቲው ደግሞ ትምህርት ያስተላልፋ ይሆናል በሚል ግምት ይህ ጽሁፍ ተዘጋጅቶ ለመውጣት በቅቷል።ኢትዮጵያውያን ከዲካብ ፋርመርስ ማርኬት ጋር ስላላቸው የሥራ ግንኙነትና ተሞክሮ ቢዘረዘር አንድ መጽሐፍ ሊወጣው ይችላል።ወደፊት ፈቃደኛ የሆነው ታሪካቸው በመጽሐፍ መልክ ተጽፎ እስከሚወጣላቸው ድረስ የሥራ ተሞክሮዋቸውን፤ የግል አስተያየታቸውንና የድምጽ እርካታቸውን ለኮሚኒቲያቸው ለማካፈል ፈቃደኛ የሆነው ለተገኙት ለእነኝህ ወገኖች የጸሐፊው ምስጋና ይድረሳቸው በማለት የሰጡት ተሞክሩ ለጊዜው በአጨሩ ተዳስሷል።

ሰፋ ያለና የተለያየ ሃሳብ ለማግኘት ይረዳ ዘንድ በድርጅቱ ውስጥ ተቀጥረው ይሰሩ የነበሩና አሁንም በመሥራት ላይ የሚገኙ ከሁለት ዓመትና ከዚያ በላይ ከአገለገሉ ሠራተኞች ጋር በየአጋጣሚው በተገኙበት ቦታና ጊዜ ውይይት ተካሄዷል።ግለሰቦቹ ለቀረበላቸው ጥያቄ በአጸፋው የሰጡት መልስ በአጭሩ እንደሚከተለው ሲሆን፤እነኝህ ግለሰቦች የሰጡት መልስ የግል አመለካከታቸውን እንጂ የዲካብ ፋርመርስ ሰራተኞችን ወክለው እንዳልሆነ ይታወቅልን ብለዋል።የቃለምልልስ ዘገባው ቀጥሎ ቀርቧል። ይኸው ትብብራቸው ወደፊትም እንደሚቀጥል ጸሐፊው ተስፋ ያደርጋል።

በዲካብ ፋርመርስ ማርኬት ድርጅት ውስጥ ይሰሩ የነበሩትም ሆነ አሁን በመስራት ላይ ያሉ በቃለምልልሱ ላይ በተካፈሉት ሰራተኞች ስለድርጅቱ ያላቸው መረጃ፤የሥራ ተሞክሮ፤ ስለወደፊት ዕቅዳቸውና የሰጡት የግል አስተያየት ገላጭ መልስ ረጅም በመሆኑና ተመሳሳይነትም ያለው ሆኖ ስለተገኘ መግለጫቸው ተዋህዶ ተጽፎ እንዲወጣ ተደርጓል።

የተማረ፤ አገሩን በሚገባ የሚያውቅ ስደተኛና በአሜሪካ ተወልዶ ጥርሱን ነቅሎ ያደገው ህብረተሰብ አገር ወስጥ የሥራ እጥነት ቁጥር በበዛበት በአሁኑ ወቅት በአጭር ቆይታችን ውስጥ ይህን የስራ እድል አግኝቶ ተቀጥሮ እየሰራ እራስን ማስተዳደር መቻል ቀላል እርምጃ ያለመሆኑን እንኳን እኛ ሌላው ወገን እንደሚረዳው ጠቁመዋል። ይህ እንዳለ ሆኖም የአገሬው ሰው ሥራውን የማይፈቅድበት እራሱን የቻለ ምክንያት ኖሮት ወይም ስራውን ንቆት እንጂ ለመቀጠር ከእኛ ጋር ለመወዳደር ቢቀርብ ኖሮ የመቀጠር እድላችን ዝቅተኛ በሆነ ነበር።ኢትዮጵያውያን በተባለው ድርጅት

ውስጥ የመቀጠር ዕድል ሊያገኙ የቻሉት በእኛ ግምት ሁለት ምክንያቶች ያሉ ይመስለናል።አንዱ የቀድሞ ሠራተኞች በድርጅቱ ውስጥ ጥለው የሄዱት መልካም ስምና ጥሩ ተግባር ኢትዮጵያውያን የሥራ ዕድል እንዲያገኙ ደንታዬ ብለው የተጫወቱት አዎንታዊ ሚና አመርቂ በመሆኑ እነሱ ሁኔታዎችን አመቻችተው ባይሰናበቱ ኖሮ የመቀጠር ዕድሉ አነስተኛ በሆነ ነበር።ሁለተኛውና ዋነኛው ምክንያት ድርጅቱ ኢትዮጵያውያንን ለመርዳት ያለው መልካም አመለካከትና ፈቃደኛነት የተሞላው ስለሆነ ነው። ይህ በመሆኑ የመቀጠሪያ መሥፈርቱን አሟልቶ የተገኘ አዲስ መጡ ወገን እየተቀጠረ የእንግሊዝኛ ቋንቋውን የሚያሻሽልበት፤የአሜሪካንን የሥራ ባህርይና የደንበኞች መስተንግዶ ሞያን የሚለማመድበት አንዱ ቋሚና አለኝታ ድርጅት ለመሆን በቅቷል።

እንደሚታወቀው በግምት 20,000 ያህል የሚሆን ኢትዮጵያዊያን በተለያየ ምክንያት ከአገሩ ወጥቶ በአትላንታና በዙሪያዋ በሚገኙ ዋና ዋና ከተሞች ተበትኖ ይኖራል።ከዚህ ውስጥ በግምት ከግማሽ በላይ የሚሆነው በስደተኛነትና በዲቪ ቪዛ ወደ አሜሪካ የገባው ወገን ስለሆነ ከማንኛውም አገር መጥቶ እንደሚያደርገው ስደተኛና ጥገኛ ባህሉንና የህዝቡን የመግባቢያ ቋንቋ የማወቅ ችሎታው እስከሚያዳብር ድረስ ቋንቋና ሞያ በማይጠይቅ የስራ መደብ ላይ ተቀጥሮና በጉልበት ስራ ላይ ተሰማርቶ የአሜሪካን አገር የኑሮ መጀመሪያ ሂደትን ተያይዞት እራሱንና በስሩ የሚተዳደረውን ቤተሰብ እየረዳ ለጊዜው ይቆያል።በዲካብ ፋርመርስ ማርኬት ተቀጥሮ የስራ ልምምድ አድርጎ አገሩን የተላመደው 80% (በመቶው) ያህሉ ኢትዮጵያዊያን/አበሻ ደግሞ የምግብ ሸቀጣሸቀጥ በሚሸጥባቸው፤ በቤንዚን ማደያ [ኮንቪንየንስ ስቶር (መደብር)]፤በታክሲና በመኪና ማቆም (ቢፓርኪንግ) ሥራ ላይ እና በአትክልት ዘራ-ዘር ምርት የንግድ ዘርፍ በሚሸጥባቸው መደብሮች ውስጥ ተቀጥሮ ለመሥራት ያተኮረባቸውና የኢትዮጵያውያን ግብረ-ኃይል የበዛባቸው የሥራ መደቦች ናቸው።በመሆኑም በተጠቀሱት የሥራ መደቦች ላይ ተቀጥረው የሚሰሩ ወገኖች ስለሥራው ምንነትና በአጠቃላይ ያላቸውን ተሞክሮ በጽሁፍ አውጥተው ለወገናቸው ቢያካፍሉ ህብረተሰቡን ስለሚረዳ ተግባራዊ እንዲያደርጉት ይመከራሉ።

በእርግጥ አብዛኛው ስደተኛ አሜሪካ ገብቶ በሚኖር ጊዜ ይህ ውጣ ውረድ ይገጥመኛል ብሎ አይገምትም። ከተረጋጋና ሁኔታዎችን በተጨባጭ ካየው በኋላ ግን በኢኮኖሚ የጎለበተውና የስልጣኔን ቁንጮ የጨበጠ አገር ህዝብ የኑሮ ባህርይ ሰላም የሚነሳ፤ በህብረተሰብ መካከል ፍቅር የሚያሳጣ፤የሚያስጨንቅ፤እራስ ወዳድ፤አንዱ ለአንዱ እንዳይተኛ ወይም እንዳይተዛዘን የሚያደርግና የባዕድ ኑሮ የሚከተል መሆኑን በጥቂት አመታት ውስጥ በመጠኑም ቢሆን ለመረዳት ስለሚያስችል፤ ከማህበራዊ ኑሮ አኳያ ሲታይ አገራችን አንኳን ኋላ ቀር ሆነች ያስብላል።

አገር ቤት የሚኖረው ወገን ስለአሜሪካን አገር ኑሮ ተሰድዶ በሚኖረው ወገኑ አማካይነትና በዘመኑ ቴክኖሎጂ ሳቢያ የኑሮ ሁኔታውን በጥቂቱ መረጃ እያገኘ ለማወቅ ቢያስችለውም፤ በእሩቅ መረዳትና በወስጡ ማለፍ የተለያዩ ነገሮች/የየቅል ናቸው። በመሆኑም ወደ አሜሪካ ለመምጣት የሚያስበው ወገን በአካል መጥቶ በኑሮ ክብደት ምሬቱን ሲያሰማ ከማዳመጥና ሲጨነቅ ከማየት ይልቅ የአሜሪካ ኢኮኖሚ እስካልተሻሻለ ድረስ ኑሮው የበለጠ እየከበደ እንደሚሄድና የወደፊቱ ኑሮ አዝማሚያው ምን እንደሚመስል ባሉበት በግልጽ ማስረዳት የወገናዊነት ማረጋገጫ ነው።የኑሮውን ትክክለኛ ነጸብራቅ ቀደም ብለን ብናውቅ፤በኑሮ መጨነቅና መጠበብ ካለማ ኢትዮጵያ ይረክሳል፣፡ ያም ሆነ ይህ ሁኔታውን ቀድመው ለመረዳት የቻሉ ወገኖች ጥቂት ጊዜ ሠርተው ወደ አገራቸው እንደተመለሱት አንዳንድ ወገኖች ሁሉ እኛም የመመለሻና በእጃችን ላይ ጠርቀም ያለ ገንዘብ እስከምንይዝ ድረስ እንጂ ሁኔታው በዚህ ከቀጠለ ቤተሰብ አምጥቶ ለብዙ ጊዜ የመቆየቱን ጉዳይ በይታሰብበታል የያዝን ጥቂት ግለሰቦች አለን ብለዋል።

በአገር ቤት ያለው ወገን የአገሪቱ የኢኮኖሚ አቅም ባለመፍቀዱ እኛ ያገኘነውን ይህንን የሥራ እድል ያላገኘ ህዝብ በመሆኑ፤ችግር መኖሩ እየተነገረውና እያወቀ ለትምህርትም ሆነ ስርቶ ለመኖር ከወጣትነት እስከ አምሳ (50) ዕድሜ ክልል ውስጥ ያለው ገጠሬውና ከተሜው ወገን እራሱንና ቤተሰቡን ይዞ የዓለም መጨረሻ ነች ተብላ ወደሚነገርላት ምድረ-አሜሪካ ገብቶ እራሱን ለማኖር፤

ልጆቼን አስተምሮ ለወግ ለማዕረግ አብቆቶ የጡረታ ዕድሜው ሲደርስ መብቱን አስከብሮ ወደአገሬ እመለሳለሁ የሚል ዓላማ አንግቦ በቦሌና በጎረቤት አገሮች ድንበር አሳብሮ ለመውጣት የማይመኝ አበሻ/ወገን እንደሌለ ግለሰቦቹ "አልበሜን ግባ በለው" በሚለው የአባቶቹ አነጋገር ለቀረበላቸው ጥያቄ የግል ሃሳባቸውን በመንረም ገለጸውታል።

ይሁንና ጊዜው ያመጣውን የተጨንቆ ኑሮን መወጣት ግን የኑሮው ሂደቱ ስለሚያስገድድ፤ አንድ ግለሰብ የተሟላ ጤንነት እስካለው ድረስ ሰርቶ መኖርና ለሌላው ምሳሌ ሆኖ መገኘት ብሎም አገርን በጥሩ ስም ማስጠራት ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ የሆነ ሁሉ ህጋዊና የማህበራዊ የውዴታ ግዴታው ነው። የሥራን መሠረታዊ ጥቅምን አብዛኛዎቻችን የምንመለከተው ለኑሮ መተዳደሪያ የሚሆን ገንዘብ ማፍሪያ ብቻ አድርገን ነው እንጂ ሥራ ሙያን ለማዳበር፤ኑሮን ለማሻሻል፤ጤናን ለመንከባከብና ለመሳሰሉት ዓብይት ጉዳዮች ወጪ መሸፈኛ የሚሆን ገቢ ለማፍራት፤ አዕምሮ እንዳይቦዝን፤ የሚያጋጥመንን የማህበራዊና የግል ችግሮችን ለማዘናጋት ከፍተኛ አስተዋጽኦ በማድረግ ረገድ አስተዋጽኦ እንዳለው የምንረዳው ሰራ ፈት ሆነን ስንገላታ ብቻ ነው።

የአሜሪካን አገር ሥራ ፍለጋ ዝግጅት/ጉዳይ ለአንባቢያን አዲስ ነገር ባይሆንም፤በለአገሪቱ ኢኪኖሚ መውደቅ "ምን ታውቃለህ ከማለት ማንን ታውቃለህ" የሚለው አባባል አሁን ተጠናክሯል፣ ፣ አይደለም ይቅርና በሙያ ቀርቶ ተራ የጉልበት ሥራ እንኳን ፈልጎ ለማግኘት ችግር ፈጥሮብናል። ቀጣሪ ድርጅቶች ለኢኮኖሚው መውደቅ ምስጋና ይግባው እያሉ ሠራተኛ አማርጦ የመቅጠር ሰፊ ዕድል ለማግኘት ጊዜው ስለፈቀደላቸው በፈለጉት ክፍያ እየቀጠሩ ሲላቸው ካለምክንያት እያባረሩ ሠራተኛ ያፈራርቃሉ።የቀጣሪውና የአሰሪው ባህርይ ተለውጦ ሠራተኛው ያለ የሌለውን ጉልበቱን ሥራ ላይ እያፈሰሰ የሚፈለግበትን የስራ ውጤት ቢያሳይም እንኳን አይጥማቸውም።ጊዜው እየተለዋወጠ፤ኑሮው እየተወደደ፤ስራ ፈላጊው እየበረከተ በሄደ ቁጥር ምንም አይነት ሙያ ቢኖረንም በራስና በግል ሙያ መተማመን ብቻውን በቂ ባለመሆኑ የታሰበውን የስራ ዓይነት ይዞ በአጭር ጊዜ ውስጥ "ማንም ግለሰብ አሜሪካን ገብቶ ከጣረ ኑሮውን አሻሽሎ ለመኖር ይበቃል እየተባለ የሰው ኃይል ወደ አገር ውስጥ ለማስገባት የሚነገረውን የጥንት "የአሜሪካ ሕልም" ጭራ እጨብጣለሁ ብሎ መገመት በአሁኑ ጊዜ ከባድ የሆነበት ወቅት ነው። የሥራ ምርጫ ስለታጣ ወጪ መሸፈኛ በሚከፈል የሥራ መደብ ላይ የተማረውም ያልተማረውም ኢትዮጵያዊ ተሰማርቶ ለመቆየት ተገድደናል።መከበር በአገር እንደሆነ ይበልጥ አስገንዝቦናል፤ሥራ ክቡር ነውና ተምረናል ብለን ሥራ አንንቅም። ይህ እንዳለ ሆኖ ቀደም ብሎ አሜሪካ የገባው ወገን በልዩ ሙያው፤በስውና በራሱ ጥረት በመንግስትና በግል ድርጅት ተቀጥሮ የሚሰራው ቅርርብ ያለውን የእራሱን ወገን ለማስቀጠር ጥረት ከማድረግ በቀር የወገንነት ስሜት ራዒይ አድርቦት ለሌላው ሲቸገርና ሲያስብ ስለማይታይ ትዝብትን አትርፏል። የግል ድርጅት ከፍተው የሚሠሩም ሆነ በሚያስተዳድሩዋቸው ድርጅቶች ውስጥ ለአበሻው ተመጣጣኝ ክፍያ ያለመፈጸም፤ አስተዳደራዊ ተጽዕኖ ማድረግ፤ለሌላው ዜጋ የሚሰጡትን ከበሬታ ያለመስጠት ከመኖሩም በላይ ወገናቸውን ቀጥረው ለማሰራት አይፈቅድም፤ቢፈቅድም እንኳ በአነስተኛ ክፍያና ካለተጨማሪ ጥቅማጥቅም እንደሚሆን በተሞክሮ እንዳረጋገጡት አስረድተዋል።ታዲያ ለዚህ ይሆን ወደ አንዳንድ ድርጅቶች ስንሄድ አበሻ ሠራተኛ መኖሩን ሰናይ ቅር የሚነሰኘው? ለሚለው ጥያቄ መልሱን ለአንባቢያን እንተወው ብለዋል።

የግል ኑሮአችንን ለማሻሻል በእቅዳችን ጸንተን እንዳንቆይ ትልቁ እንቅፋት የሆኑብን ኩራት፤ ትዕግስት ማጣትና ተስፋ መቁረጥ ናቸው።ይሁንና እንዴ ከአገር ተወጥቷልና የአካባቢው ተጽእኖና ከአገር ቤት ይዘን የመጣነው ጎታች ባህላችንና የግል ባህሪያችን ሳይበግረን፤በትንሹም በትልቁም ሆደ-ባሻ ሳንሆን፤ ተስፋ ባለመቁረጥ የታቸለንን ሁሉ ከማድረግ ወደፊት እንጂ ወደኋላ አንልም ብለዋል።

-2013

የውስጥ እይታ

ከላይ በርእሱ ላይ ስለተመለከተው ድርጅት ጎመን በጤና በሚል ርዕስ አጠቃላይ የመንደርደሪያ ሃሳብን ያዘለ ጽሁፍ በአንደኛው ክፍለ ርዕስ ላይ ተጽፎ በአለፈው ወር ውጥቶ እንደነበር የሚታወስ ሲሆን፤ ይህ ርዕስ ደግሞ በድርጅቱ ውስጥ ኢትዮጵያውያን ያላቸውን የእርስ በእርስ ግንኙነትን የሚያመለክት ይሆናል።

ሥራውን ማካሄድ የጀመርኩት እንደ አውሮፓውያን ቀን አቆጣጠር "በ1977" ዓ.ም ላይ ነው የሚለው የዲካብ ፋርመርስ ማርኬት ድርጅት እንደማንኛውም የአሜሪካን አገር አሰሪ ድርጅት ባለው የውስጥ መተዳደሪያ ደንብ መሰረት ግለሰቦችን ቀጥሮ የሚያሰራ፤ከላይ ወደታች የአመራር ተዋረድ ሥርዓት የሚከተል፤በተለይ የአትክልት፤ የፍራፍሬና ተዛምዶ ያላቸውን የምርት ውጤቶችን ለደንበኞች አቅርቦ በመሸጥ ንግድ ሥራ ላይ የተሰማራ ዕውቅ ድርጅት ነው።

የቅጥሩን መስፈርት አሟልቶ የቀጠረውን የሰው-ኃይል ከአንድ አገር ከመጣው ዜጋ ጋር አጣምዶ መድቦ ማሰራት ድርጅቱ የሚከተለው የውስጥ መመሪያው በመሆኑ፤ ሠራተኛው በተመደበበት የሥራ ገበታ ላይ በእራሱ አገር ቋንቋ እተነጋገረና እየተግባባ ስራውን ስለሚያከናውን የስራ መደቡ ከደንበኞች ጋር የሚያገናኝ ካልሆነ በቀር ሰራተኛው በሥራው ላይ እያለ የእንግሊዝኛ ቋንቋ የመናገር ችሎታውን የማሻሻል ዕድሉ የመነመነ ነው። ይህንኑ በመረዳት ሠራተኛው የእንግሊዘኛ ቋንቋ የመናገር ችሎታውን እንዲያሻሽል በግሉ ጥረት እንዲያደረግ ድርጅቱ ይመክራል። የተቀጠረው ግለሰብ መንግስት ለተራው ሰራተኛ እንዲከፈለው ተምኖ ያወጣው ዝቀተኛ ክፍያ (ሚኒመም ዌጅ) በሰዓት እየተከፈለው ቢቀጠርም፤ ከኑሮው ውድነት አኳያ ሲታይ፤ሥራውና ክፍያው አይመጣጠንም፣ ፣ እያንዳንዱ ሠራተኛ በቀን ሙሉውን (8) ሰዓት የመስራት እድል ያለው ቢሆንም፤ በሰዓት ከሚያገኘው ክፍያ (ሌላ) ተጨማሪ ጥቅማጥቅም የለውም።

ድርጅቱ ያለበት ሰፍራ አማካይነቱ የግል ተሽከርካሪ/መኪና ለሌለው እግረኛ ሰራተኛ እንኳ በህዝብ ማመላለሻ አገልግሎት እየተጠቀመ ሰርቶ ወደ ቤቱ ለመግባት ምቹነት አለው። በተለይ አዲስ መጥ ሰደተኛ የአካባቢ የኑሮ መጣጣም ትምህርታዊ መግለጫ ሳይሰጠው የሚሰራበትና ሰራተኛውን ከአገሩ የስራ ጠባይ ጋር የሚያላምድ፤ የተሻለ የስራ ዕድል

እስከሚያገኝ ድረስ እራሱንና ቤተሰብን እየረዳ የሚቆይበት ድርጅት በመሆኑ በተለይ ለእኛ ለኢትዮጵያውያን ባለውለታችንና የማይረሳ ተቋም እንደሆነ ማንም ሰው ሊረዳው ይገባል ብንል ማጋነን አይሆንብንም። ምክንያቱም ቀደም ሲል በብዛት ወደ አትላንታ ከተማ ለመኖር ከመጣው አበሻ አብዛኛው በዚህ ድርጅት ውስጥ ተቀጥሮ ያላገለገለ፤ ስለአሜሪካን አገር የድርጅት ሰራ፤ የአሰሪና የሠራተኛ ጠባይ ተሞክሮ ያገኘበት፤እራሱን ያስቻለ ድርጅት በመሆኑ ትዝታ ያላደረብን የቀድሞና የአሁኑ ጊዜ ስራተኛ ጥቂት ስንሆን፤እኛም እንደቀድሞዎቹ ወገኖቻችን ሠርተን ለመኖር፤ ልምድ ለመቅሰም፤ ድርጅቱም ከነበረበት ለማደግ በአግባቡ ተጠቅሞብናል።

በድርጅቱ ውስጥ ከተለያዩ አህጉራት የመጣው ስደተኛ ተቀጥሮ የሚሠራበት ድርጅት ቢሆንም፤ በግምት 80% (በመቶው) ያህሉ የጉልበት ሰራተኛ ኢትዮጵያዊ (አበሻ) ስለሆነ፤ ከሌላው የአፍሪካ አህጉራት የመጣው ተቀጣሪ ሠራተኛም እንደ ኢትዮጵያዊያን (እንደ አበሻ) ለመታየት በቅቷል ማለት ይቻላል።እኛም በተባለው ድርጅት ውስጥ ተቀጥረን ለመሥራት በመብቃታችን ብዛት ካለው ሰው ጋር መሥራት በሃሳብ የመከፋፈል ሁኔታን እንደሚፈጥር፤ ከሁሉም በላይ ለሰው ልጅ ትዕግስት መኖር እጅግ ጠቃሚ፤ ተቻችሎ ለመኖርና አካባቢን መስሎ ለማደር ወሳኝነት እንዳለው ወይም ዋና መሣሪያ መሆኑን ለመረዳት ደርሰናል።

እንዲሁም በተባለው ድርጅት ውስጥ ተቀጥረን በመሥራታችን ስለአትክልትና ፍራፍሬ፤ ስለዳቦና ኬክ፤ ስለአበባ ሽያጭ፤ ስለምዕራብ አገር የምግብ አዘገጃጀትና ተዛምዶ ስላላቸው ዘመናዊ የንግድ

ሥራ አመራር፣ ሠራተኛ ተኮር ያለው ድርጅታዊ የሰራተኛ አመራርን አጥብቆ መከተል በማንኛውም ተቋማት ውስጥ ዋንኛው አካል መሆኑን፣ ስለደንበኞች ባህርይና አያያዝ መኖር ለድርጅቱ ዕድገት ጠቃሚ የአመራር ስልት መሆናቸውን በተሞክሮ ትምህርት ለመቅሰም አብቅቶናል።

ድርጅቱ የሰፈረበት ቦታና ሠራተኛውን ሙሉ ሰዓት በማሠራቱ ረገድ ከሌሎች አሰሪ ድርጅቶች ጋር ሲነጻጸር እጅግ በጣም የሚመሰገን እንደሆነ በዚህ ድርጅት ሲሰሩ ቆይተው አሁን ለቅቀው ሌላ ድርጅት ውስጥ ተቀጥረው የሚሰሩና ልዩነቱን የተረዱ ኢትዮጵያዊያን የቃል ምስክርነታቸውን ሰጥተዋል። ነገር ግን እኛ ኢትዮጵያውያን እርስ በእርስ ተግባብተንና ተቻችለን ለመሥራት ባለመቻላችን ብቻ ድርጅቱ በሚያካሄደው ወቅታዊ የሠራተኛ ውይይት መድረኩን በቋንቋ ድክመትና በይሉኝታ ምክንያት ባለመጠቀማችንና አንድ ድምጽ ስለሌለን ብቻ ማግኘት የሚገባንን ህጋዊ ጥቅማጥቅም ለማስከበር አልቻልንም።በጅምላ ለመነቀፍም በቅተን ውስጥ ውስጡን እየተብከነከንን በየወሩ የሚመጣው የክፊሉ (ቢል) ጥያቄ በዓዕምሮችን እየመጣ/ፊታችን ድቅን እያለ ተፋጠን እየተያየን መልስ ሳንሰጥበት ሰምተን እንዳልሰማ ሰው ሆነን እናልፈዋለን።

የጸረ-ህብረት እንቅስቃሴው ምንጭ ከየት እንደሆነ ባይታወቅም፣ ከአንድ አገር የመጣን፣አንድ ቋንቋ የምንናገርና ሠርተን እራሳችንን ለማስተዳደርና ወገንን ለመርዳት ዓላማ ጠንስሰን ከትውልድ አገራችን የወጣን ሰዎች ዘርፈ-ብዙና ለህብረት ጠንቅ በሆነ ባህሪያችን ምክንያት ተባብረን እንዳንሠራ ትብብር ነስቶን እርስ በእርስ የተካሰስንበትና የተፋጠጥንበት ጊዜ ብዙ ነው።ይህ የወገናዊነት ራዕይ የሌላቸው ጥቂት አበሾች ሊድ-ፔየርና ኮች (አለቆች) ሴራ ውጤት ሳይሆን አይቀርም።

በእርግጥ እነኝህ ኮች/ሊድ-ፔየር ሆነው የሚሠሩ ወገኖቻችን ጠንካራ ሠራተኞች ለመሆናቸው ተረጋግጦላቸውና ተሹመው እነሱ እየተቆጣጠሩ ከሚያሠሩት ሠራተኛ በላይ እንደሚደከሙ ጥያቄ የለውም። ነገር ግን ከሥራ ብዛት ወይም እየደከማቸው ይሁን አይሁን ምክንያቱ ግልጽ ባይሆንም፣በሰለጠነው አገር ውስጥ እየኖሩ በአገር ቤቱ ዓይነት የቁጥጥር ስልት መጠቀማቸው ከወገናቸው ጋር አላጣጣማቸውም። ይህም በመሆኑ ጎልቶ አይታይ እንጂ በሥራቸው የሚተዳደረው ጥቂቱ ሠራተኛ ተወዳጅነትን ለማትረፍ በማንኛውም አገር ውስጥ ባለ ድርጅትና የመንግሥት መ/ቤት እንደሚተገበረው በቅርብ አለቆች (ኮች/ሊድ-ፔየር) እና በሠራተኛው መካከል የሚታየው የመወዳጀትና የመመሳጠር የውስጥ ለውስጥ ግንኙነት የሚታይበት ድርጅት ሆኗል። በማይወዳጀው፣ በአበሻ አለቆችና በሠራተኛው መካከል በአወቅሁሽ ናቁሁሽ፣ የመንንታተል ነገር ቢታይም ወገኑ እንዳይነካበት አይቶ እንዳለየ፣ሰምቶ እንዳልሰማ ሆኖ ማለፍ የተለመደ ነው።

በእኛ ግምት አንድነት ኃይል ሆኖ እንዳንረዳዳና ትብብራችን እንዲቀንስ መሳሪያ የሆኑበት ምክንያቶች የሰራተኛው ቅይጥነት አንድ ወጥ አለመሆኑ፣ማለትም ከፊሉ ከመሃል ከተማ፣ከገጠር፣የትምህርት ደረጃና የተፈጥሮ የአመለካከት ልዩነት ያለው ስለሆነ ይመስላል። ይህም ቢሆን ከመቆየት ብዛት እንደሚቀንስ ባለመገንዘብ፣የተማረው ተምሬ እንዲህ ዓይነት ሥራ ላይ ልውደቅ እያለ ስለሚያዝን፣ከተሜው ከባድ ሰራ ሰርቶ የማያውቅ ስለሆነ ጉልበቱ እስከሚዳብር ስለሚከፋው፣ከገጠር የመጣው ከለመደው ክልል በመለየቱ ስለሚነጫነጭ ይሆናል የሚል ግምት አለ።

ስለሆነም የላቀ የትምህርት ደረጃ ያለውም ሆነ የእጅ ሞያ ያካበተው ሠራተኛ የተሻለ ጊዜ እስከሚመጣለት ድረስ በተመደበበት ስራ ላይ ሆኖ ያለ የሌለ ጉልበቱን እያፈሰሰ፣ በደንበኞች ባህርይ እየተገረፈ፣ በጠራራ ፀሐይ እየተቃጠለ፣ በቅዝቃዜ እየተኮማተረ፣ ጉልበቱ ዝሎ፣ ወገቡ ተንቀጥቅጦ እየሰራ፣ ውሎ፣አምሽቶና አድሮ ወደ ቤቱ እየገባ ኑሮውን አሸንፎ ይኖራል።

ድርጅቱ ለደንበኞች ሽያጭ እንደሚያቀርባቸው ለጤና ተስማሚ የሆኑ ጎመንና ፍራፍሬ ዓይነት እንደሚሰጠው ጥቅም እኛም ጤናማ የግንኙነት መንፈስ በመካከላችን ቢሰርጽ ኖሮ

ተከፋፍሎ የመሥራታችን ጉዳይ ተጠናክሮ ባላስመረረን ነበር። ይህም በመሆኑ በሃሳብ ያለመግባባት ተጠናክሮ፣ በየምክንያቱ መነታረክና መከፋፈል አንዱ አብሮ የመስራት ችግራችን ሊሆን በቅቷል። ይህ በዓዕምሮአችን ውስጥ ሊሠረጽ ስለተቻለ ቢቻል አበሻ የሌለበት ሥራ ፈልጎ ለመቀጠር የሚያስመኘን ሌላው ምክንያታችን ሆኗል።

ልዩነታችንን ለማጥበብና ተግባብተን እንድንሠራ ለማድረግ እጁን አጣምሮ እግሩን ዘርግቶ የሚቀመጥ ወገን የለም። በሌሎች ድርጅቶች ውስጥ ያለው የሥራ ጠባይም ተመሳሳይ (ያው-ሸኽም) እንደሆነ በተግባር ካዩት ወገኖቻችን እንረዳዳለን። ስለዚህ በተለይ የሥራ ፈላጊው ሰው ቁጥር በበዛበት በአሁኑ ሰዓት ሥራ ጥሎ ሌላ ሥራ ፍለጋ ከመሄድ የተሻለ ዕድል እስከሚገኝ የለመድንበት ቦታ መቆየቱን መርጠናል።

ድርጅቱ እንደማንኛውም መሥሪያ ቤት የውስጥ ችግሮች ቢኖሩትም ሰራተኛው ተግቶ እስከሰራ ድርስ እህል ውሃው እስከሚያለቅ ድረስ ሰርቶ እየኖረ ደግ ጊዜ እስከሚመጣለት ድረስ የሚቆይበት የሥራ ቦታ ነው።በእርግጥ በሰራና በግል ግንኙነት ባቢያ ሰራተኛው እርስ በእርሱ እየተጋጨ ቢያማርርም፣ይህ የእኛው ጉዳይ እንጂ የእርሱ(የቀጣሪው)ሊሆን አይችልም። በእኛ ድክመት በተፈጠረው የመግባባት ችግር ድርጅቱ ሊወቀስ አይገባውም ባይ ነን።

የእርስ በእርስ የማጋለጥ ባህሪያችን እንደሥልጣኔ ተወስዶ ተግባራዊ የሆነበት ድርጅት ሆኖ "የሰራተኛውን የስራ እንቅስቃሴና የግል ባህሪዩውን ለማየት ድርጅቱ ካሜራ መግጠም አያስፈልገውም" የሚለው የመሳለቂያ አነጋገር በተግባር ላይ ውሎ የተነፈስናትና የፈጠርነው የሥራ ስህተት መሬት ጠብ ሳይል በነጋታው ቢሮ ተሰምቶ ይገኛል።በዚህ ምክንያት የአገሩ ዋንኛው የተበላልጦ የኑሮ ባህርይ ተስፋፍቶብን እንደ አገር ልጅ መተዛዘን፣ አንዱ ለአንዱ መተኛትና በበጎ ዓይን መተያየት ስለቀረ፣ ጭቅጨቅ ያስመረረው አንዳንዱ 'ጎመን በጤና' እያለ ሥራውን ለቅቆ ለመሄድ የተገደደ ሠተራተኛ አለ።

በተጨማሪም ሰራተኛው 'ለአገሩ እንግዳ ለባህሉ ባዕዳ' በሚሆንበት ጊዜ የሚረዳበትን መንገድ ስለማያውቀው በእትላንታ የኢትዮጵያ ኮሚኒቲ ማህበር ተቋም የእርዳታ እጁን ቢዘረጋና ለወገኑ መቆሙን ለማመላከት ሰራተኛውን ቢቀርብና የመጠሪያ ስሙን በተግባር ቢያሳይ የአባሉን ቁጥር ለማበራከት፣የኢኮኖሚ ችግሩን ለመቅረፍ፣ በሰራተኛውና በድርጅቱ መካከል ቆሞ ሰራተኛውንና ድርጅቱን ለመርዳት በበቃ ነበር።ይህ ባለመሆኑ በድርጅቱ ውስጥ ተቀጥሮ የሚሰራው የኢትዮጵያ ማህበረሰብ ተቋም መኖሩን የማያውቅ አበሻ/ኢትዮጵያዊያን አንዳንድ ችግሮች ሲገጥሙት የኮሚኒቲ ማህበር የላችሁም እንዴ? የሚል ጥያቄም አልፎ አልፎ ማስነሳቱ እንዳልቀረ በዚህ አጋጣሚ መጠቆም እንወዳለን።

ስለሆነም 'ለወገን ደራሹ ወገን' መሆኑን ባለንበት የባዕድ አገር ቆይታ ሰምተናል ብሎም በተሞክሮ ለማየት በቅተናል።የአገሩ የተፎካከሮ ኑሮ ያስጨንቃል፣ ያበሳጫል፣ ያነጫንጫል። ታዲያ የአሜሪካን አገር የቤት እንስሶች (ድመትና ውሾች) እንኳ ትዕግስትና የተፋቅሮ ኑሮ ጥቅሙ ገብቷቸው አሳዳሪዎቻቸው የሚሰጧቸውን ምግብ እየተካፈሉ መኖር እንደቻሉ እየተመለከትን እኛ የሰው ልጆች ይህንን ማድረግ እንዴት ይሳነናል? በባዕድ አገር ስንኖር ለክፋም ለደጉም የሚደርስልን ሌላ አካል የለምና እንደምንሸጠው አትክልት ሥራ - ስር የተጠማዘዘ ባህሪያችንን በማስተካከልና መከፋፈላችንን ትተን አብረን ለመኖር ጥረት እንደምናድርግ የቅርብ ጊዜ ምኞታችን ነው።

ሌላው ለግንኙነታችን መሻከር ምክንያት የሆነው ከአገር ቤት ያመጣነው የአለቃነት ባህርይ አመራርን መከተልና መጠቀም ነው። ይህን የአለቃና የሠራተኛ ግንኙነት መስመር መከተል እንኳን በምድረ-አሜሪካ በኢትዮጵያም የቀረ የአሠራር ሂደት ሆኗልና ሜዳ በሌለበት ኳስ መጫወታችንን እናቁም። ከላይ እንደጠቀስነው በዚህ ድርጅት ውስጥ አዲስ መጥ አበሾች ተቀጥረው ለመሥራት እድል እንዲያገኙና ድርጅቱ ኢትዮጵያውያኑን ቀጥሮ ማሰራቱን እንዲቀጥል ያደረገው የቀድሞ ሠራተኞች ወገኖቻችን ጥለው በሄዱት መልካም ሥነ ምግባር በመሆኑ እኛም የዕድሉ ተቋዳሽ ለመሆን ዕድል ያገኘነው የእነሱ በጎ ተግባር ውርስ በውርሳችን ይሠረጽ።

የቅርብ አለቆችም ብትሆኑ የተጣለባችሁን የሥራ ኃላፊነት ስትወጡ ወገናዊ እድልኦ የተሞላው የሥራ አፈጻጸም ይዘት ያለው ከንዋኔ አካሄዱ ማለታችን ሳይሆን፣ ማንም ደስ ብሎት የሚኖር ሰው የለምና ቢከፋችሁም ስሜታችሁን እየተቆጣጠራችሁ በማያስቀይም ሁኔታ፣ ካለአድልዎ ፈገግታ የተሞላው ገጸ-ባሕርይ የሚያሳየውን የአገሩን የአስመሰሉ መኖር አኗኗር ስልት በመጠቀም

ሠራተኛውን እየተቆጣጠራችሁ ሥራችሁን አከናውኑ ለማለት እንደሆነ ከወዲሁ ይታወቅልን። ቀደም ሲል በዚህ ድርጅት ውስጥ አገልግለው የወጡት ኢትዮጵያውያን ወንድሞቻችንና እህቶቻችን ከፍተው የሄዱትን መንገድ ካልተከተልን ወደፊት ለመቀጠር ለሚፈልገው አዲስ መጭ ወገን እንቅፋት እንዳንሆን ያሰጋል። በሰራተኛ መካከል መልካም ግንኙነት ከሌለ እንኳን ሰራተኛው አሰሪም አይፈቅድምና ከአንድ አገር የመጣን ሕዝቦች ስለሆንን ጥሩ ስማችንን አስጠብቀን ለማቆየት የተቻለንን ከማድረግ እንቆጠብም። በባዕድ አገር ስንኖር ተፋቅረን እንዳንኖር የሚያለያየንና በአዲስ መልክ በየግላችን እየፈጠርን የምናራባው እርስ በእርስ የሚያናክሰንን ባህርይና የባዕድ አገር የኑሮ ሁናቴያችን እንደጎመን ተከድኖ ይብሰል።በመጨረሻም የፋርመርስ ማርኬት ድርጅትና የሠራተኛ ጉዳይ ተዘርዝሮ ማለቂያ ድንበር ስሌለው ለጊዜው በዚሁ ላይ በማቆም 'የከርሞ ሰው ይበለን' በማለት ጽኑ ምኞታቸውን ገልጸው ሃሳባቸውን ቋጭተዋል።

የአለቆች እይታ

በተጠቀሰው ድርጅት ውስጥ ተቀጥረው ስለሚሰሩ ኢትዮጵያውያን የሥራ ሁኔታና በመካከላቸው ስላለው ተግባብቶ ያለመስራትን አስመልክቶ በሁለት ክፍለ ጽሁፍ በተከታታይ ወጥቶ እንደነበር ይታወሳል።ይህ ክፍለ ጽሁፍ የሚያተኩረው ደግሞ ኢትዮጵያውያን ወይም (አበሻ) አለቆች የሰጡት የግል አስተያየት ነው።

የርዕሱ መልዕክት በድርጅቱ ውስጥ ስላሉት የስራ መደቦች ክፍል ሹማምንት ሁሉ ከሌላው ሰራተኛ ጋር ስላላቸው የስራ ግንኙነት ጽፎ ለማቅረብ ሳይሆን፤የአበሻ አለቆችና ሰራተኞች ያልተጣጣሙበትን ምክንያት ከአለቆች አኳያ ለማየት ብሎም ተዛምዶ ያላቸውን የሰራተኛ የአሰሪና የስራ ግንኙነትን በተመለከተ የተደረገ ውይይት ነው።በዚህ አጋጣሚ ዘግይተንም ሹመት ያዳብር ባለማለታችን በቅድሚያ ይቅርታ እየጠየቅን፤በፈቃደኝነት ሃሳባችሁን ላካፈላችሁን አለቃ ወገኖች የጸሐፊው ያልተቆጠበ ምስጋናው ይድረሳችሁ።

በዚህ ድርጅት ውስጥ የአለቆች የሥራ ተዋረድ በሶስት መልክ ተከፍሎ የተደራጀ ነው ይላሉ። እነሱም አንደኛና ሁለተኛ "ሠፖርት"፤ "ሊድ ኮችና ሊድስ" ተብለው ይጠራሉ። ሠፖርት ተብለው የተሾሙት አለቆች ተጠሪነታቸው ቀጥታ ለበላይ አስተዳደር አካል ሲሆን፤ኮች ሊድስ ተብለው የተሾሙት አለቆች ተጠሪነታቸው ለሠፖርት አለቆች ሆኖ ከእነሱ ስር ሆነው ከሠራተኛው ጋር የቅርብ ግንኙነት ያላቸውና ሥራተኛውን በቅርብ የሚቆጣጠሩት ደግሞ ሊድስ ተብለው የሚጠሩ አለቆች ናቸው።ሥራውን አከናዋኙ/እንቀሳቃሹ የሰው ኃይል ሠራተኛ/ፕለየር ይባላሉ።

ድርጅቱ የግለሰብ በመሆኑ አጠቃላይ ለአለቆች የተሰጠው የሥራ ኃላፊነት ድርጅቱ ለቁጥጥር በሚያመቸው መንገድ በአንድ ውጥንት ቀርጾ ያወጣውን ሰርቶ የማሰራት መመሪያን ማስፈጸም ነው። 'አለቃህን አክብር መመሪያን ተከተል' የሚለውን አባባል ሥራ ላይ ለማዋል የአለቆች ባህርይ፤አለቃ ሲበሳጭ አብሮ መበሳጨት፤ሲደሰት አብሮ መደሰት ስላለ እንደባለድርጅቱ የመለዋወጥ ባህርይ ይዞት በማንጸባረቅ የድርጅቱን ሥራ አከናውኖ መገኘት ብቻ እንጂ የአለቆችን መመሪያ መለወጥ ወይም የማስተካከል መብት የላቸውም።ይህ ነው ዋንኛ የቅርብ አለቆች ከሰራተኞቻቸው ጋር ለመጋጨት የሚዳረጉበት ምክንያት።

አለቆች እንደሚሉት ከሆነ ከሚቆጣጠሩዋቸው ሰራተኞች ጋር ያለመግባባት አለ ተብሎ የተገለጸው እንዳለ ሆኖ፤ በእርግጥ ለግንኙነት መሻከር ምክንያት የሆኑት፤ ያለመታዘዝ፤ የአለቆች ተጽዕኖ፤ የአለቆችና የሥራው ባህርይ፤ መናናቅ፤ መመሳጠር፤ ልግመት፤ ዘረኝነት፤ የማህበራዊና የፖለቲካ ንክኪ ግንኙነቶች፤ አለቆች የሠራተኛውን ጥያቄ ያለማስፈጸምና ከአካባቢው ጋር እራስን አስተካክሎ ያለመገኘት የሚሉት የዚህ ርዕስ ትኩረት ይሆናሉ።

የአለመግባባቱን ሁናቴ በተመለከተ ከሁሉም ሰራተኛ ጋር ባይሆንም በማንኛውም ድርጅት ውስጥ በአለቃና በአሰሪ መካከል ያለው መደባዊ አመለካከት ጉዳይ እንጂ ልዩ የሚያደርገው ነገር

እንደሌለ ገልጸዋል።ሥራው ካልተከናወነ አለቃ ሰርቶ ማሰራት ሰራተኛው ተግቶ እንዲሰራ ክትትል ማድረግ አለቆች የተሰጣቸው የሥራ ድርሻ ስለሆነ ሰራው ካልተሰራ እንዲሰራ ማስታወስና ተጨማሪ የሥራ ትእዛዝ ማስተላለፍ የአለቆች የሥራ ድርሻ ነው።

በመሰረቱ በአሜሪካን አገር አለቃ የሚባል ነገር የለም።የሰራተኛው አለቃና አዛዡ ስራውና ተመድቦ የተሰጠው የስራ ሰዓቱ ነው። ስራው ካልተሰራ ሥራው እራሱ ይናገራል፤ የተመደበውን ሰራተኛ ያስወቅሳል፤ ያስቀጣል ሲብስም ሰራተኛውን ከሰራው የማስናበት፤ እንዲሁም ሥራው በሰዓቱና በወቅቱ ከተከናወነ ደግሞ ሰራተኛው የደመወዝና የአለቃነት እድገት እንዲያገኝ የማድረግ ኃይል ያለው ነው። በዘልማድ አለቃ ይባል እንጂ አለቆች ከሚያዟቸው ሰራተኞች ይበልጥ የሚሰሩት እነሱ ለመሆናቸው ሠራተኛው እራሱ ያውቀዋል።ምክንያቱም በአለቃነት እንዲያከናውኑ ከተሰጣቸው ሥራ በተጨማሪ በሥራቸው ያለውን ሠራተኛ በመርዳትና ሳያከናውን የቀረውን ስራ ሁሉ ደርበው ስለሚሰሩ ነው።

ሁሉም አለቆች አንድ ወጥ የአሰሪነት ባህርይ የማያንጸባርቁበት ምክንያት አለቃነት እንደ ሰውዬው የግል ባህርይ የትምህርት ደረጃና የስራ ልምድ ስለሚለያይ ነው።እንዱ ወግ አጥባቂ፤ ሌላው ደግሞ በላላ ሁኔታ የአሰሪነት ባህርይ ሰራውን እያሳሳቀ የሚያሰራ አለቃ ይኖራል።ስለዚህ በአሜሪካ እየኖረ እንደ አገር ቤቱ የቁጥጥር አይነት ሰርዓት የሚከተል አለቃ አለ ከተባለ ቢያጥቡት የማይለቅ ከባህል ጋር የተቆራኘ የአለቃነት ባሕርይ ሊሆን ይችላል።

እንደሚታወቀው ባህል ከህብረተሰቡ ጋር አብሮ የሚያድግ፤የሚያረጅና የሚለወጥ ሂደት ስለሆነ በወጣትነት የዕድሜ ክልል ውስጥ ከአገሩ ወጥቶ በኢኮኖሚ በበለጸጉ አገሮች ውስጥ ገብቶ ባደገውና እድሜው ጠና ብሎ ከአገር ከወጣው ወገን ጋር የአለቃነት ትርጉም ሲወዳደር ጠና ብሎ የመጣው ሥር የሰደደ ባህል ይዞ ስለወጣ ለመለወጥ ስለሚከብደው የአገር ቤቱን አይነት የአለቃነት ባህርይ ማሳየት ይቀናዋል።ከአገሩ ውጭ ያደገው ደግሞ ከመኖር ብዛት ባህርይው ስለተለወጠ የሚኖርበትን ባህርይ ያንጸባርቃል።የአገር ቤቱ ወይም የዘመናዊው ዓይነት እልቅና ብንለውም ባንለውም ግለሰቡ ሥራውን ተቆጣጥሮ ሰርቶ ማሰራት ግዴታው ነው።ልዩነቱን የሚያውቀው ያው ሰራተኛው ብቻ ነው።

በሌሎች ድርጅቶች ውስጥ እንዳሉት አሰሪ አለቆች ሁሉ እኛም/አለቆች የሥራ ኃላፊነት ተመድበው እንደሚሰሩበት የሥራ መደብ የቁጥጥር ባህርዩ ይለያያል። በመሰረቱ የአሜሪካን አገር የሰራ ዓይነት በጥድፊያ የሚሰራ እንጂ እንደ አገር ቤቱ ተዝናንቶ የሚሰራ አይደለም።ለዚህ አይነተኛ ምሳሌ ሊሆኑ የሚችሉ ሁለት የሥራ ባህርይ ዓይነቶች ብንመለከት፤የገንዘብ ተቀባይ (ካሸር) እና የካርት አደራጅ ሠራተኞች የስራ መደባቸው ሲነጻጸር፤ የገንዘብ ተቀባይነት (የካሸር) የሥራ መደብ ከፍተኛ ፍጥነት ይጠይቃል።በመሆኑም ሰራተኛው/ዋ ፍጥነት ከሌላቸው አለቆች በሥራው ላይ ትኩረት በመስጠት ጣልቃ የመግባት ወይም የተሰለፉትን ደንበኞች ወደሌላ ገንዘብ ተቀባይ ጣቢያ በመላክ ለማስከፈል ይገደዳሉ።ይህ ሰራተኛው አንድ ጉድለት እንዳለበት ይጠቁማል።የካርት አደራጅ የሥራ መደብ ሲታይ ግን የሥራ ክንዋኔው መጠነኛ ጥድፊያ የሚጠይቅ ስለሆነ አለቃና ሠራተኛው ተግባብተው ሳይዋከቡ የተሰጣቸውን ሥራ ያከናውናሉ።

በአበሻ አሰሪ በኩል ያለው ችግር በአብዛኛው የምንቆጣጠረው ኢትዮጵያውያን ሰራተኛ ወገኖቻችንን በመሆኑ የስራ ትእዛዝ ሲሰጣቸው የአንድ አገር ሰዎች ስለሆንንና አንዳንድ አለቆች ሰርቶ የማሠራት ባህርይ ስለሚጎድላቸው 'አንተ ምን ልትሰራ ነው ስራውን ለእኔ አሳልፈህ የምትሰጠው?' በማለት ያለመታዘዝ ጠባይ በማሳየት ስራውን በቁክክር መካከል ያስቀምጡታል።አለቆችም ስራው ካልተሰራ ሠራተኛውን ይበልጥ በመቆጣጠር የማሰራት ኃላፊነት ሲያሳዩ ያለመግባባቶች ተፈጥረው ጉዳዩ ወደ በላይ አለቃ ሲደርስ ለምን ተከሰሰኩ በማለት ቁጣውና ኩርፊያው በዚያ ልክ ይጠነክራል፤ ለአለቃውም ያልሆነ ስም ይሰጠዋል፤የቅርብ ወዳጅ የነበሩትም ሆድና ጀርባ ይሆናሉ።

የሚመሳጠሩ አለቆች አሉ ለሚባለው ሊኖሩ ይችሉ ይሆናል። የማህበራዊ ኑሮ፤ፖለቲከኞችና የሃይማኖት ጉዳዮች አሉ። ሰዎች ማህበራዊ የኑሮ ኃላፊነትን በጥሩ መልክ ያቀርቡታል። ነገር ግን ይህን ሐላፊነት ለመወጣት በአሜሪካ አገር ጊዜ ስለሌለ ጥላ ያጠላውን ሰፊ ትርጉሙን በስራ ላይ አውሎ

ተጠቃሚ ለመሆን በቂ የመረጃ ልውውጥ ለማድረግ ትከረት እንሰጠውም። የማህበራዊ ኑሮ ግንኙነት ጉዳይ ከተነሳ አይቀር እናቶቻችን እንኳን መረጃ ማግኘት በማንኛውም አገር ጠቃሚ እንደሆነ ስለተረዱት እንደ አሁኑ ጊዜ የመገናኛ መስመር ሳይደራ ስለግል ጉዳዮቻቸው፤

ስለማህበራዊ ኑሮ ችግሮች፤ ስለገረበቶቻቸው ደስታና ሃዘናቸውን የሚገላለጹበት የመገናኛ ዘዴያቸው አንዱ መንገዳቸው ውሃ ለመቅዳት ወደ ወንዝ ሲሄዱ፣ በየምክንያት ሲሰባሰቡ ወይም አሁንም የሚገለገሉበት ተጠራርተው ቡና ሲጠጡ ነው/ነበር።እዚህ ግን ለፍርመርስ ማርኬት ድርጅት ምስጋና ይግባውና በብዛት መኖራችን ባልታወቀ ምክንያት አሰለቻችን እንጂ ከጥቂቶቻችን በቀር አብዛኞቻችን የምንገናኘው በዚሁ ሥራ ቦታ ሲሆን፤ በስራ ላይ እያለን የግል ጉዳዮቻችንን መወያየት አንችልም። ሆኖም ለምሳ እረፍት ስንወጣ በአንድ ላይ ተሰባስበን ስንመገብ መረጃ በመለዋወጥ ረገድ ስለሚሰጠን ጥቅም፤በአገሩ የግለኝነት ባህርይ ካልተዋጥን በቀር እንደ አገራችን ባህል ከወገኖቻችን ጋር ተሰባስቦ ተከፍሎ በመብላት፤ ተወዳጅቶ በመሥራትና በመጫወት የባህላችን አንዱ አካል ልናደርገው ሲገባ አዕምሮአችንን አሟሽተን በመግባት የሚጠቅም የሥነልቦና ሥርዓት - ግልጋሎት እንዳለው አናጤነውም።በዚህ ሁኔታ ሰራተኛው ከቅርብ አለቃው ጋር አብሮ ከታየ፤ ከተግባባና ከተቀራረበ ይህ ተመሳጠሩ ማለት ከሆነ ባህላችን በባዕድ አገር ባህል ተለውጧል ማለት ስለሆነ ሳያጣሩ በጅምላ መፈረጅ ከእውነት የራቀ አመለካከት ይመስላል።

አለቃ ከሰራተኛው ጋር ተግባብቶ ከስራ ሠራተኛውን አልተቆጣጠርከም ተብሎ ተጽዕኖና ተግሳጽን የሚያስከትል ሁኔታም አለ። አለቃው ኮስተር ብሎ ካስራ ሰራተኛው ከፉ አሰሪ ነው ይለዋል፤ከላላ ደግሞ ሠራኛው ይሰግማል።ነገሩ ግራ የሚያጋባ፤እንደ አገሩ ኑሮ የተወሳሰበ የሥራ ባሀርይ ስለሆነ በሰራተኛውና በአሰሪዎች መካከል ተከስቷል የተባለው ያለመግባባት ጉዳይ አብረው የሚሄዱና ችግሩ ምን ጊዜም መፍትሄ የማይገኝለት ጉዳይ ሆኖ አግኝተነዋል። በእርግጥ ሁሉንም ማስደሰት ባይቻልም፤ ወገን ሰራተኛው እንደኛው ደከሞ አዳሪ ስለሆን እንደ አለቃና ጭፍራ አብሮ ተግባብቶ ለመስራት ጥረት የማያደርግ የአበሻ አለቃ ያለ አይመስልም። ያለመግባባቱ በሥራ ግንኙነት ምክንያት በአለቆችና በሰራተኛው መካከል ብቻ ሳይሆን የግል፤የማህበራዊ ጉዳይና የፖለቲካ ንክክ ያለበት ይመስላል፣ ዓይን መጣጣሉ ድንበር የለሽ እየሆነ ስለመጣ ሰራተኛውና አሰሪው በስራ ምክንያት እየተጋጨ የመከሰስ ጉዳይ ታይቶ እንዲያውም የሌላው የውጭ ዜጋ ተስማምቶ ሲሰራ አበሻው የሚከሰሰው ለምንድርን ነው? ተብሎ ከበላይ አስተዳደር አስተያየት የተሰነዘረበት ገጠመኝ አለ።በባህሪያችን ሳቢያ በድርጅቱ ውስጥ ቀደም ሲል በአለቃና በሠራተኛ መካከል ክስ በሚፈጠርበት ጊዜ የአለቃ ሃሳብ ብቻ ይወሰድ የነበረው መስል ገጠመኝ በመጨመሩ እንዲሁም የድርጅቱ ሥራ በሠራተኛው ጉልበት እንደሚንቀሳቀስ ባለሃብቱ ስለሚያውቅ የሁለቱንም ወገን ግጭት ምክንያቶች አዳመጦ ውሳኔ የመስጠት አሠራር ስለተጀመረ የኛ የእርስ በርስ ግጭት የድርጅቱን የሠራተኛ አስተዳደር አመራር ለማስለወጥ አስተዋጽኦ አድርጓል ለማለት ቢቻልም፤ በአስተዳደር ውስጥ የተመደቡት የውጭ ዜጎች ለኢትዮጵያውያን/ለአበሻው እጅግም ጥሩ አመለካከት አይታይባቸውም። ፍሬ ነገሩ ግን የሠራተኛ ስብስብ በበዛበት የስራ መደብ ላይ በየምክንያቱ መናቆር ምን ጊዜም የሚከሰትበት የሥራ ጉዳይ ስለሆነ በሥራ ግንኙነትና በግል ጉዳይ ሳቢያ የተፈጠሩ ግጭቶችን ማመዛዘን ይጠይቃል።

ሌላው ሠራተኛው እራሱ የዘረኝነት ባህርይ የማሳየት አዝማሚያ ሊታይበት ይችላል። ይኸውም ሠራተኛው ከወገን አለቆች በኩል ትእዛዙ ከሚተላለፍለት ይልቅ የውጭ ዜጋ ከሆነ አለቃ ትእዛዙ ሲተላለፍ ካለማመንታት ሥራው ተከናውኖ የአበሻ አለቆች ይህንን ሲሚለከቱ ተናቅሁ የሚል ስሜት ስለሚያድርባቸው ሠራተኛውን በመጫንና ቁጥጥር በማብዛት ያዝዛሉ። ይህ ደግሞ የአበሻ አለቆች ያመጡት ጉዳይ ሳይሆን ሰራተኛው እራሱ ያመጣው ችግር ነው።ሰራውን ካላከናወነ ለበላይ የማሳወቅ ምክንያት ስለሚሆን ቢሮ ተጠርተው ማስጠንቀቂያ ሲሰጣቸው የራሳቸውን ወገን እንደጎዱ ወይም ለከፋት ሆነ ተብሎ የተደረገ ድርጊት አስመስለው ያዩታል።እንዲያውም አበሻው አለቃ ለወገኑ ስለሚቆረቆር ስራ እንኳ ሲኖር አለ የተባለው አብሮ የመስራት ችግሩ እንዳይመጣ በመፍራት አለቆች ያለተቆጠበ ትብብር እንደምናሳይ የሚገነዘቡ ወገኖች አይታጡም።

የአገሩ የአኗኗር ባህርይ ሆኖ እንኳን አለቃና ሰራተኛ ወላጆቹ ከወለዷቸው ልጆቻቸው ጋር እንኳን በጥሞና መነጋገርና መግባባት ባለመቻላቸው ልጆች ወላጆችን ጨቁነው ያዙን እያሉ በወላጆቻቸው ላይ ፖሊስ የሚጠራባቸው አገር ውስጥ ነው የምንኖረው። ስነገሩ በድርጅቱ ውስጥ ሰላለው ጉዳይ ተነሳ እንጂ በሁሉም የስራ ቦታ አለ። እንዲያውም ይህን በሚመለከት ሁላችንም የተለያየ የግል አመለካከቶች አሉን። ሁሉም ሰው ኑሮን አሸንፎ እራሱን ለማስተዳደር ስለሚጥር በሰው ልጆች መካከል የመበላለጥና የሃሳብ መለያየት ያለ መሆኑ አልተዋጠልንም።በተለይ በአለቆች ተጨቆንን ብለን የምናማርረው የእኛን ባህርይ ከባዕድ አገር ህብረተሰብ የአሰሪና የሠራተኛ ባህል ጋር ቀድመን ማወዳደር ስለሚቀናን ነው እንጂ በአለቃና በጭፍራ መካከል ያለው ሳይንሳዊ ባህርይ ተመሳሳይ መሆኑን መገንዘብ ይኖርብናል። ይህ የሚሆንበት ምክንያት በተለይ አንዳንዶች ተቀጥረው ስራ ሰርተው ስለማያውቁ፤ የአሜሪካ ኑሮ አልጋ በአልጋ ይሆናል ብለው በእምነት የመጡና በአለቃ ስር መተዳደር የጀመሩት አሜሪካ ከመጡ በኋላ ስለሆነም ሊሆን ይችላል።የስራ ዓለም ቀምሰው የመጡት ወገኖች የአሰሪና የሰራተኛ ግንኙነት ባህርይውን ጠንቅቀው ስሚያውቁት ብዙም ሲያማርሩ አይታዩም፤ ወይም ምርጫ ስለሌላቸው ሁሉንም እንደ አመጣጡ በመመከት ትሰግሥት በተሞላው አንደበት ተቻችሎ መኖሩን ስለሚመርጡት ይሆናል። በተለይ በትምህርትና በእድሜ የገፉ ወገኖች ተረጋግተው ከሚኖሩበት ኑሮና የስራ ደረጃ ለቅቀው ወደማያውቁት አገር መሰደድና መኖር ትልቅ እንቅስቃሴ ሲሆን፤ አገር እስከሚለመድ ድረስ በእድሜና በትምህርት ዝቅ ያለ ሰው ሥር ሆኖ ሰርቶ ማደርንና ከውጭ በሚሰማው ወሬ ተውጠው ስለሚመጡ ሥራን በሥራነቱ ተቀብለው በጸጋ ማደር እያለ ትእግስት በማጣት በሆነው ባልሆነው ይነጫነጫሉ፤ ይበሳጫሉ፤ ሰርቶ ለመኖርም ስለሚያዳግታቸው ከአለቆች ጋር ይጋጫሉ። ከፍተኛ ያስተሳሰብ ለውጥ ማድረግ፤ከፍተኛ የስነልቦና ጥንካሬን ይጠይቃል፣ "ከአገሩ የወጣ ሰው ወደ አገሩ እስከሚመለስ "ቢጭኑት አህያ ቢለጉሙት ፈረስ እንደሚባልው" የአገራችን አባባል አገሩንና የህብረተሰቡን የማህበራዊ ኑሮ ባህል እስከሚለማመዱት ድረስ አስፈላጊውን መስዋትነት መክፈል ግድ እንደሚል አይገነዘቡትም።

በመሆኑም ማንም ፍጽም ሰው የለም፤ ሰው ይሳሳታል፤ ከስህተቱም ይታረማል፤ይማራል።ይሁን እንጂ የአወቅሁሽ ናቁሹና ከማን እንሼ ወይም የመናናቅ ጉዳይ በመካከላችን ስላለ በመወያየት ልዩነታችንን ልናጠብ አንችልም። ስለሆነም "ልዩነታችን መልካችን ነው" ተብሎ ቢወሰድም ከተለያየ ጎሳ መጥተን የምንሰራ ዜጎች ስለሆን ሁሉም በየፈርጁ ትርጉም ይሰጠዋል። በመሰረቱ የምንፈልገው የስራ ዓይነት ያለመገኘቱና በአገሩ ውስጥ ስራ መጥፋቱ ነው እንጂ እኛም (አለቆች) እራሳችን ጭቅጭቁንና ከላይ አለቆች ከስር ሰራተኛው መካከል ሆነን በአጣብቂኝ ሁናቴ ወስጥ ሰላለን ወገናችንን በመጥላት ሳይሆን መቃቃሩን ከማየት እንጻር ሥራውን ለቅቶ ለመሄድ የማይጥር ሰው የለም።

ሹመት ሲመጣ እስከትሎት የሚመጣው የደመወዝ ጭማሪ ጥሩ ጎኑ ሆኖ፤በማህበራዊ ኑሮ ላይ ተጽዕኖ የማሳደር ችግሮች አሉት።በዚህ ምክንያት ቤተሰብ ያላቸውና የቅዳሜና የዕሁድ የእረፍት ቀናችን በመፈለግ የሹመት ዕድሉን የሚመልሱ ወገኖች እንዳሉ ሁሉ በእንጻሩም ሹመት ለማግኘት የሚሯሯጡት ደግሞ ሳይሳካላቸው የቀሩ አንዳንድ ታታሪ ሠራተኞች አሉ። ይህ እኛው በፈጠርነው የማህበራዊ ችግር ወገኖች እንዳይሻሻሉ ምክንያት ለመሆን እንዳበቃን ከወዲሁ መገመት ይቻላል።

በእርግጥ የሰራተኛውን የመብት ጥያቄና ብሶታቸውን በቅርብ አለቃ በኩል ለበላይ አስተዳደር አስቀርቦ ጥሩ ውጤቱን ሠራተኛው በጉጉት ሲጠብቅ አለቆች በፍራቻና በቋንቋ ችግር የማሳመን ችግር ስላለብን አበሻውን አለቃ እንደ ደካማ ጎን ማየት በሰራተኛውና በአበሻ አለቆች መካከል በጎሪጥ መተያየትን ያመጣ አንዱና አንገብጋቢው ጉዳይ ነው።ይሁን እንጂ ሠራተኛው ይህንን ቢልም አለቆችም እንጀራችን እንዳያር ስለምጠንቀቅለት ይሆናል። በዚህን ጊዜ ሰራተኛው በስራው ላይ ልገመትን፤መጨቃጨቅንና ያለመታዘዝ ባህርይን ያሳያል። ሁላችንም እንደምንረዳው ድርጅቱ አበሻውን ቀጥሮ ሲያሰራ መዋለ ነዋዩን በነጻ/ በእርዳታ መልክ የሚያፈስ ቢመስልም ዞሮ ዞሮ የኢኮኖሚ ጥቅሙን ለማስጠበቅ ሠራተኛን አጥብቆ ማስያዝና መያዝ የባለሃብት ባህርይ ነው። የማንኛውም ኩባንያ ቀደምት አላማ ምን ጊዜም ቢሆን ብልጽግና አሁንም ብልጽግና ነውና አላማው

ምን እንደሆን ካልተረዳነው ከሰራተኛው ምን እንደሚጠበቅ የድርጅቱን ባህርይና ገጽታ ማወቅን ይጠይቃል። ይህንን አላማ ከግብ ለማድረስ ደግሞ ድርጅቱ ዕቅዱን በተለያየ መንገድ አሟልቶ ውጤቱን በተጨባጭ ለማየት ይጥራል፤ በወቅቱ ካልተሳካለት ጥቅሙ እንዳይጎድልበት የማይፈነቅለው ድንጋይ የማይጭረው ማሳ የለም; ;

በአጠቃላይ በአሜሪካ በግልም ሆነ ተቀጥሮ መስራት ሰላምና ጤንነት የሚነሳ የሥራ መስክ ነው። "ሮም በአንድ ቀን አልተመሰረተችም" እንደሚባለው እኛም ከመቆየት ብዛት ባህርያችንና አስተሳሰባችን ስለሚለወጥ ችግራችንም እንዲሁ ከጊዜ ወደጊዜ እየተሻሻለ ይሄዳል ተብሎ ይገመታል፣ ፣ከእኛ የሚፈለገው መተባበሩ ነው።

የአሜሪካ ኑሮና የሥራ ባህርይ በሩጫ የሚሰራበትና ተዋክቦ የሚኖርበት የህብረተሰብ አካባቢ ነው። ቀደም ሲል እንደነበረው የአገራችን ሠራተኛ ተዝናንቶ የሚገባበት፤ በፈለገው ሰዓት የሚወጣበትና የሚሰራበት ሰፍራ አይደለም።

ይህን ባለመረዳት በተለይ በቅርብ ጊዜ ከአገር ቤት መጥተው ስራ የጀመሩ ወገኖች ዘግይተው ሲመጡና የአገሩን የአሰራርና የኑሮ ስልት አውቀው እራሳቸውን እስከሚለውጡ ድረስ ቀስ ብለው ስለሚሰሩ ድክመታቸውን ለመሸፈን ለመሞከር ሲባል የቅርብ ክትትል ሲደርግባቸው እነሱን ለመርዳት እንጂ አጥብቆ ለመቆጣጠር ያለመሆኑን ባለመገንዘብ ይሰማቸዋል።የአገሩ የስራ ጠባይ ጥድፊያን የሚጠይቅ በመሆኑ አዲስ የተለየ የአኗኗር ስልት ስለሆነ የህብረተሰቡን የሥራ ከንዋኔ እና ፍጥነት በመመልከት አዲስ መጡ ወገን እራሱን ከአካባቢው ጋር ለማስተካከል የግል ጥረት ማድረግን ይጠይቃል። ለዚህም ሲባል ሰራተኛውን አንድ ዓይነት ቋንቋ ከሚናገረው ሠራተኛ ጋር አጣምዶ እንዲሰራ የሚደረግበት ከብዙው ምክንያቶች መካከል ሁለቱ ሠራተኛው እየተረዳዳና አንዱ ከአንዱ ልምድ እየተቀሳሰመ ሥራውን እንዲያከናውን ተብሎ ነበር።ነገር ግን የድርጅቱ የሥራ ጠባይ ከባድ ስለሆነና ሴት ከወንዱ እቻዋ እኩል ከባድ ዕቃ ማንሳት ስለማትችል ከባድ ዕቃን ወንዶች እንዲያነሱ አልፎ አልፎ አለቃ ትእዛዝ በሚሰጥበት ጊዜ ለሴቷ አድልኦ አደረገ ወይም ግንኙነት ስላላቸው ነው በሚል ጎኑ ይታይና ወሬው ይናፈሳል።ይህ አሉባልታ ደግም ደከሞ አደር ወገን አለቆችን ባልተጨበጠ ወሬ የሚያስጠቃ ነው።

በአሜሪካ የሥራ አለም ውስጥ ማንኛውም የስራ ከንዋኔ የሚለካው በሰዓትና በደቂቃ ነው፣ ፣ ከላይ እንደተጠቆመው ሰውን የሚቆጣጠረው ሰአቱና ስራው ነው።እኛም ከዚህ አለም አቀፋዊ የሰዓት አጠቃቀምና ተግባብቶ የመኖር ትምህርት መውሰድ የሚቻለው ተመድበን በምንሰራበት አካባቢ ያለውን የአሰራር ሥርዓት ከባልደረባችን በመመልከት ወርሰን የሰአትና አብሮ ለመኖር ጥረት የማድረግ አጠቃቀምን ለመቅሰም የአገር ቤቱን አመለካከት ፈጥነን ማስወገድ ይኖርብናል፣ ፣ ማንኛውንም የሥራ ሁናቴ ፈጥኖ በመማር በሰአቱ ሥራ ላይ በመገኘትና ፈጥኖ ስራን አከናውኖ መገኘትን የአሜሪካ ህብረተሰብ ቅድሚያ የሚሰጠው የስራ ባህርይ መሆኑ መዘንጋት ይለበትም፣ ፣ምክንያቱም ስራ ከሌለ ገቢ የለም፤ገቢ ከሌለ ደግሞ የኑሮ ፍላጎትን ማሟላትና እራስን ማሻሻል የለምና።

ሥራና የማህበራዊ ኑሮ አብረው አይሄዱም የሚለውን ጉዳይ ስንመለከት፤በስራ ሰዓት የግል ጉዳይ ላይ ትኩረት መስጠት፤ ስልክ መነጋገር የተከለከለው ብሎም የስራ ቁጥጥር የሚደረገው የሰው ወይም ተግባብቶ የመስራት ጥላቻ ሳይሆን ስራው እንዲያደናቀፍና መጓተት እንዳይፈጠር በማለት ማህበራዊ ኑሮውን በመጠኑ እንዲሆን ከፍተኛ ጥንቃቄ እንዲደረግበት ነው። በአንጻሩም ደግሞ በስደት የምንኖርበት ሀብረተሰብ የስራ ውጥረት የተሞላበት ስለሆነ ማህበራዊ ኑሮአችንን ከስራ ጋር እያስተባበርን ጎን በጎን ማካሄድ ለአድልኦና ለስራ መጓተት ምክንያትም ይሆናል።ከሞቀ የማህበራዊ ኑሮ ባህል የወጣ ሀብረተሰብ በግለሰብ ኑሮ ላይ በተመሰረተ ሀብረተሰብ ውስጥ መኖር ተፈታታኝ ቢሆንም ማህበራዊ ኑሮአችንን በእቅድ መምራት ይኖርበናል።ከዚህ አኳያ አዲስ የኑሮ ስልት አዲስ የኑሮ ፍልስፍና መገንባት ይጠይቃል፤ጥረታችን አሜሪካዊ ለመሆን ሳይሆን ከአገር የወጣንበትን አላማ ከግቡ ለማድረስና ራሳችንን በቁም ነገር ላይ ለማዋል ነው።ይህንን ካላደረግን የአሰራርና የባህል

ግጭት ሲፈጠር ድክመቱን ከአንድ አቅጣጫ ሳይሆን ሁለትዮሽ ያደርገዋል።

እርስ በርስ መደጋገፍና ተያይዞ መጓዙ በሰፊው እይታም ለሚለው አለቆች በሥራ ላይ ለማዋል ለሴት እህቶቻችን በተለይም የኑሮ ግዴታ ሆነባቸው ተቀጥረው የሚሠሩት አቅመ-ደካማ እናቶችና አባቶችን ለመርዳት ጥረት ስናደርግ አድሎ አደረጋችሁ ይሉናል እንጂ መረዳዳቱ ጠፍቶን አይደለም። የስራው ባህርይ እጅግ የተቻኮለ በሰአትና በደቂቃ የሚለካ ስለሆነ፤ ሁሉም ያለበትን ኃላፊነት ተውጥቶ ለመገኝት በየፊናው ጎንበስ ቀና ማለት ግዴታ ነው። ቁጥጥሩ የስራ ኃላፊነትን ለመወጣትና ሰርቶ ለመግባት ነው እንጂ በወገኖቻችን ላይ ጨክነን፤ለክፋት አይደለምና አትቀየሙን፤ የአለቆችንም ችግር ተረዱልን ይላሉ።

ስለዚህ በዚህ ድርጅት ውስጥ ስለሚሠሩ ኢትዮጵያውያን የሥራ ግንኙነትና የማህበራዊ ኑሮ ጉዳዮች ከውስጥም ሆነ ከውጭ የሚሰማውን ሁናቴ የዳሰሰው ይህ ዘገባ ለአንባቢያንን ግንዛቤ ሳይሰጥ እንዳላለፈ ጸሐፊው ተስፋ ያደርጋል። በተረፈ ለተባበሩን ሁሉ በድጋሚ ተመስገኑ፤ እደጉ፤ ተመንደጉ፤ተባበሩ እያልን፤ተጨማሪ አመለካከት ካልመጣ በቀር ቃለምልልሱ በዚሀ ላይ ተጠናቋል።

-2014

ምዕራፍ አምስት

ከሥልጣኔ ባሻገር፡ ቴክኖሎጂ ጉድ አፈላ

C እሱ የጠቅላላነት ባህርይ ያለው መሆኑ ቢታወቅም ጽሑፉ የሚያዘነብለው ስልጣኔ በወጣቶች ላይ ስለአስከተለው የማህበራዊ ኑሮ ተጽዕኖ መሆኑን አንባቢያን በቅድሚያ ይገንዘቡት። የቴክኖሎጂ ስልጣኔ ለሰው ልጆች ያመጣው ጥቅምና ጉዳት እኩል በእኩል ቢሆንም በአንጻሩ የወጣቱን ባህርይ ለመበረዝ፤ ወላጆችንና ልጆችን ለማራራቅ አንዱ ምክንያት ሆኖ በወላጆች ዘንድ ተቀባይነቱ ቀንሷል።

ታሪክ እንደሚጠቁመው ሥልጣኔ የሚለው ቃል በአለም ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ ለመሰማት የበቃው ዘመናዊ ሕንጻ መሰራት በተጀመረበት ወቅት እንደነበር ይወሳል።ቀስ በቀስ ለሰው ልጆች አኗኗር፤ለለሰነጽሁፍ፤ለስምሰል መቅረጽ፤መፈላሰፍ፤ስለግላዊና ማህበራዊ ኑሮ ወዘተ. አይነቶችን ሊያጠቃልል ችሏል። አንዳንድ ሰዎች እንደሚሉት ደግሞ ስልጣኔ እየረቀቀ ለመምጣት የተነሳሳው፤ ወይም የመጣው ከሁለተኛው አለም ጦርነት በኋላ ላይ የነበሩ የአውሮፓውያን ምሁራንና ከበርቴዎች ነን ባዮች በነጻነት የመኖር መብታቸውን ለመግለጽ፤ለብዝበዛ ወይም መብታቸውን ለማስጠበቅ ያመጡት ጣጣ ነው የሚሉ ቢኖሩም ትርጉሙ መጠነ-ሰፊ በመሆኑ በዚያን ጊዜ ለእነሱም ግልጽ እንዳልነበረ ጸሁፎች ይናገራሉ።

ሆኖም የስልጣኔ ባሻገርነቱን የሚያመለክቱ አጠቃላይ አመላካች ውስን አራት ዋና ዋና ነጥቦችን ለአንባቢያን ለማስነበብ ይሞከራል።አንዱ በአለም ላይ ላሉ ነገሮች አንድ አይነት ትርጉም/ አመለካከተ እንደሌለ፤ ሁለተኛው ተፈጥሮን ለመለወጥ ወይም በተፈጥሮ ላይ ተጽዕኖ በማድረግ በቁጥጥር ስር ለማድረግ አለመቻሉን፤ ሶስተኛው ወላጆች ወይም አስተማሪዎች ልጆቻቸውን ተቆጣጥሮ ለመያዝ አለመቻላቸው፤አራተኛው ቀጣሪዎች ሰራተኞቻቸውን፤ የአገር መሪዎች ደግሞ ህዝባቸውን በሚፈልጉት መንገድ ለማስተዳደር አለመቻላቸውን የሚሉት ጥቂቶቹ ናቸው።

ሥልጣኔ የሚለው ቃል እራሱን የቻለ አለም በመሆኑ ቃሉ እራሱ ምን እንደሆነ ለመግለጽ አለመቻሉ ቢታወቅም በአሁኑ ጊዜ ከስልጣኔ ባሻገር ነው ተብሎ የተደነቀበትን ሃይሉን ለማስመዝገብ በቅቷል።ስልጣኔ ከምዕራባውያን ባህል እንደመነጨና በህዝብ ላይ በቀላሉ መፍትሄ ሊገኝለት የማይቻል ችግር ለመፍጠር/ ችግር እንዲመጣና በጉልህ ለማናጸባረቅ የመቻል ኃይል ያለው መሆኑን ነው። ሰዎች ግን የሚያመጣውን ጠንቅ ጠንቅቆ በማወቅም ሆነ ካለማወቅ ወይም ምርጫ በማጣት ይመርጡታል ወይም ሲገለገሉበት ይታያሉ። ያም ሆነ ይህ ስለሥልጣኔ ተነግሮ የማያልቅ መቋጫ መንገድ ስለሌለው በዚሁ ላይ ይቁምና በማህበራዊ ኑሮ ላይ አስከትሎ ወዳመጣቸው መፍትሄ የለሽ ችግሮች መካከል አንዱን ብቻ ነጥለን እንመልከት።

አስከትሎ ያመጣው ችግር

ወደድንም ጠላንም ስልጣኔ ለዓለም ህዝብ ጥቅማጥቅም እንዳመጣው ሁሉ ከባድ ችግሮችንም አስከትሎ እንዳመጣ ይነገርለታል።አሁን መሰረታዊዎቹን ተፈላጊ 'ናቸው ብለን በፈቃደኛነት የተቀበልናቸውና የምንገለገልባቸው አጠያያቂ ሆነው በመታየታቸው ለውጥ ወይም መሻሻል ይታይበታል ተብሎ በሚገመተው አጠቃላይ አምልኮ ተበሚነት ጉዳይ ወሳኝ መልኩን እየቀየረ፤

ልጆችን ከስልጣኔው ጋር አቆራኝቶ በሚያራመድበት መልክ ተንከባክቦ የመያዝ ዘዴና ልዩ ልዩ መንገድ ለመቀየስ ቢቻልም ልጆቹ ገና በወላጆቻቸው ቁጥጥር ስር እያሉ የሚፈልጉትን መንገድ እንዲከተሉ፤ለወላጆቻቸው ያለመታዘዝ፤ ወላጆች የደከሙበትን ያለመቀበል፤ የተነገራቸውን በጥሞና አዳምጦ መልስ ካለመስጠት ደረጃ ላይ አድርሷቸዋል።

ባለሙያዎች እንደሚሉት ለእነኝህ የቤተሰብ ችግር ጥያቄዎች መልስ ለማግኘትና ታዳጊ ልጆቻችንን በምንፈልገው መንገድ እንዲሄዱ ለመቅረጽ ከተፈለገ በመጀመሪያ ወላጆች እራሳቸው ከሚኖሩበት ኋላ ቀር አለም ርቀው ከስልጣኔው ጋር እራሳቸውን ማስተካከል ወይም የሚራመድ እውቀት ሊኖራቸውና ሊገባቸው ይገባል። ምክንያቱም መለውጥ የሚጀመረው ከወላጆች እንጂ ከልጆች ብቻ አይደለምና ነው። እነሱ የስልጣኔው/የጊዜው ልጆች ናቸው ተብሎ ስለተወሰደ ከወላጆች የሚተላለፈው ከመልካም ስነምግባር ህይወታቸውን እንዲቆጣጠረው የሚሰጣቸው ትምህርትና ምሳሌ ወሳኝነት አለው። ጊዜው የሚፈቅደውና ጊዜው የሚከተለውን አቅጣጫ የሚቆጥጣረው፤ስልጣኔ ነው፣፣ እንዲሀ ለመሆን የመገደድ ራይኢን መገንዘብና ከልጆች ጋር ሊኖር የሚገባ ክስተት ነው።

የማህበራዊ ኑሮ ምሁራን እንደሚሉት ይህ ሁኔታ ሊከሰት የቻለው ልጆች አብላጫ ጊዜያቸውን ትምህርት ቤት ስለሚውሉ፤ት/ቤት በሌለበት ወቅት ደግሞ ከቤት ይልቅ ውጭ በመዋል፤ ከሚፈልጉት ሰው ጋር ውለው ስለሚገቡ፤ ብሎም በፈቃዳቸው መኖርን የሚፈቅዱ የትውልድ አካል በመሆናቸው ነው ይላሉ።የእዚህ ሁሉ ምክንያቶች ጥርቅም የወላጆችን የመቆጣጠር ሃይል ቀንሶታል።የተጋፈጡት አለም ከስልጣኔ ባሻገር ክፍለ ዘመን አስከትሎ ያመጣው ባህርይ ተገዢ አድርጓቸዋል።ስለሆነም ለአካለ መጠን ደርሰው ቤተሰብ ከመሰረቱ በኋላ ቤተሰባቸውን በተለየ መንገድ ስለሚመለከቱ ወላጆቻቸውንና ታላላቆቻቸውን የቤተሰብ አካል አድርገው የሚቆጥሩትን ያህል አድርገው አይመለከቱም፤አይቆጥሩም።በአኳያውም በእድሜ አድገው ወደ ውጭው ዓለም የገቡት ልጆች ግን የወላጆቻቸውን ሃይማኖትና ባህል እንዳይከተሉ አድርጎአቸዋል።ሰው ሲፈጠር ሁለት ታላላቅ አላማ ያለው ማለትም አገርና ትውልድ ተብለው የሚያስጠራቸው ተፈጥሮአዊ ቃል ኪዳን የተለገሰ ህዝብ ሆኖ መጠራት ሲገባው መሰረታዊ ግባቸውም ተመሳሳይ የሆነ ማለትም ግላዊነት ወይም ማህበረሰባዊነት አካል የመሆን ጉዳይ ነው።

ከስልጣኔ ባሻገር አዲሱ ትውልድ ለኮሚኒቲ ትኩረት ያለመስጠትና ስለወላጆቻቸው ትውልድ አገር ያላቸውን አመለካከት ቀንሶ ይታያል።ከስልጣኔ ባሻገር በአዲሱ ዘመን ግላዊነት ከባህል ውጪ እንዲታወቅ /እውቅና እንዲሰጠው የተደረገ ነባር የህዝብ ስብስብ ነው ብሎ የሚያምን ትውልድ ላይ የተደረሰበት ጊዜ ነው።ግላዊነት ከስልጣኔ ባሻገር የሚያረጋግጠው ብዙሃንነትን መመልከት ወይም የመልካም አመለካከትን እንደኋላቀርነት ነው።አለም ከሥልጣኔ ወደ ስልጣኔ በመሸጋገር ላይ ስለሆነች ወዴት እንደምታመራ አቅጣጫዋ በእውን አይታወቅም።ከስልጣኔ ባሻገር ያመጣው ችግር ቢኖር የንግድ መስፋፋት፤ የግለሰቦች ነጻነት አለም አቀፋዊ የምጣኔ ሃብት አካል ነው ተብሎ ድጋፍ ተሰጥቶታል።ጥበብ በተሞላው የብዙሃን ድምጽ አማካይነት የብዝበዛ ፕሮፖጋንዳ እየተነዛ ንግድ ማስፋፋት የግለሰቦች የምርጫ ነጻነት መጎናጸፍ ጉዳይ ነው ይሉታል።

ሌላው ያመጣው ኮሚኒኬሽን/የመገናኛ መረብ መስፋፋትና መፋጠን ጉዳይ ነው። ለምሳሌ በገጠራቱ-ኢትዮጵያ መረጃ ከአንዱ ወደ ሌላ ክፍለ-ሀገር ለማስተላለፍ በእግር፤በከብት ጀርባ ተጉዞና አሊያም ሰው በሰው ቅብብሎሽ ዘዴ ይጠቀሙ ስለነበር መረጃው የታሰበው ቦታ ለመድረስ ብዙ ቀን ይወስድ የነበረው ዛሬ በጥቂት ሴኮንድና ደቂቃ ለማስተላለፍ አስችሏል።ዘመናዊ ተሽከርካሪ የኢኮኖሚ ቀውስ ፈጥሯል፤ለባለስልጣኖች የሙስና መንገድ ከፍቷል፤መሪዎችን ስጋት ላይ ጥሏል፤በአለም ላይ ሰላም ነስቷል፣የንግድ ማስፋፋትን ዘመናዊ አድርጎታል፤ ብሎም በበለጠኑት አገሮች ውስጥ የመሐል አገናኞችን/የደላሎችን ቁጥር አብዝቷል።ኑሮን አቃውሷል፤የስራ ዕድል አጣብቧል፤ነጻነት ያላቸው አገሮችን ብሄራዊ ሃብት ለመበዝበዝ ምክንያት ሆነዋል፤እቃዎች ተሰብረው ሊሰሩ ሲቹሉ አንድ ጊዜ ብቻ አገልግሎት እንዲሰጡ ሆነው ስለሚፈበረኩ ጠጋኞችን ዋጋ አሳጥቷል፤ለጤንነት ችግር ፈጥረዋል፤የአንድነት አስተሳሰብን ቀንሰዋል፤ መተሳሰብን አስቀርቶ

እራስ ወዳድነት አንግሷል፤የምርት ውጤት የትም እንዲገኝ አድርጓል፤የሰርቶ አደሩን የሥራ ቦታ ከፋኛ በመሻማቱ ሰራተኛው ተግቶ ከአቅሙ በላይ እንዲሰራ አድርጓል፤ ባህልና ማህበራዊ ሕይወት ተደበላልቋል፤ፍቅር ቀንሷል፤ የስልጣን ተዋረድ ቀርቷል፤ማንነትን ቀንሷል፤እውነትና እምነት ጠፍቷል የሚሉት ከብዙዎቹ ጠቂቶቹ ሥልጣኔ ያመጣቸው የማህበራዊ ኑሮ ችግሮች ናቸው።

ከስልጣኔ ባሻገር ማለት ልዩነትን በተግባራ ማሳየት፤ድግግሞሽ፤የማይታመን ነገርን አሳይቶ ወይም የተፈጥሮ ነባራዊ ሂደትን ማናጋት፤ውሃን ወደሽቅብ እንዲፈስስ ማድረግ፤ደሃውን ጎዳ እንጂ ጥቅም አላመጣለትም፤ጥቂቱን ተጠቃሚ አደረገ፤ሌላው እንዳይወቀስ ምክንያት ሆነ።ስደትን የሚያስወድድ ነገር ቢኖር ኑሮን ለማሻሻል ረድቷል፤ሰዎች ቤተክርስቲያን እንዳይሄዱ ጊዜያቸውን አጣብቧል፤አሮጌውን ባህል ለማሻሻል፤ለመለወጥ እንዳይችል አድርጓል፤ጫናም ሆኖአል።ከወላጆች አኳያ ሲታይ በአጠቃላይ ከስልጣኔ ውጤት ባሻገር በተለይ ያተኮረው በወጣቶች ላይ በመሆኑ አላማቸውን እንዲስቱ ማስገደዱና በቴክስት መልስ መስጣጠት ስንቱን ወጣት ለአደጋ ማጋለጡ በገሃድ የሚታይ ነገር ነው። በዚህ የተነሳ መንግስት መኪና እየነዱ ተንቀሳቃሽ ስልክ እንዳይጠቀሙ፤ቴክስት ማድረግ ወይም ማንበብ እንዳይቺሉ ሆግ አውጥቶ በሥራ ላይ ማዋሉ የቅርብ ጊዜ ትዝታ ነው።

ወላጆች እንደሚሉት በውጭ አገር የተወለዱትና በልጅነታቸው በውጭ አገር ያደጉ ልጆች የሚታያቸው ነጻነቱ፤እኩልነቱ፤የገጠማቸው የኢኮኖሚና የትምህርት ዕድሉ ብቻ ነው። ከሥልጣኔው ጋር ለመራመድ የጥድፊያ ኑሮ፤በቴክስት መልዕክት መለዋዋጥ፤መልዕክት በቃላት ቀርቶ በፎቶ አነሳስ ሁናቴ መግለጽ ለእነሱ ፋሽን ወይም ዘመናዊነት ነው።ቢቻላቸው ዘወትር የቴክኖሎጂ ውጤቶች ከአጠገባቸው እንዲለዩዋቸው የማይፈልጉት የዘመኑ ቴክኖሎጂ ኮምፒዩተርና ተንቀሳቃሽ (ሴልፎን) ስልክ ናቸው። እነኝህ መሳሪያዎች አልሰራም ሲሏቸው ሲነጫነጩ፤ስሜታቸውን መቆጣጠር እስከሚሳናቸው ድረስ ይሄዳሉ።የሚጠቀሙባቸውን ሥልጣኔ አመጣሽ ቴክኖሎጂ መሣሪያዎች የሚንከባከቡትን ያህል ለወላጆች እንክብካቤ ቀርቶ ክብር እንዲነፈጉ አድርጓል።ተማሪዎች መጽሐፍ በማንበብ ከሚያገኙት ዕውቀት አርቋቸዋል፤ ስለዚህ ምንም እንኳን ሥልጣኔ መጥፎና ደግ ጎኖች ቢኖረውም ከማህበራዊ ኑሮ አመለካከት አንጻር በወላጆች አይን ከሥልጣኔ ባሻገር የታየው ለልጆች ባህርይ መበላሸትና ከዕውቀት መራቅ ዋንኛ ጠንቅ መሆኑን አበክረው ይናገሩታል፤ ይወቅሱታል።

በመጨረሻም ቴክኖሎጂ ለህብረተሰብ ወዳበረከተው ጥቅማጥቅምና አስተዋጽኦ ፊታችንን ስናዞር ደግሞ እንደሚከተለው ከብዙዎቹ አንዱን ጠቅሶ ማለፉ ቴክኖሊጂ ጉድ ማፍላቱን ለመቋጨት በቂ ምሳሌ ይሆናል።

አንድ ማየት የተሳነው ግለሰብ ታክሲ ጠርቶ የሚፈልገው ቦታ አድርሰኝ ብሎ ተሳፍሮ ሲሄድ ሾፌሩ ብዙ ገንዘብ ለመጠየቅ አቅዶ ኖሮ በረጅም መንገድ ወስዶ ካደረሰው በኋላ ተሳፋሪውን በል ይህንን ያህል ክፈል ብሎ ይጠይቀዋል። ተሳፋሪውም ከሁን በፊት ከፍሎ የማያውቀውን ገንዘብ ያህል መጠየቁን አውቆ "ምነው ብዙ ጊዜ ታክሲ ተጠቅሜያለሁኝ ዛሬ ግን ገንዘቡ ለምን በዛ በማለት ጠይቆ ይህንን ያህል ልከፍል አይገባኝም" ይለዋል። ባለታክሲውም ይህንን ያል ርዝመት ያለው መንገድ ስለመጣን ነው ብሎ ሲመልስለት አይነስውሩም አድራሻ የሚመራውን መሣሪያ (ጂፒየስ/GPS) ከኪሱ አውጥቶ "አጭር መንገድ ብትጠቀም ኖሮ ልንጓዝ የምንችለው ይህንን ያህል
የመንገድ ርዝመት ይኖረው ነበር" ሲለው ታክሲ ነጂውም እንደተረታ አውቆ ይቅርታ ጠይቆት በል በአንተ ጂፒየስ ላይ ባለው ርዘመት ዋጋ ክፈል ይለውና ተስምምተው ተለያዩ ይባላል።

-2013

ምዕራፍ ስድስት

ቴክኖሎጂ ወላጆችና ወጣቶችን አስመረረ

ለዚህ ጽሁፍ መነሻ የሆነው በአሁኑ ጊዜ ኢኮኖሚው በወላጆች ላይ፤ የዘመኑ ቴክኖሎጂ ደግሞ የታዳጊ ልጆችን ባህርይ ለመለወጥ ስላደረገው አስተዋጽኦና ስላሳደረባቸው ተጽዕኖ ነው። የርዕሱ ሰፊውና የማይነካው ነገር ስለሌለ አስከትሎ ያመጣውን ችግሮች ከእነ መፍትሄያቸው ዘርዝር ለማስፈር አዳጋች ነው። ስለዚህ ርዕሱን ከማህበራዊ ኑሮ አኳያ ከታዳጊ ልጆችና ከወላጆች አቅጣጫ የሚስነዘሩትን፤ በቴክኖሎጂ ሳቢያ ልጆች በወላጆች ላይ ወላጆች በልጆች ላይ ስለሚያሰሙት እሮሮ፣ በህዝብ ላይ ስላደረሰው ጥቅምና ጉዳትን በተመለከተ በአጭሩ ያብራራል።

ቴክኖሎጂ ባመጣው ውስብስብ የኑሮ ሁኔታ የተነሣ ወላጆች ልጆቻቸውን እንደባህላቸው ተቆጣጥሮ ለማሳደግ አልቻሉም።በመሆኑም ልጆቻቸውን እንደባዕድ እያዩና እየታዘቡ ያልፋሉ እንጂ የወላጅነት ሃላፊነታችንን የታሰበውን ያህል ሊወጡ ያልቻሉበት "ምክንያቱ ምን እንደሆነ የሚረዱሉን በ21ኛው ክፍለ-ዘመን ልጆች ያላቸው ወላጆች ብቻ ናቸው ሲሉ" ወላጆች ያላቸው ወጣቶችም በበኩላቸው ተመሳሳይ እሮሮ በማሰማት ላይ ናቸው።

ከወላጆች አኳያ

በአሜሪካ የሚኖሩ ወጣቶች የወላጆቻቸውን ቋንቋ የማይናገሩበት ወይም ስለባህላቸው ብዙም የማያውቁት በውጭ አገር ስለተወለዱ ወይም በሕጻንነታቸው ከአገር ወጥተው በምዕራቡ ህብረተሰብ ውስጥ ስላደጉ እንደሆነ ለማንም ግልጽ ነው። ስለሥነ-ምግባራቸው መጓደል ሲነሳ ወላጆቻቸው ስለማይቀጧቸው/ስለማይቆጣጠሯቸው ነው የሚል አዝማሚያ ያለው አስተያየት ከተመልካቾች መሰንዘሩ የተለመደ ነው። በመሠረቱ ልጆቻቸው በጥሩ ምግባር ታንጸውላቸው አድገው ወላጆቻቸውንና ህብረተሰቡን በጥሩ ስም እንዲያስጠሩ በግላቸውም ሆነ የማህበራዊ ኑሮ ወደሚካሄድባቸው ስፍራ በመውሰድ ለማስተማር ቢጥሩም ወጣቱ በዘመኑ ቴክኖሎጂና በአካባቢው ተጽዕኖ በሚተላለፋ ባህሪያት አዕምሮው ስለተበረዘ ወደሚፈለገው አቅጣጫ ለመምራት አዳጋች እንደሆነባቸው ይናገራሉ፣ ቢችግራቸው ወደ ሃይማኖት ማምለኪያ ሥፍራዎች እየወሰዱዋቸው ከመሰሎቻቸው ጋር በመመሳጠር የመንፈሳዊ ትምህርት እንዲቀስሙ ለማድረግ ቢጥሩም ወደ ሃይማኖት ማመለኪያ ስፍራዎች ለመሄድም ፈቃደኛ አይደሉም።ፈሪሃ-ወላጅ ያደረባቸው ጥቂቶች የወላጆቻቸውን ጭቅጭቅ ፈርተው ቢሄዱም በስልካቸው አማካይነት በፌስ ቡክ፤በቴክስት፤በኢሜልና በመሳሰሉት ዘመን አመጣሽ የመገናኛ ዘዴ በቤተክርስቲያን ውስጥ፤በየመጸዳጃ ክፍሎችና በሚያመቻቸው ቦታ እየተደበቁ መልስ እየተለዋወጡ ሲያወሩ፤ ብቻቸውን ሲስቁና ሲሳለቁ ይታያሉ እንጂ የስበከ ጉባዔውን አያዳምጡም። የቤተክርስቲያኑ ፕሮግራም ሲያልቅ ያሉበትን ለማግኘት ደክምን። ወጣት ልጆቻችን የሚሰጣቸውን የት/ቤት የቤት ሥራ በቴክኖሎጂ እየተመኩ መጽሐፍ አያነቡም፤ከለምንም ጥረት ሌላ ሰው የደከመበትን ከኮምፕዩተር በመቅዳት ይጠቀማሉ እንጂ ጥረት ሲያደርጉ አይታዩም፤ በአጭሩ አስንፏቸዋል ይላሉ።

ስለዚህ "ፈሪሃ እግዚአብሄር መሆን የጥበብ መጀመሪያ ነው፤ ወላጅን ማክበር ደግሞ የልጆች መልካም ባህርይ ምልክት ነው" የሚለውን ግብረገባዊ አባባል ዘንግተውት ከወላጆቻቸው/ከአሳዳጊዎቻቸው ይልቅ ለሚገለገሉበት የቴክኖሎጂ መገልገያ መሣሪያ ያላቸው ፍቅር፤ ከበሬታና

ትድሚያ ይሰጣሉ፤ኮምፕዩተራቸው ወይም የእጅ ስልካቸው ሲበላሽባቸው ኩርፊያቸው አይጣል። እራስ ወዳድ ሆነው የግል ፍላጎታቸውን ለማርካት ሲጥሩ ይታያሉ።ይህ በመሆኑ ወላጆች ድካማቸው መና ቀርቶ ተስፋቸው መንምኖ በልጆቻቸው ባህሪ መብከል ምክንያት የሚጉላሉና የሚበሳጩ ቁጥራቸው ጥቂት አይደለም። ይህም በውጭ አገርና በአገር ቤት የሚታዩ የማህበራዊ ችግሮች እየገኑ መምጣታቸውን ያሳያል።

በስደት ዓለም እየኖሩ ልጆች የሚያሳድጉ ወላጆች የልጆቻቸውን ሀጋዊና ማህበራዊ ፍላጎት ለማሟላት ኢኮኖሚው ከመውደቁ በፊት አንድ ስራ ሰርተው በሚያገኙት ክፍያ ሙሉ ቤተሰብ ለማስተዳደር በቅቶ በአገር ቤት ያሉትን ተረጂ የቤተሰብ አካል ለመርዳት ይቻል ነበር።አሁን በዓለም ዙሪያ በደረሰው የኢኮኖሚ መቀወስ ሳቢያ የደረሰውን የዋጋ ግሽበትና ሥራ ለማቀላጠፍና ለማፍጠን ተብሎ ከሥራው ጋር ከተያያዘው የቴክኖሎጂ መሣሪያ ጋር እኩል በመቋቋም በቂ ገንዘብ ለማፍራት ቢደክሙም እስሪዎችን ስላላረካ ቴክኖሎጂ የማይጠይቅ ሁለት ስራ ወይም ፈረቃ ደርበው ሰርተውና ደክመው ወደ ቤት ሲመለሱ ልጆቻቸው እቤት በሰላም ወጥተው መግባታቸውን ከማረጋገጥ በስተቀር የሚታያቸው በቂ እረፍት አድርገው ለሚቀጥለው የሥራ ቀን እራሳቸውን ማዘጋጀት ነው። የሥራቸው ፈረቃና የልጆቻቸው ትርፍ ጊዜ ያለመመቻቸት ከልጆቻቸው ጋር ያላቸውን የግንኙነት ጊዜ ቀንሶት ልጆቻውን በፈለጉት መንገድ ተቆጣጥረው ለማሳደግና የትምህርታቸውን አያያዝ በየዕለቱ ተከታትሎ የሚጠበቅባቸውን ያህል ኃላፊነታቸውን ለመወጣት ኢኮኖሚው፤ ቦታውና ወቅቱ አልፈቀደላቸውም።

በዚህም የተነሳ ልጆቹ ከትምህርት ቤት መልስ ብቻቸውን እቤት ስለሚሆኑና በቅርብ የሚቆጣጠራቸው ሰው ስለሌለ ከምግባረ ብልሹ የገረበት ልጆች ጋር ግንኙነት በመፍጠር፤ ለዕድሜያቸው የማይመጥኑ በቴሌቪዥንና በኮምፕዩተር የሚተላለፉትን ፕሮግራሞች ይመለከታሉ።ልጆችን በርቀት ለመቆጣጠር የሚያስችል የቴክኖሎጂ መሣሪያ መኖሩን ወላጆች ቢያውቁም መሣሪያውን ለመግዛት የኢኮኖሚ አቅማቸው ስለማይፈቅድና የአጠቃቀም ችሎታም ስለሚያንሳቸው ልጆች በጥናት እያሳበቡ የሚፈልጉትን ፕሮግራም እየተመለከቱ ጸረ-ባህል ባህርይ ያለው መልዕክት በመቅሰም ጊዜያቸውን ስለሚያሳልፉ ለባህሪያቸው መለወጥ ምክንያት ሆኗል።

ለልጆች ጠባይ መበከል ወላጆች የሚያደርጉት አስተዋጽኦ ቢኖርም እንኳ ኢትዮጵያውያን ወላጆች እንደ አገራቸው የት/ቤት አመራር ሥርዓት እየመሰላቸው ልጆቻቸውን አንዴ ት/ቤት ካስገቡ በኋላ አይከታተሉም፤ ከቋንቋ ማነስ የተነሳ በት/ቤታቸው ውስጥ በሚካሄዱ እንቅስቃሴዎች ውስጥ አይሳተፉም፤የጽሁፍ ጥሪ ካልደረሳቸው በቀር ከአስተማሪዎቻቸው ጋር ግንኙነት አያደርጉም፣ ፣ ቢሄዱም ከአስተማሪዎቻቸው የሚሰጣቸው መልስና አስተያየት ከኮምፕዩተር ጋር የተቆራኘ ሲሆንባቸውና የኮምፕዩተር ችሎታ እንደሌላቸው ቢገልጹም ልጆቻችሁ ይርዷችሁ ይባላሉ። እስ የተባለውን መረጃ በኮምፕዩተር አማካይነት ከልጆቻቸው ጋር ሆኖ ለማየት የወላጆችና የልጆቹ ጊዜ ከማይገጣጠምበት ምክንያት አንዱ ልጆቻቸው ከኮምፕዩተርና ከቴሌቪዥን ጋር ተፋጥጠው ስለሚያድሩ ወላጆች ከስራ ሲመለሱ ልጆች ተኝተው ስለሚያገኙዋቸው ነው።

ቴክኖሎጂው ከአገር ውጭ በሚኖሩ ትውልደ - ኢትዮጵያውን ልጆች ብቻ ላይ ሳይሆን ችግሩ በይበልጥ በአገር ቤት በሚኖሩት ልጆችም ላይ መጠናከሩን ወላጆች ይናገራሉ። ለወጣት ልጆች ሥነ-ምግባር መበላሸትና ወላጆችን ሃሳብ ላይ የመጣሉ ጉዳይ ዓለም አቀፋዊነት ይዘት ያለው እየሆነ መጥቶ ባህልና ድንበር ሳይገታው ወደ ኢትዮጵያም ዘምቶ የወጣቱን ባህርይ ስለበከለው ወላጆችንና መንግሥትን በእጅጉ አፋጧል።

ታዲያ በውጭ የሚኖረው ወላጅ ኃላፊነት የተጫነው የሚኖሩበት አገር ሀኑ፤ቴክኖሎጂውና የማህበራዊ ኑሮ ሥርዓቱ ነው ከተባለ በአገር ቤት የሚኖረው ወላጅ የኃላፊነት ድርሻውን ለምን አልተወጣም? ወደሚለው ጥያቄ ስንመለስ ደግሞ ከላይ የተጠቀሱት ክስተቶች እንደተጠበቁ ሆኖ ነው። በኢትዮጵያ በሚኖሩ ወላጆች ላይ ኃላፊነቱ ይበልጥ ሊባባስ ከቻሉባቸው ምክንያቶች መካከል የኑሮ ውድነት፤የወጣቶች ሥራ አጥነትና፤በዘመኑ ቴክኖሎጂ አማካይነት ጠባይ በካይ ልማዶች ወደ አገር ውስጥ ስለሚገቡ እንደሆነ ለመገንዘብ እንችላለን።

በአደጉ አገሮች ውስጥ ያለው ወጣት በአደንዛዥ ዕጽና በዘመኑ ቴክኖሎጂ ቀልቡ በመያዙ ስለሃገሩ ጉዳይ ትዝ ስለማይለው የሚፈልገውን እስካገኘ ድረስ መንግስትን አይቀናቀንም፤ ኑሮው ሲወደድበትም እንዳያንገራግር ለኮምፕዩተርና ለመስመር መግዣ የገንዘብ ድጎማ እየተደረገለት በቴክኖሎጂው ላይ ስለሚያተኩር በፖለቲካ ውስጥ አይሳተፍም፤ ቢሳተፍም ተሳትፎዎ መጠነኛ ነው የሚሆነው። በመሆኑም የበለጸጉ አገር መሪዎች ዕጽንና ቴክኖሎጂን እያመሰገኑ አገራቸውን በፈለጉት መንገድ እያስተዳደሩና ህዝቡን ተቆጣጥረው እየገዙ በሰላም ይኖራሉ።

በምስራቡ አገር ዕርዳታ የሚኖረው የደሃው አገር ወጣት ግን ኑሮው ሲወደድበት፤ ከወላጆቹም ፍላጎቱ ሲጓደልበት እየተበሳጨ በኮምፕዩተር አማካይነት የሚቃርመውን መረጃ እያገኘ የነጻነት አኗኗር ባህርዩ ለመጋለጥ በቅቶ፤ መረጃዎችን በአገር ውስጥ ለማሰራጨትና ለፖለቲካ ቅስቀሳ ሲጠቀምበት ይታያል።በኢኮኖሚ ያላደጉ መንግስታት ለሚያካሄዱትና ለሚቀይሱት የፖለቲካና አገር አመራር አቅጣጫ እንቅፋት እንደሚሆኑባቸው ስለሚጠረጥሩ ይሰጋሉ። በመሆኑም በወጣቱ በኩል የፖለቲካ ንቅናቄ ቢነሳ ተቆጣጥሮ ለመግታት የሚቻለው በወላጆቻቸው በኩል ብቻ መሆኑን ይገነዘቡታል።ስለዚህ የወላጆችን የኑሮና የማህበራዊ ችግሮችን ለመፍታት ከህዝቡ ጋር በቅርብ እተገናኙ መፍትሄ ከመፈለግ ይልቅ ልጆቻችሁን ተቆጣጠሩ እያሉ በልዩ ልዩ መንገድ ተጠያቂ ማድረግ፤ ወጣት ልጆቹን ማሳደድና ወላጆችን ማስጨነቅ የደሃ አገሮች አስተዳዳሪዎች አንዱ ስልታቸው ነው። በእድሜ የበሰለውም ህዝብ ቢሆን በጋዜጣና የተቻለው የዘመኑ ቴክኖሎጂ በለዓለም ጉዳይ የሚያሰራጨው መረጃ ከመቃረም ውጪ በመጠጥ ኃይል እየተዝናና የቀን ተቀን ኑሮውን እየተወጣ ይኖራል እንጂ ስለአገሩ የሚያስብ በችሎታው አስተዋጽዎ ለማድረግ የሚጥር ጥቂቱ በመሆኑ ከወጣቱ አስተሳሰብ ብዙም አይርቅም።

ወላጆች ከተጠያቂነት ለመራቅ ልጆቻቸው የትና ከማን ጋር እንደሚውሉ፤ ምን እንደሚሰሩና እራሳቸውን ከወንጀል ስራ እንዲቆጠቡ በምክር ለመቆጣጠር ቢጥሩም እሽፈረን እያሉ ትምህርታቸውን እያቋረጡ ለዘመናዊ ቴክኖሎጂና መስመር መግቢያ/Internet/ መግዣ ለሚያውሉት ገንዘብ ማፍሪያ የማይሰለፉበት የሥራ መስክ የለም።

ወላጆች ልጆቻቸውን ጠልተው ሳይሆን ስለተጨነቁ፤ ገንዘብ አምጡ እያሉ ስለሚያስቸግሩና የባዕድ አገር ባህል አስተናጋጅ ለመሆን ስለበቁባቸው፤ በወንጀል ተጠይቀው ከሚታሰሩ፤ በሥራ ፍለጋ ሲንላሉና ሲበሳጩ ከመመልከት፤የጎረቤት ተወቃሽ እንዳይሆኑና ከቁጭት ለመዳን እያሉ ልጆቻቸውን ከአገር ወጥተው እድላቸውን ይሞክሩ በማለት በህጋዊና ህጋዊ ባልሆነ መንገድ ከአገር እንዲወጡ መንገድ ማመቻቸትን እንደ አማራጭ አድርገው ይዘውታል።ይህም ነው አንዱ ምክንያት ከህግ ውጭ በሆነ መንገድ ለመውጣትና በባዕድ አገር ለመንላላት ያበቃቸው።

በአጠቃላይ ኢኮኖሚ፤ፖለቲካ፤ ቴክኖሎጂና ሕግጋቶች ተደጋጋፊ ስለሆኑ በየትኛውም አገር ባለ ሕዝብ የማህበራዊ ኑሮ ዘርፍ ላይ የሚጫወቱት ሚና ከፍተኛ ስለሆነ የዘመኑ ቴክኖሎጂ ለልጆች አስተዳደግና አያያዝ መልኩን እንዲለውጥ ለማድረግና የወላጆች የኃላፊነት የስራ ድርሻም ወሰን የለሽ አድርጎባቸዋል።

በውጭና በአገር ቤት የሚኖሩትን ወላጆች በልጆች አያያዝ በጊዜው ኢኮኖሚ፤በወስጥ አስተዳደርና በቴክኖሎጂ ሳቢያ የገጠሟቸው ችግሮች በአጭሩ ይህንን ይመስላል።ይሁንና የልጆች ግብረገብ ሲጓደል በተግሳጽና በቅጣት ምግባራቸውን ለማስተካከል ጥረት ቢያደርጉም የወላጆችን ምክርና ተግሳጽ በአንድ ጆሮአቸው ሰምተው በሌላው በማፍሰስ አልመከር ሲሉ ለማን አቤት ይባላል፣ ፣በመሆኑም በ21ኛው ክፍለ-ዘመን የልጆች የቅርብ ተቆጣጣሪ ቴክኖሎጂ እንጂ ወላጆች አይደሉም ቢባል ከስህተት የራቀ አይሆንም።

ከልጆች አኳያ

ወላጆች ለልጆቻቸው ባህርይ መለወጥ ቴክኖሎጂን ሲወቅሱ ልጆች ደግሞ ወላጆች ዘመን አመጣሽ ሁሉ-አቀፍ ስልክ (ipod touch/smartphone) እና ኮምፕዩተር እየገዙ

አጠቃቀሙን ሲያሳዩዋቸው ጊዜ በመውሰድና መጠቀም ከጀመሩም በኋላ ካጠቃቀም ማነስ ምክንያት ተገቢውን አገልግሎት መስራት ሲሳናቸው ለማስተካከል በማስቸገር ጊዜ አሳጡን፤ትምህርት ላይ አተኩሩ የሚለው ንዝንዛቸው አስመረረን ከማለትም ባሻገር ወላጆችንና ልጆችን እያነጫነጨ፤ልጆችን ከቤት እያስኮበለለ መምጣቱን አበክረው ይናገራሉ።

ወጣት ልጆቻቸው እንደሚሉት ከሆነ ወላጆች እንደሚወዱን ሁሉ እኛም እንወዳቸዋለን ብሎም እናከብራቸዋለን።ነገር ግን የልጆች ነጻብራቅ ናቸው የሚለው ባህላዊ አነጋገር ጊዜው፤አካባቢውና ቴክኖሎጂው አስገድዶ ወላጆች የልጆች ነጸብራቅ እየሆኑ መምጣት እየቀነሰ መሄዱ አልተዋጠላቸውም፣ ፣ ምክንያቱም ወላጆች ያተኮሩት ከአገር ቤት ይዘው የተሰደዱት ባህል ላይ ብቻ ነው። "የቆየን ባህልና የአኗኗር ዘይቤን መለወጥ ከባድ ነው" የሚባለው አነጋገር ትክክል መሆኑን ያረጋገጥነው በወላጆቻችን ላይ ነው። ምክንያቱም ወላጆች ቢማሩም ባይማሩም በጣም ከጥቂቱ የህብረተሰብ አባል በስተቀር እንደ አካባቢው እራሳቸውን ለማስተካከል፤ ከጊዜው ጋር በመራመድ የልጆቻቸውን ፍላጎት ለማርካት አይጥሩም።በመሰረቱ ወላጆች ቴክኖሎጂ ተጽዕኖ አደረገባቸው ይበሉ እንጂ ቴክኖሎጂው በእነሱም ላይ እንዳነጣጠረ ለመገንዘብ የሚከተለው ተግባራዊ ሁናቴ በቂ መግለጫ ነው።

ምንም እንኳ ወላጆች እንደወጣት ልጆቻቸው ኮምፒዩተር በብዛት ባይጠቀሙም የሚኖሩት አሜሪካ ነውና አጠቃቀሙን በጥቂቱም ቢሆን ቢያውቁ ለልጆቹም ሆነ ለወላጆቹ የአገልግሎት ጠቃሚነቱ እንደማያጠያይቅ GPB የተባለው ህዝባዊ የቴሌቪዥን ጣቢያ በ01/16/2014 ከሰጠው ገለጻ ሙሉ ትምህርት ማግኘት ይቻላል። በቋንቋ ችግር፤በዕድሜ፤በጊዜ ዕጥረትና በትዕግስት ማጣት ምክንያት አብዛኛው ወላጅ ወደ ኮምፕዩተሩ ትምህርትና አጣቃቀም ላይ እጅግም በመሆናቸው እራሳቸው መማር ሲችሉ የኮምፕዩተር ነገር ሲመጣባቸው ልጆቻቸውን ማስቸገር ይቀናቸዋል። ልጆቻቸው እንደሚፈልጉት ስለማይሆኑላቸው የእነሱን ድክመት መገንዘብ ሲኖርባቸው በእነሱ ብሶ አልታዘዝ አላችሁ ማለት ይቀናቸዋል።

ይሁንና የዘመኑ መስመር-የለሽ ስልኮች ደግሞ የኮምፕዩተርን ያህል አገልግሎት እንዲሰጡ የካሜራ፤የድምጽ መቅረጽና ሌላም ችሎታ እንዲኖራቸው ተደርገው ስለተሰሩ ከመለስተኛ ኮምፕዩተር ብዙ የማይተናነሱ ናቸው። አዲሶቹን የእጅ ስልኮች መስመር አጠቃቀም ቀደም ሲል ከነበረው የስልክ አጠቃቀም ለየት የሚያደርገው ነገር ቢኖር የዘመኑ ስልክ አጠቃቀም መጠነኛ የኮምፕዩተር አጠቃቀም ዕውቀትን መጠየቁ ነው። በመሆኑም ወላጆች የእጅ ስልክ መያዝ ግዴታ ስለሆነባቸው የኮምፕዩተር ዕውቀት የሌላቸው ሁሉ ስልኩን ከገዙ በኋላ አጠቃቀሙን ልጆቻቸው ሲያሳዩአቸው የሚሰጡትን መመሪያ ፈጥነው ለመቅሰም ጊዜ ስለሚወስዱ የልጆቻቸውን ጊዜ እየተሻሙባቸው እንደሆነ ልጆቻቸው አሮሮ ያሰማሉ።

በሁለቱም ተጠቃሚ ህብረተሰብ ላይ ያመጣው ሌላው ችግር ቢኖር የተጠቀሰው ባለመስተዋት የእጅ ስልክ ባትሪው ከፍተኛ ኃይል ወይም ሽልት ያለው በመሆኑ ሌሊት ተሞልቶ ቢያድርም ወይም ተዘንግቶ ሳይሞላ ሲቀር ጉልበቱ ስለሚቀንስ ወይም በብዛት ተጠቅመውበት የባትሪ ኃይላቸው ሲያልቅ የባትሪ መሙያ የኤሌትሪክ ገመድ ይዞ በየደረሱበት የኤሌክትሪክ ሶኬት ፍለጋ መዟዟር ሌላው ፋሽን እየሆነ መጥቶ በወጣቶች ላይ የሚታየው የቅድመ ዝግጅት ጉድለት ወላጆችም ላይ እተስተጋባ መምጣቱ በብዛት እየታየ ነው።

ይህን ሁኔታ በተመለከተ አንድ ገጠመኝ ለመጥቀስ ያህል በአንድ የቤተሰብ ስብስብ ወቅት አንድ ወላጅ የስልካቸውን ባትሪ ለመሙላት በእንግድነት ከሄዱበት ቤት ግድግዳ ላይ ካለው የኤሌክትሪክ ሶኬት ላይ ሰክተው ገመዱ አንድ እንግዳ በመጥለፍና ለመጣል ያበቃበት ወቅት ታይቷል።ሌላው ችግር ደግሞ በደረሱበት ሥፍራ ባትሪውን ለመሙላት ከተጠቀሙ በኋላ የኤሌክትሪክ ገመዱን ረስተው ሲሄዱ ገመዱን ለመተካት ደጋግሞ መግዛት ግድ ስለሚል ተጨማሪ ያልታሰበ ወጪ ለማስከተል መቻሉን ተጠቃሚዎች ሲናገሩ ይሰማል።

ቴክኖሎጂ በሕዝብ ላይ ስላደረሰው ጥቅምና ጉዳት

የቴክኖሎጂ ማደግና መሻሻል በሰው ልጆች የየቀን ኑሮ አመራር ላይ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል፤ማድረጉም ስለታመነበትና ስለተመከበት ሁናቴዎች ካላስገደዱ በቀር ለመለየት አይፈልግም፤ የህብረተሰቡን ኑሮ አቅልሎታል፤የተመቻቸ ኑሮ ለመምራት አስችሎታል።የድህረ ገጽ የመገናኛ መረብ መዘርጋትና መበራከት በግንኙነትና መረጃ በመለዋወጥ ረገድ ኑሮን በብዙ መንገድ ለውጦት መገኘቱ ያልነከው የኑሮ አካል ያለመኖሩን፤ የሚከተሉት ነጥቦች በምሳሌነት ከሚቆጠሩት ጥቂቶቹ ናቸው።

ቴክኖሎጂ በሰዎች የዕለት ኑሮ ላይ ስላመጣው ለውጥ

ስለዓለም መንግስታትና በግል ባለይዞታ ስለሚተዳደሩ ድርጅቶች የህይወት ታሪክ፤የምርት ውጤታቸውን መቼና የት ሆነው እንደሚያመርቱ፤ ከማን ጋር የስራ ግንኙነት እንደሚያደርጉ፤ሰራተኞቻቸውን በምን ሁኔታ እንደሚያስተዳደሩ፤የአቅርቦት ችሎታቸውንና የጅምላ ወይም የችርቻሮ ዋጋቸውን፤ የደንበኞቻቸውን ስም ዝርዝር፤ ከነአድራሻቸው፤ የትውልድ ዘመንና የቤተሰብ ብዛታቸውን ለማወቅ አስችሏል። ደንበኞችም እንዲሁ የግል ድርጅቶች ከደንበኞች ጋር ስላላቸው ግንኙነት፤ስለምራታቸው ከደንበኞች ስለተሰጡ አስተያየቶች፤ የመንግስትና የሰብአዊ ዕርዳታ ለጋሽ ተቋማት ስለተሰማሩበት የስራ መስክ ለማወቅ፤ዕቃ መርጦ በድህረገጽ ላይ ጥያቄ አቅርቦ በዱቤም ሆነ ከፍያ ፈጽሞ ለመግዛትና የመኖሪያ ቤቱ ድረስ እንዲላኩለት ለማድረግ አስችሏል፤ ድርጅቶች ንግድን በፍጥነት አስተዋውቆ የማይተዋወቁ ግለሰቦች በርቀት ካለምንም ችግር የንግድ ልውውጥ ለማድረግ /ለመገበያየት ረድቷል፤የባቡር፤የአይሮፕላን፤ የአውቶቡስና የመርከብ መጓጓዣ ትኬት ባሉበት ሥፍራ ሆነው ገዝቶ ለመዘዋወር አስችሏል፤ ህብረተሰቡ ለተጠቀመበት የውሃ፤የመብራትና የቴሌፎን ወርሃዊ ፍጆታ፤ በዱቤ ለተገዛው እቃ ዋጋ በየወሩ ለመክፈል ተችሏል።

የባንክ ሂሳብ ደብተር ለመክፈትና ለመጠቀም፤በባንክ ውስጥ ስላለው የጥሬ ገንዘብ እንቅስቃሴ በተፈለገበት ጊዜና ሰዓት ለማዛወር ገቢና ወጪ ለማድረግ ከድካምና ከትራንስፖርት ወጪ ለመዳን ከማስቻሉም በላይ በየመንገዱ በሌባ ከመቀማት ሲያድን በሌላ በኩል ደግሞ ሌቦች የህብረተሰቡን ግላዊ መለያ ቁጥር በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ከድርጅቶች መዝግብ ላይ ኮፒ በማድረግ ከባንክ ገንዘብ ለመዝረፍ አብቅቷቸዋል።

ባንኮችና ሌሎች በገንዘብ የስራ እንቅስቃሴ መስክ ላይ ለተሰማሩ ኩባንያዎች አሃዞችን በየወቅቱ በመመዝገብ ሂሳባቸውን በወሰኑት ወራት ውስጥ ካለስህተት የሂሣብ ወጪና ገቢያቸውን በማመዛዘን ወርሃዊ ሪፖርት በማቅረብ ነባርና ኋላቀር ስራን ለማስወገድ ቢያስችልም በሌላ በኩል የሰራተኛውን የስራ ቦታ ተሻምቶ የስራ ፈት ቁጥሩን ስለጨመረ ህብረተሰቡን ቦዘኔና የመንግስት ተረጂ ለመሆን አድርሷል። በኢኮኖሚ ያላደጉ ደሃ አገሮች የአስተማሪና የት/ቤት እጥረት ስላላባቸው ት/ቤት ገብቶ የቀለም ትምህርት የመከታተል እድል ባለማግኘታቸው የተማረ የሰው ኃይል ዕጥረት አለባቸው። አሁን ግን በቴክኖሎጂ ሳቢያ የርቀት ትምህርት ተከታትሎ በፈለጉት የሙያ መስክ ለመመረቅ ስላስቻለ፤ያልተማረውን ህብረተሰብ ቁጥር አመንምኗል፤ መጽሀፍ ገዝቶ ከመጠቀም አድኗል፤ተማሪውም ግልጽ ያልሆነለት ነገር ካለም መምህር መጠየቅ ሳያስፈልግ ለጥያቄው መልስ ከእንማብራሪያው በቴክኖሎጂ እርዳታ ያገኛል፤ጥቁር ሰሌዳን አጥፍቷል፤ት/ቤት በየቀኑ በመላለስ የሚወጣውን ወጪና በመጓጓዝ የሚባክውን ጊዜ አድኗል።

የማህበራዊ የመገናኛ መረብ የፈለሰፉ ግለሰቦች ህብረተሰቡን፤ነጋዴውን፤ አምራቹንና አቅራቢውን ህብረተሰብ አቀራርቦ በመተማመን የዕለት የኑሮ ፍላጎቱን ለማርካት በስራ ላይ ያዋሉት ቴክኖሎጂ ተፈላጊነቱ እየጨመረ በመምጣቱ የቴክኖሎጂ ፈጣሪዎችን እንጡራ ከበርቴ አድርጎአቸው ተወዳጅነትን አትርፈዋል፤ በሌላ በኩል የመንግስት ተቀናቃኞቻቸውን ለመሰለል፤ መግቢያ መውጫቸውን በርቀት ለመከታተል፤ ድክመታቸውንና ብርታታቸውን ለይቶ ለማወቅና

ከውድድሩ ለማስወጣት ወይም የፖለቲካ ጠላት የሆኑ ግለሰቦችንና ተቋማትን ለማዳከምና ከውድድሩ እንዲያፈገፍጉ ለማድረግ መሳሪያ ሆኗል።

በፍጥነት እየተራቀቀ በመሄድ ላይ ያለው ይህ የወቅቱ ቴክኖሎጂ ተጠቃሚ የሆነው በአጠቃላይ የዓለም ህብረተሰብ ኑሮውን አመሰቃቅሎታል።ከአየር ጠባይ እንስቶ እስከ አዝናኝ ፕሮግራም ድረስ የሚተላለፈውን መረጃ ለማዳመጥ፤ ለማየት፤ ካለማቋረጥ ከትትል ለማድረግ፤ጠቅሟል። ታዲያ ቴክኖሎጂ መራቀቁና የሰው ልጆችን ኑሮ በማፋጠን ጥሩ ነገር እንዳለው ሁሉ መጥፎ ጎን እንዳለው የሚነገርለትን ያህል በቴክኖሎጂ መጠቀም ሱሰኛ የሆነውን ህብረተሰብ ከሚኖርበት ማህረሰብ አግልሎ፤ተፈጥሮአዊ የጥሩ ግንኙነትን ባህርይ እያስተጓጎለ ጸረ ማኅበራዊ መረጃ ማራመጃ ማስተላለፊያና የንግድ ማካሄጃ መድረክ ለመሆን በቅቷል።

በተለይ በመረጃ ማስተላለፊያ ላይ እንዲያተኩር አድርጎት፤በህዝብ መካከል ሰምተው የማያውቁትን የሚነሽጥ ሙዚቃ ለማዳመጥ፤አዲስ የወጡትን ፊልሞች የማይት ስላበቃ ከሰው ጋር ለመነጋገር ውስን አደረገው፤በግል መዘናወን ያለበትን ነገር አቁመው አዲስ የኑሮ ተሞክሮ እያዳበሩ በመሆናቸው ከሰው ጋር የመገናኘት ጥረታቸውን ለመግታት ችሎ በኮምፒዩተር ላይ ብቻ በመመካቱ ለአካለ መጠን የደረሰ ሰው በእራሱ መስራት የሚገባውን ያህል እንዳያከናውን እንጎሉን አኮስለው፣ ድኅረ ገጽ ምቹነቱ አንድ ሰው እራስን ለመቆጣጠር ከቻለበት አንስቶ በእድሜ ብዛትና በህመም ምክንያት መንቀሳቀስ እስካቆመ ድረስ ካለ ሰው ጋር በዓለም ዙሪያ ለመገናኘትና መረጃን በፍጥነት ለማግኘት በማቅረብ ረገድ ያደረገው አስተጽኦ የሰው ልጅ አእምሮ ችሎታ የቱን ያህል እንደሆን በአንክሮ በተግባር አሳይቷል።በአኳያውም መጥፎ ባህርት እንዲቀሰሙ መስሁብ ሆኖ የማህበራዊ ኑሮ ችሎታውን ለውጦ አብዛኛውን ጊዜያቸውን ተቆጣጥሮ ከወዳጅ ዘመድ እንዲለዩ ስላደረጋቸው ብቸኝነት በገዘፋቸው ለአዕምሮ ጭንቀት ዳርጎአቸው ይታያል፤፣ይህ ሊሆን የቻለው በተፈለገው ቦታ ይዞ ለመዘዋወር የሚቻሉ ኮምፒዩተርና የእጅ ስልክ ስለተሰሩ የሚያዝናኑ ፕሮግራሞች ስለሚተላለፉለት በፈለጉት ጊዜ ከፍተው ለመጠቀም እድል ስላገኙ ነው።

ጥሩ ጎኑ ሲታይ ደግሞ ግለሰቦች ባሉበት ስፋራ ለመተዋወቅ ለመወዳጀትና ቤተሰብ ለመመስረት እንዲሁም በህክምና መስክ አገልግሎቱ ከፍተኛ መሆኑ ይነገርለታል፤ሆኖም በቅርብ/ በግንባር የማይተዋወቁ ሰዎችን መወዳጀት ከጥቅሙ ይልቅ ጉዳቱ እንደሚያመዝን ተረጋግጦለታል፤፤ድህረ ገጽ በእርግጥ ግልጽነት አስፍኗል፤እራስን በእራስ የመተማመን፤በቀላሉ ያለፍርሃት በእመነት በመገናኘት የሚፈልገውን አይነት የማህበራዊ ኑሮ ለመፍጠር፤ ለተጠቃሚው ህብረተሰብ ነጻነትን አጎናጽፏል፤የቴክኖሎጂ መራቀቅ የፍጥነት ኑሮን በሰዎች ላይ በባህልነት ደረጃ ላይ አስመድቦ የሰከነና ዝግታ የተሞላው የስራ ከንዋኔን ስርዓት ውድቅ ስላደረገው፤ ሰራተኛውን ንቁና ፈጣን ሰርቶ አደር አድርጎታል።

ስለቴክኖሎጂ ጥቅም፤ጉዳትና ዕድገትን በተመለከተ ብዙ መጻፍ ወይም ማለት እንደሚቻል ለማንም ሰውር አይደለም። ምቾት ለማምጣት፤ህዝብ ለሕዝብ በማገናኘትና ሥራን በማፋጠን ረገድ ካመጣቸው ጥቀም በጥቂቱ የሚጠቀሱ ናቸው። እኔ ትምህርት ቤት በነበርኩበት ጊዜ ጥናት አዘጋጅታችሁ አምጡ ተብለን ከአስተማሪዎች ስንታዘዝ የመጽሐፍና የመጣጥፍ መረጃዎች እጥረት ስለነበር በተገኙት ጥቂት መረጃዎች ላይ ያለው ርብርቦሽ ጭንቀትና ድካም ብርቱ ነበር፣ ፣ ዛሬ ግን ለቴክኖሎጂ መስፋፋትና መራቀቅ ምስጋና ይግባውና የተፈለገውን መረጃ በእንትርኔት እርዳት ካለምንም ደክምና ጊዜ ማጥፋት በቀላሉ ለማግኘት ስለተቻለ ተማሪው እንደቀድሞ ተማሪ ሳይጉላላ በቀላሉ መረጃ ለማገኘት ስላስቻለው ኮፒ በማድረግ ለመጠቀም ቢያበቃውም በአኳያውም ዕውቀቱን እንዳያዳበር አስንፎታል። ተጠቃሚው ህዝቡም ተገዠ አድርጎት ዘመናዊው የእጅ ስልክና ኮምፒዩተር ብልሽት ሲገጥመው ወይም ፍጥነቱ ሲቀንስበት ተገልጋዩን ህብረተሰብ ምንያህል ሲያበሳጭ፤ሲያስኮርፍና ብልሽቱን ለማስተካከል ካለማመንታት የሚያወጣው ወጪ ሲታይ ለቀክኖሎጂ የቱን ያህል ተገዥ እንደሆን በአዕምሮው አስቦ እንዳይሰራ ጎድቷል። ስለሆነም በቴክኖሎጂ ላይ ተመክቶ መኖር እያደገ ስለመጣ በተጠቃሚው ላይ የጤንነት፤የማህበራዊና የሙያ ስንካላ ማድረጉን

ለአንባቢያን በጥቂቱ ላመላክት።

ከቅርብ ቤተሰብ ጋር የመራራቁ አንዱ ምክንያት መሆኑን ስንመለከት ወጣቱ ከቤተሰብ ጋር ከመሆን ከኮምፒዩተር ጋር ጊዜውን ማጥፋቱ የተወደደበት መጥፎ ግለኝነት ስለበዛ፤ በግንባር ሃሳብ ለመለዋወጥ ትእግስትና መቻቻል ቀንሶ፤ብቸኝነት የተመረጠበት ጊዜ ላይ ተደርሷል። ቀደም ሲል ወላጆችና ልጆች ቴሌቪዥን እየተመለከቱ ሃሳብ መለዋወጥ መሳቅና መደሰት ቀርቶ ሁሉም በራሱ ኮምፒዩተር ላይ ማፍጠጥ እንጂ በግል የሚፈልጉት ነገር ከሌለ በቀር እርስ በእርስ እየተደማመጡ የመነጋገርና በጥሞና የመወያየቱን ጉዳይ ቀንሶታል። ውጤቱም ወላጆች ልጆቻቸው ምን እንደሚሰሩ መቆጣጠር ስለተሳናቸው ከልጆቹ ይልቅ ወላጆችን ጭንቀት ላይ ጥሏል።

በአጠቃላይ ኢኮኖሚ፤ፖለቲካ፤ ቴክኖሎጂና ሕግጋቶች ተደጋጋፊ ስለሆኑ በየትኛውም አገር ባለ ሕዝብ የማህበራዊ ኑሮ ዘርፍ ላይ የሚጫወቱት ሚና ከፍተኛ ስለሆነ የዘመኑ ቴክኖሎጂ ለልጆች አስተዳደግና አያያዝ መልኩን እንዲለውጥ ለማድረግና የወላጆች የኃላፊነት የስራ ድርሻም ወሰን የለሽ አድርጎባቸዋል።

በውጭና በአገር ቤት የሚኖረው ወላጅ በልጆች አያያዝ በጊዜው ኢኮኖሚ፤በወስጥ አስተዳደርና በቴክኖሎጂ ሳቢያ የገጠማቸው ችግሮች በአጭሩ ይህንን ይመስላል።ይሁንና የልጆች ግብረገብ ሲጓደል በተግሳጽና በቅጣት ምግባራቸውን ለማስተካከል ጥረት ቢያደርጉም የወላጆችን ምክርና ተግሳጽ በአንድ ጆሮአቸው ሰምተው በሌላው በማፍሰስ አልመከር ሲሉ ለማን አቤት ይባላል።በመሆኑም በ21ኛው ክፍለ-ዘመን የልጆች የቅርብ ተቆጣጣሪ ቴክኖሎጂ እንጂ ወላጆች አይደሉም ቢባል ከስህተት የራቀ አይሆንም።

ታዲያ ቴክኖሎጂ ሕዝብን ጠቀመ ወይስ ጎዳ

ስለቴክኖሎጂ ጥቅም፤ጉዳትና ዕድገትን በተመለከተ ብዙ መጻፍ ወይም ማለት እንደሚቻል ለማንም ሰውር አይደለም። ምቾት ለማምጣት፤ህዝብ ለሕዝብ በማገናኘትና ሥራን በማፋጠን ረገድ ለተጠቃሚዎች ካመጣቸው ጥቅም በጥቂቱ የሚጠቀሱ ሲሆኑ፤ ካመጣቸው ጉዳት አኳያ ሲታይ ደግሞ ጥቅም እንዳመጣው ሁሉ የጉዳት ጎኖች አሉት።

እኔ (ጸሐፊው) ትምህርት ቤት በነበረበት ጊዜ ጥናት አዘጋጅታችሁ አምጡ ተብሎ ከአስተማሪዎች ትዕዛዝ ሲሰጥ የመጽሐፍና የመጣጥፍ መረጃዎች እጥረት ስለነበር በተገኙት ጥቂት መረጃዎች ላይ ያለው ርብርቦሽ ጭንቀትና ድካም ብርቱ ነበር። ዛሬ ግን ለቴክኖሎጂ መስፋፋትና መራቀቅ ምስጋና ይግባውና የተፈለገውን መረጃ በኢንተርኔት እርዳት ካለምንም ደካምና ጊዜ ማጥፋት በቀላሉ ለማግኘት ስለተቻለ የዘመኑ ተማሪ እንደድሮ ተማሪ ሳይጉላላ የሚፈለገውን ኮፒ በማድረግ ተጠቅሞ ፍላጎቱን ለማሟላት ቢያበቃውም በአኳያውም እውቀቱን እንዳያዳበር አሰንፎታል። ተጠቃሚው ህዝቡም የቴክኖሎጂ ውጤት ተገዥ አድርጎት ዘመናዊው የእጅ ስልክና ኮምፒዩተር ብልሽት ሲገጥመው ወይም ፍጥነቱ ሲቀንስበት ተገልጋዩን ህብረተሰብ ምን ያህል ሲያበሳጭ፤ሲያስኮርፍና ብልሽቱን ለማስተካከል ካለማመንታት የሚያወጣው ወጪ ሲታይ ለቴክኖሎጂ የቱን ያህል ተገዥ እንደሆንና በአዕምሮው አስቦ እንዳይሰራ ጎድቶታል።

ቴክኖሎጂ እንኳን ዓለማዊውን ህዝብ የሃይማኖት መሪዎችም ጥቅሙን ተገንዝበው የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት በዕለቱ ለተሰበሰበው አባላት /ምዕምናን/ ሲያስተምሩና ሰበካ ሲያካሄዱ መጽሐፍ ቅዱስ ገልጠው ማንበብ ትተው ታፕሌት/ላፕታፕ (tablet/laptop computer) ፊታቸው አስቀምጠው የሚፈልጉትን ጥቅስና ምዕራፍ ከፍተው በማንበብ የቴክኖሎጂን ጥቅም ማብሰር ጀምረዋል።ይሁን እንጂ በዕድሜ የበሰሉ ምዕምናን/አባላት ግን ማንኛውም የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያናት የባህላዊ አቀራረቡን ተከትለው እንዲቀጥሉበት ስለሚፈልጉ የሃይማኖት አባቶች ወደ ቴክኖሎጂ አጠቃቀም ማዘንበላቸውን ያልተቀበሉት ይመስላል።ስለሆነም በቴክኖሎጂ ላይ ተመክቶ መኖር እያደገ ስለመጣና የሰው ልጆች አንዱ የኑሮ አካል ለመሆን ስለበቃ በተጠቃሚዎች ላይ

የጤንነት፤የማህበራዊና የሙያ ስንከላ አድርጎታል።

ከወጣቱ ማህበራዊ ኑሮ አንጻር ሲታይ በሥልጣኔ በመነጠቀው የዓለም ሕዝብ ላይ ያመጣው ጉዳት ከፍተኛ ይመስላል። ልጆች መጽሐፍ ከማንበብ፤ ከወላጆቻቸው ጋር ከመወያየትና የተሞከር ምክር ከማግኘት ይልቅ ክፍላቸው ብቻቸውን ተቀምጠው ለወደፊት ህይወታቸው በማይጠቅም የጌም ጨዋታና ከጓደኞቻቸው ጋር በመገናኘት መልስ በመስጣጠት ወርቃማ ጊዜያቸውን በከንቱ ማሳለፉን ይመርጣሉ። ጓደኞቻቸው እቤታቸው ሲመጡ እንኳን ቪዲዮ ጌም ላይ ስለሚያተኩሩ በግል እየተነጋገሩ ቃላት የመለዋወጥ ዕድል እንዲያጡና የማህበራዊ ኑሮ ልምድ እንዳይቀስሙ ስላደረጋቸው ከሰውጋር የመነጋገርና የመገናኘት ችሎታ ስለነሳቸው የቅርብ ጓደኛ እንኳን አሳጥቷቸው ብቸኛ አድንቸዋል። ለትዳር መመሥረት ተጽዕኖ ያሳደረበት አንዱ ምክንያትም ይህ ሳይሆን አይቀርም።

ከቅርብ ቤተሰብ ጋር የመራራቁ አንዱ ምክንያት መሆኑን ስንመለከት ወጣቱ ከቤተሰብ ጋር ከመሆን ከኮምፒዩተር ጋር ጊዜውን ማጥፋት የተወደደበት ጊዜ መጥፎ ግለኝነት/ብቸኝነት ስለበዛ፤ በግንባር ሃሳብ ለመለዋወጥ ትእግስትና መቻቻል ቀንሶ፤ብቸኝነት የተመረጠበት ጊዜ ላይ ተደርሷል። ቀደም ሲል ወላጆችና ልጆች ቴሌቪዥን እየተመለከቱ ሃሳብ መለዋወጥ መሳቅና መደሰት ቀርቶ ሁሉም በራሱ ኮምፒዩተር ላይ ማፍጠጥ እንጂ በግል የሚፈልጉት ነገር ከሌለ በቀር እርስ በእርስ እየተደማመጡ የመነጋገርና በጥሞና የመወያየቱ ጉዳይ ቀንሶት ይታያል።የወላጆችን ተሞክሮ የሚያገኙበት አንዱ መንገድ በምግብ ጠረጴዛ ላይ ከወላጆቻቸው ጋር አብረው ተቀምጠው ሲመገቡ ነበር።ይህን ሥርዓት አቁመው ምግባቸውን አንስተው ኮምፒዩተር እየተጠቀሙ መጠቀም በመጀመራቸው የባህላዊ አመጋገብን ሀግጋት ከማፍረሳቸውም በላይ ከወላጆች ሊያገኙ የሚችሉትን የኑሮ ተሞክሮ እንዳያገኙ ምክንያት ሆኗል።

ቴክኖሎጂ በሰው ልጆች ጤንነት ላይ ያመጣው ችግር በአዋቂዎች ላይ ብቻ ሳሆን በሕጻናትም ላይ ችግር አሳድሯል።ቴክኖሎጂ የተጠቃሚዎችን እንቅስቃሴ ውስን ስላደረገው ለሰውነት ውፈረት መጨመርና ተዛምዶ ላላቸው በሽታ ላይ ለመዳረግ አንዱ ምክንያት መሆኑ እየተጋለጠ ነው። የጭን ላይ ተቀማጭ (LAPTOP) ኮምፒዩተር፤በአጠቃላይ የእጅ ላይ ስልኮችን ቢበዛ ከስምንት (8) ሰዓታት በላይ መጠቀም ለጤናም እንቅልፍ መተኛት መጓደል፤ለሰው ልጆች ጭንቀት ላይ መውደቅ፤ለዓይን፤ ለአዕምሮ፤ ለጆሮ፤ ለወገብ፤ ለእጅ፤ ለትከሻ፤ ለአንገትና ተዛምዶ ላላቸው ተመሳሳይ በሽታዎች ምክንያት መሆናቸውን ጥናቶች አመላክተዋል።

በሌላ በኩል ቀጣሪ ድርጅቶች ወጪያቸውን ለመቀነስ ሲሉ ሠራተኞቻቸው እቤታቸው ተቀምጠው ስራቸውን በኩምፒዩተር አማካይነት እዲያከናውኑ ማድረግ በተግባር እየተጠቀሙበት የሠራተኛ ምደባ፤ የሥራ ሥርጭቱንና ቁጥጥሩን በሩቁ እያካሄዱ የድርጅታቸውን ስራ የማከናወኑን ነገር እየጨመረ መምጣቱን አስመልክቶ ስላመጣው ጥቅምና ጉዳት በዚህ ጽሁፍ አዘጋጅ በኩል ጥናት ተደርጎበት ለህዝብ የተሸጠውን "የኢትዮጵያውያን ልጆች አስተዳደግ ችግር በአሜሪካ የሚለውን" መጽሐፍ በማንበብ ሰፊ ግንዛቤ ማግኘት ይቻላል።

ቴክስቲንግ ድምጽንና እንቅስቃሴን ተቆጣጠረ

ቴክኖሎጂ በወላጆችና በልጆች መካከል ስላመጣው የሃሳብ ልዩነትን ጥቅምና ጉዳቱን አስመልክቶ ከላይ ተገልጧል። ይህ ርዕስ የሚያብራራው ደግሞ የቃላት መልክት በሚቀበለው መሳሪያ ውስጥ የሚፈለገውን መልዕክት ገልጾ መተው ጊዜው ቀይሮት አይፎን/እስማርት በተሰኘው ዘመናዊ የእጅ ስልክ አጭር ጽሁፍ አስፍሮ ቴክስት በመላክ መረጃ መለዋወጥ ዘመናዊነቱ ተመራጭ መንገድ ሆኖ ከወጣት እስከ አዋቂ ያለው ህብረተሰብ ተጠቃሚ እንዳደረገውና ከዚሁ ጋር ተዛምዶ ያሉቸውን ነጥቦች አብሮ ለመመልከት ነው።

ለዚህ ጽሁፍ መነሻ የሆነው ግን ለአንድ ወጣት ልጅ በተካሄደው የልደት በዓል ላይ ለመገኘት አንድ ወዳጄ ቤት ሄጄ ሳለ በእንግዳ መስተናገዶው ክፍል በአዋቂዎች ተጣብቦ ጨዋታው ደርቶ ሳለ

"ቴክስት/ፌስ ቡክ" የሚሏቸው የዘመኑ የእጅ ስልክ መልዕክት ማስተላለፊያና መቀበያ ዘዴዎች በጨዋታ መካከል አልፎ አልፎ ሳይጠቀስ ያለማለፉን ስላዳመጥኩኝ ነው። በተጨማሪም በፓርቲው መጨረሻ ሰዓት ላይ በግብዣው ላይ ከተገኘው 11 ተጋባዥ እንግዳ መካከል 7ቱ ቴክስት እንደራረግ ተባባለው ሲለያዩ ተደምጧል።በመሆኑም "ቴክስቲንግ" አዋቂና ወጣቱን በቁጥጥሩ ስር እንዳደረገ ለመረዳት ስለአበቃኝ ነው።

እኔም ከተጋበዙ እንግዶቹ ጋር ትንሽ ከተጫወትኩኝ በኋላ ልደት የተከበረለትን ልጅ ሰላም ለማለት ወደ መኝታ ክፍሉ ስገባ የተጋበዙት የልጁ ጓደኞቹ ጥቂቱ አልጋው ላይ ጥቂቱ መሬት ተቀምጠው ሁሉም የየራሱን ሴል/አይ/እስማርት ፎን/ የእጅ ስልክ ወይም አይፓድ ይዘውና በእየጆሮአቸው ላይ የጆሮ ማዳመጫ መስመር ሽጉጠው አቀርቅረው በቴክስቲንግና በማህበራዊ መገናኛ /ፌስቡክ መረጃ የተላከላቸውን መረጃዎች በማዳመጥና በማንበብ መልስ እየተሰጣጡ ፈገግታ ሲለዋወጡ እንጂ እርስ በርሳቸው አይነጋገሩም ነበር።በዚህ ምክንያት በክፍሉ ውስጥ ጸጥታው ሰፍኖ ስለነበር እኔ ክፍሉ ውስጥ ልግባ አልግባ ለማወቅ ቀርቶ ላስተላለፍኩት ሰላምታ እንኳን መልስ የሰጠኝ ልጅ የለም።

ቀጥዬም በእድሜ ገፋ ወደሆኑት ልጆች ክፍል ሲገባ ደግሞ እነሱም ጎን ለጎን ተቀምጠው በቪዲዮ ጌም አማካኝነት በሚተላለፍላቸው ጨዋታ ተጠምደውና አተኩረው በማየት መልስ ከማይሰጣቸው ማሽን ጋር ሲነጋገሩ ይሰማሉ።ከመካከላቸው የማውቀውን የአንድ ልጅ ስሙን ስጠራው በጌሙ አዕምሮው ስለተያዘ እንኳን መልስ ሊሰጠኝ ቀርቶ ቀና ብሎ እኔ ማን እንደሆንኩኝ ለማየት ጊዜ አልነበረውም። እኔም ደጋግሜ ሰላማታ ማስተላለፉ ጸጥታ መነሳት ይሆናል በማለት የዘመኑ ቴክኖሎጂ የልጆችን መቅበጥብጥና ጩኸት እንዳያሰሙ የመቆጣጠር ኃይሉን ታዝቤ ወደ እንግዳ ክፍል ተመልሼ በመግባት ጨዋታዬን ተያያዝኩት።

የልደት በዓል የተከበረለት ልጅ ወላጆች ልጁን ማገኘቴንና ማነጋገሬን ቢጠይቁኝ ሊያነጋግረኝ ዕድል እንዳለገኘሁ ስነግራቸው "የዛሬ ወጣቶች ኮምፒይተርና ሴልፎን ላይ ከሆኑ ሰው አያነጋግሩም" የሚል መልስ ስለሰጡኝ ጉዳዩ በእነሱም ላይ እንደደረሰ ተገነዘብኩ። ይህ እነጋገራቸው በትቅል መልኩ የሚያሳየው ወጣቶች በአሁኑ ጊዜ በአጠቃላይ በዘመኑ ቴክኖሎጂ እንደተያዙና ወላጆች ያላቸውን ቅሬታ የሚያመለክተው ነው።

እንደተነገረኝ ከሆነ በክፍሉ ውስጥ ያሉት የልጁ ጓደኞች በአንድ ት/ቤት የሚማሩና ወላጆቻቸው በቅርብ የሚቀራረቡ ስለሆኑ በእዚህ አጋጣሚ ጨዋታቸው ደርቶ ጫጫታውን ለማለዘብና ለዳኝነት ወላጆች ገባ ወጣ የሚሉበት ወቅት መሆን ነበረበት። ለልጆቹም ቢሆን የማህበራዊ ኑሮ መገናኛ ትምህርት መቅሰሚያ ጊዜያቸውን እንዳይጠቀሙበት ጉዳት ሲያደርስ በሌላ በኩል ግን የዘመኑ ሀሉ አቀፍ የእጅ ስልክ/ሴልፎን ከልጆች የእርስ በርስ ጫዋታ ከሚያመጣው ጩኸትና ሁካታን በቁጥጥሩ ስር በማድረጉ ወላጆች በጥሞና አዕምሮአቸው ሳይከፋፈል ከእንግዳ ጋር ለመጫወት እድል ሰጥቷቸዋል።

አዲስ እይታና ሁሉ አቅፎ አገልግሎት ያለው አይፓድ/ሴልፎን /ስልክ በአሁኑ ጊዜ የመገናኛ መስመር ግልጋሎት በመስጠት ላይ ብቻ ሳይወሰን ከሕጻንነት ዕድሜ ክልል ያለፋ ግን የወላጆችን ጥበቃ የሚፈልጉ ልጆችን አዕምሮ ለማረጋጋትና ለቅሶአቸውን እንዲያቆሙ ማባባያ መሳሪያ ሆኖ የአሜሪካ ህብረተሰቡን በማገልገል ላይ መሆኑን በገሃድ ጎልቶ እየታየና እየተጠናከረ መሄዱን ወላጆችና ልጆች በብስብ ባለበት ስፍራ ሁሉ ሲተገበር ይታያል። ወላጆች ልጆቻቸውን ከቤት ይዘው በሚወጡ ጊዜ የሄዱበትን ጉዳይ በሚገባ ሁኔታ ለማከናወን ወይም ለመከፈል እንዲያስችላቸው ልጆች እየተወራጩ፤ እያለቀሱና ወደ ውጭ እንውጣ እያሉ ሲያስቸግሩ ለመቆጣጠሪያና ሃሳባቸውን ለመቀየር ካሁን በፊት ቁልፍና ድምጽ ያለው ነገር እያቃጨሉ አሞኝቶ ማረጋጊያ መሳሪያ የሆነበት ጊዜ ነበር። አሁን የዘመኑ ቴክኖሎጂ በመልክ - በፋፊው የእጅ ስልክ /አይፓድ/ሴልፎን ቁልፍን ተክቶ መሳሪያ ሆኖ ግልጋሎቱ በቂ እውቅና አግኝቶ፤ልጆች እንዲጫወቱበት ስልኩ ተከፍቶ ሲሰጣቸው የግልጋሎቱን አጠቃቀም ደንበኞች እንዲመሩበት በውስጡ ተቀርጸው የወጡት በልዩ ልዩ ቀለማት ያሸበረቁ ቅርጻ ቅርጾችና ምስሎችን እየነካኳቸው በማየት ቀልባቸው ተሰቦ በስልኩ ላይ እንዲያተኩሩ በማድረግ

ሴልፎን የልጆችን ባህርይ በመቆጣጠር ረገድ የሚጫወተውን ሚና አስመስክሯል። በሌላ በኩል ጥበቃ የሚፈልጉ ልጆችንም ቀልብ ሰቦ ወላጆች እነሱን በመጠበቅ፤በመንከባከብ፤ ከድካምና ከእንግልት አድኗቸዋል።

የአሁኑ ጊዜ ትውልድ የእርስ በእርስ መገናኛ ዘዴ በቤት ስልክ ከመነጋገር /toning/ቀርቶ በቴክስት የሚፈልጉትን ጉዳይ በመለዋወጥ ቤት ውስጥ ያለው ሰው ሳይሰማው መልዕክት በሚቀበለው መሳሪያ (answering machine) ላይ መተው ቀርቷል።ስልክ በመጠቀም በቃላት ሀሳብ መለዋወጥ ቀንሶ "ቴክስትንግና ፌስ ቡክ" መጠቀም ልምድ ሆኖባቸው ወጣት ልጆች እቤት ሲገቡም ከወላጆችቻው ጋር እንኳን ግንኙነት ለማድረግ ውስን ሆነዋል።በስልክ ከመነጋገር ቴክስቲንግና ፌስ ቡክ የተመረጠበት ጊዜ ላይ ተደርሶ አስተማሪዎችንም በቴክስት እንጂ በገንባር ተቀራርቦ መነጋገር ጊዜ እንደማባክን ተቆጥሯል።

በዚህ በተራቀቀ ቴክኖሎጂ ዘመን(texting generation) ወስጥ ተወልደው ያደገው ትውልድ በአዲስ ዓለም፤ነጻነት በተሞላው አገር ውስጥ የሚኖሩ፤ቢያንስም ቢበዛም በሰለጠነው አገር ውስጥ በሚኖሩ ሰርቶ አደር ወላጆች ሥር የሚተዳደሩ፤ በሰለጠነ ማህበረሰብ የተከበቡ፤ የተለየ አመለካከትና ፍላጎት ያላቸው ተውልድ ስለሆኑ ችግራቸውን እነሱ በሚገባቸው መንገድ መፍታት እንጂ በወላጆች ተጽዕኖ የሚሻሻል ወይም የሚመለስ ነገር አይኖርም።እንደ ጥቅሙ ሁሉ የማህበራዊ ችግሮችንም አስከትሎባቸዋል። ሆኖም ወጣቱ ትውልድ ከቀድሞው ትውልድ የተለዩ ናቸው የሚያሰኝ ነው። ምክንያቱም ወላጆች በእነሱ የዕድሜ ክልል ውስጥ የነበሩበትን ጊዜ ወደኋላ መለስ ብለው ቢያስቡት በእነሱ ትውልድ ወቅት ቴክኖሎጂ ስላልነበረ ትርፍ ጊዜያቸውን የሚያጠፉት ውጭ ወጥተው በመጫወት ነበር። የአሁኑ ትውልድ ግን ውጭ ወጥተው የመጫወት ዕድል ስሌላቸው ጊዜያቸውን የሚያጠፉት ጊዜውና ቦታው በፈቀደላቸው ሀናቴ ብቻ ስለሆነ ትርፍ ጊዜያቸውን የሚያጠፉት ሞል (ገበያ አደራሽ) በመሄድ፤ሲኒማ በማየት፤በጌም ጨዋታና በኮፕምይተር(online) ላይ ነው። ስለዚህ ወጣቱ ትውልድ ከቀድሞው ትውልድ የተለየ ትውልድ ነው የሚለውን አመለካከት ሙሉ በሙሉ ለመቀበል ያስገድዳል።

የቀድሞውንና የእሁኑን ወጣት ትውልድ ሲነጻጸር መቆጣጠሪያ ውል በሌለው ቴክኖሎጂ አማካይነት በሚተላልፍበት በእሁኑ ወቅት ልጆች ወልዶ ማሳደጉ ወላጆችን ቢያስደስትም፤ በወጣትነት ዕድሜ ላይ ያለው የእሁኑ ትውልድ ዘመናዊው ቴክኖሎጂ የሚመራውና በባቢያውም የሚተላለፉ ጸረ-ባህል መልዕክቶችን እየቀሰሙ ምግባራቸው በቀላሉ እየተለወጠ በመምጣቱ ከወላጆች ባህላዊ የድስፕሊን አወሳሰድ፤ ምክርና ቅጣት ጋር ተጣጥሞ ሊራመድ አልቻለም። በመሆኑም ይህ ጊዜ አመጣሽ ቴክኖሎጂና የአካባቢው ኑሮ ተጽዕኖ በወላጆች ላይ ተጨማሪ የወላጆች ኃላፊነትን ስላከበደው ኃላፊነት መወጣት የሚያደርጉት ተጋድሎ በጦር ሜዳ ላይ እንዳለ ወታደር የሥራ ባህርይ ጋር ተመሳሳይነት አለው ቢባል ከስህተት አይቆጠርም።

በእርግጥ አንዳንድ ወጣቶች በፌስ ቡክ ወይም በቻት(chat) አማካይነት ትውውቅ በመለዋወጥ የተገናኙዋቸው፤ የተዋወቃቸውና በቅርብ የማያውቋቸው የሩቅ ጓደኞቻቸው አድርገዋቸዋል።በዚህ ሁኔታ ትውውቅ መፍጠር አንዳንድ የማህበራዊ ችግሮችና ወንጀል መፈጸም እየበዛ በመምጣቱ በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ ከማያውቁት ሰው ጋር መቀራረብና ጓደኝነት እንዳይመሰርቱ በሆነ አሰከባሪዎችና በትምህርት ቤታቸው አማካይነት አደገኛነቱ እየተነገራቸው መቆጠብ ሲገባቸው በአሁኑ ጊዜ የተጠቃሚው ወጣት ቁጥሩ እየጨመረ መምጣቱን አስታስተሳካዊ አያዝ መረጃዎች ይገልጻሉ።

በተጨማሪም ቴክስት እያነበቡ በእግራቸው ሲሄዱ የወደቁ፤ከመንገደኛ ሰውና ከስልክ ግንድ ጋር የሚላተሙ ወጣቶች ቁጥር ቀላል እንዳልሆነ ለህብረተሰቡ ትምህርት ለማስተላለፍ እንዲረዳ የቴሌቪዥን ጣቢያዎች አልፎ አልፎ ቀንጨብ እያደረጉ ለፈገግታ ያህል ሲያቀረቡት ይታያል፡ እንዲሁም መኪና እየነዱ ቴክስት መቀበልና እያነበቡ ወይም መልዕክት ለመላክ ሲጥሩ ሃሳባቸው ተከፋፍሎ አደጋ የማድረስ ዕድሉ ከፍተኛ መሆኑ በጥናት ተደርሶበት አሽከርካሪዎች ከዚህ ድርጊት

እንዲቆጠብ ሀግ ወጥቶ በሥራ ላይ መዋሉ ለአንባቢያን አዲስ አይሆንም።

በመሆኑም ወጣቶች እራሳቸውን እንዲቆጣጠሩ ቢመከሩም አሻፈረኝ ማለታቸውን ስለቀጠሉበት የዘመኑ ወላጆች በቴክኖሎጂ ሳቢያ በመጣው የማህበራዊ ችግሮች በልጆቻቸው ላይ የጣሉትን እምነት እየቀነሰው መምጣቱ ብዙ ወላጆችን አሳዝኗል።ምክንያቱም ወላጆቻቸው ከተወለዱበት አገርና ሰፈር ተለይተው በባዕድ አገር ተሰድደው ተጨንቀውና ተጠብበው የሚኖሩት ልጆቻቸው ምርጥ የትምህርት ዕደል አግኝተው በሙያና በባህል ወላጅና አገር የሚያኩሩ ሆነው እንዲገኙላቸው ነበር። ነገር ግን ልጆች በቴክኖሎጂ አጠቃቀም ዕውቀት ማግኘታቸው ቢያስደስታቸውም በአኳያውም ከህብረተሰቡ ጋር ተገናኝተው ጠቃሚ ሃሳብ የመለዋወጥ ችሎታ እንዳይገበዩ ዕድል ስለነሳቸው ከቴክኖሎጂውጋር እንጂ በእድሜ ከፍ ካሉ ሰዎች ከእንግዳና ከወላጆቻቸው ጋር እንኳን በቅርብ የመነጋገር፤ እንግዳ የማስተናገድና የመነጋገር ችሎታ እንዳይኖራቸው ተጽዕኖ አሳድሮባቸዋል። ለወንጀል ድርጊት አጋልጧቸዋል።ሕጻናቶች እንዳያስቸግሩ እያሉ ወላጆች በስልክ እንዲጫወቱ ማድረጉ እራሱ ልጆች በተፈጥሮ ችሎታቸው ፈጥነው የእፍ መፍቻ እንዳያገኙ አስተዋጽኦ ከማድረጉም በላይ ከሴልፎን ጋር ተወዳጅተው ወላጆች በስልክ ሲነጋገሩ ስልኩ የጋራ ነው ለማለት በቅተዋል።

ከላይ እንደተመለከተው ቴክኖሎጂ በሰው ልጆች እንደተፈጠረ ሁሉ በሰው ልጆች ቁጥጥር ስር መሆን ሲገባው የተገላቢጦሽ ሆኖ ከሰው ልጆች ቁጥጥር በላይ ሆኗል።በመሆኑም እንደሚታየው ከሆነ በያዝነው 21ኛው ክፍለ - ዘመን ልጆችን እንደ ወላጆቻቸው የቅርብ ተቆጣጣሪ ው የዘመኑ ቴክኖሎጂ እንጂ ወላጆች ስላልሆኑ ልጆቻቸው ምን እንደሚሰሩ መቆጣጠር ተስኗቸው ከልጆቹ ይልቅ ወላጆችን ጭንቀት ላይ ጥሏል፡፡

ቴክኖሎጂ ልጆችን ለጭካኔ አደረሰ

ልጆች በዘመኑ ቴክኖሎጂ ላይ ከፍተኛ ፍቅር አሳድሮባቸው ወላጆችንና ልጆች ለመቃቃር እንዳደረሰ፤ ልጆች ከወላጆቻቸው ይልቅ ቴክኖሎጂውን እንደሚፈቅዱ ከወላጆች የተሰጠው አስተያየት ከላይ ሰፍሯል። በተጨማሪም አንዳንድ ጨካኝ ወጣትም የቴክኖሎጂ ፍላጎቱን ለማርካት ሰውን ማጥቃት፤ማስፈራራትና ዘርፎ መሰወር መጀመሩንና በአሁኑ ወቅት የተወሳሰበ ወንጀል እየተባባሰና እየተበራከተ መምጣቱ መንግስትን ስላሳሰበው ህዝቡ ለእራሱ ደህንነት አስፈላጊውን ቅድመ ጥንቃቄ እንዲያደርግ በዜና ማሰራጫዎች አማካነት ለህዝቡ ምክር ማስተላለፍን አጥብቆ ተያይዞታል።

ይህ በእዚህ ላይ እንዳለ በቅርቡ በዜና አውታሮች የተላለፈው አስቃቂ ወላጆች ምንጊዜም ልጆቻቸው ለትምህርታቸው ቅድሚያ እንዲሰጡና ለደህንነታቸው በማሰብ በሚመስላቸውና ባመኑበት መንገድ የማያደርጉት ጥረት የለም። በተለይም ልጆቻቸው በትምህርታቸው ደከመው ሲያገኙዋቸው ለገጠመኙ ምክንያት ነው ብለው ካመኑበት ከምፕዩተርና ሴልፎን ከማዝውተር እንዲቆጠቡ የማያደርጉት ጥረት እንደሌለ ግልጽ ነው። ይህም በመሆኑ በአንድ ወላጅ ላይ በቅርቡ የደረሰውን አስቃቂ ወንጀል ለምሳሌነት ለመጥቀስ ያህል፤ ወላጅ ልጃቸው ሴልፎን ላይ ማተኮሩን አቁሞ ትእዛዛቸውን እንዲፈፅም ስልኩን ሲቀሙት ወላጆቹን ተይዞ ሲመረመር መግደሉን አምኖ ለመግደሉ ምክንያት የሆነውን መነሻ ለህግ አስከባሪዎች ሲገልጽ "የገዙልኝን ሴልፎን ስለቀሙኝ ነው" የሚል ነበር። ይህ ዜና ከህዝብ ጆሮ ሲገባ በእርግጥም ልጆች ከወላጆቻቸው ይልቅ ለቴክኖሎጂው ያላቸው ፍላጎትና ያደረባቸው ፍቅር የቱን ያህል የላቀ መሆኑን ያስረዳል።

ከዚህም በተጨማሪ በታክስ ገንዘብ ማጭበርበር የወንጀል ተግባር የተሰለፉ ሁለት ኢትዮጵያውያን ወጣቶች የአንድ የአሜሪካ ባለስልጣንን ሙሉ ስም፤የታክስ መታወቂያ ቁጥር፤የትውልድ ቀንና ዓመተ-ምህረት በዘመናዊው ቴክኖሎጂ አማካይነት ሰርቀው የባለስልጣኑን ዓመታዊ ተመላሽ የታክስ ገንዘብ ለመጠቀም ቅጹን ለመሙላት ሞክረዋል። እንዚህ የጆርጂያን ነዋሪ የሆኑ ሁለት ኢትዮጵያውያን ወጣቶች ተይዘው ድርጊቱን መፈጸማቸውን ለፍርድ ቤት ቃላቸውን ሰጥተዋል ሲል Wall Street Journal የተሰኘው ዕለታዊ ጋዜጣ ጽፎ አውጥቶት ነበር።

እንግዲህ የእነኝህ ወጣት ልጆች ወላጆች ልጆቻቸው ትምህርታቸውን ተከታትለው ጥሩ ደረጃ ላይ እንዲደርሱላቸው እንደማንኛውም ወላጆች ብርቱ ምኞታቸው እንደነበር አይጠረጠርም፣ ነገር ግን የወላጆቻቸውን ምክርና ተሞክሮ ባለመቀበል ወደ ጸረ-ማህበራዊ ባህል በማዘንበላቸው ምክንያት ሳያስቡት የፈጸሙት ወንጀል አጋልጧቸው የህይወት ታሪካቸውን በመበከላቸው የራሳቸውን የወላጆቻቸውንና በአጠቃላይ በአሜሪካ የሚኖረውን ኢትዮጵያዊ ህብረተሰብ አሳዝኗል።

-2013